
DSB årsrapport 2019

INNHOLD

1	Leders beretning	5
	1.1 Leders beretning	6
2	Introduksjon til virksomheten og hovedtall	8
	2.1 Våre roller.....	9
	2.2 Våre ansvarsområder	9
	2.3 Vår visjon, virksomhetside, verdier og mål.....	10
	2.4 Organisasjon og økonomiske nøkkeltall.....	11
3	Årets aktiviteter og resultater	15
	3.1 Kunnskapsbasert forebygging.....	16
	3.1.1 God kunnskap om sårbarhet i kritiske samfunnsfunksjoner, kunnskapsutvikling og felles planleggingsgrunnlag	16
	3.1.2 Samfunnssikkerhet- og beredskapsarbeid på lokalt og regionalt nivå	17
	3.1.3 Bruk og formidling av DSBs kunnskap	20
	3.1.4 Kommunikasjon og kampanjer	22
	3.1.5 DSBs skolevirksomhet.....	24
	3.1.6 Kvalitetssikring av juridisk arbeid og standardisering	25
	3.2 Redusere sårbarhet i samfunnet	30
	3.2.1 Brann- og redningsområdet – styrket brannsikkerhet	30
	3.2.2 Nød- og beredskapskommunikasjon	35
	3.2.3 Kjemikalie- og eksplosivsikkerhet.....	38
	3.2.4 Elsikkerhet	43
	3.2.5 Produktsikkerhet	46
	3.2.6 Internasjonalt samarbeid og beredskap	51
	3.2.7 Digitale sårbarheter	57
	3.2.8 Totalforsvaret – sivil side	59
	3.2.9 Siviltforsvaret	60
	3.3 Styrke samhandling i beredskap og krisehåndtering – og bedre ledelse og styrket ledelseskultur	69
	3.3.1 Effektivt samvirke	69
	3.3.2 Ledelse, ledelseskultur og evaluering av øvelser og hendelser	73
	3.4 Ressursbruk og effektiviseringstiltak.....	76
	3.4.1 Kostnadsgrupper – hva ressursene har gått til.....	76
	3.4.2 Avdelinger – hvilke oppgaver og ansvarsområder ressursene har blitt benyttet til	77
	3.4.3 Effektiviseringstiltak	78
4	Styring og kontroll i virksomheten	80
	4.1 DSBs overordnede vurdering av styring og kontroll i virksomheten	81
	4.2 Risikostyring og internkontroll	81
	4.2.1 Internrevisjon.....	82
	4.3 Nærmere omtale av forhold knyttet til styring og kontroll i direktoratet.....	82
	4.3.1 Sikkerhetsarbeid i DSB	83
	4.3.2 Formål med og effekten av omorganiseringen av DSB OG virksomhetsoverdragelsen av tidligere DNK.....	83
	4.4 Økonomistyring	84

4.5	Oppfølging av Riksrevisjonens revisjonsmerknader	85
4.6	Personalpolitikk og likestilling	90
4.7	Anskaffelser og motvirkning av arbeidslivskriminalitet	91
5	Vurdering av framtidutsikter	93
6	Årsregnskap DSB 2019	95
6.1	Ledelseskomentarer	96
6.2	Kontantregnskapet 2019	99
6.3	Oppstilling av bevilgningsrapportering 2019	101
6.4	Artskontorrapportering	107
6.5	Virksomhetsregnskapet 2019	108

KAPITTEL

1

Leders beretning

1.1

LEDERS BERETNING

I en verden i rask endring, der utfordringsbildet blir stadig mer krevende og sammensatt, må vi sammen sikre at vi er godt forberedt og motstandsdyktige. For et lite, men langstrakt land som Norge, er samarbeid på tvers avgjørende. Vi må utnytte våre samlede ressurser på en best mulig måte!

Kommunalt og regionalt samarbeid

DSBs samarbeid med, og oppfølging av, fylkesmennene har bidratt til å styrke arbeidet med samfunnssikkerhet i kommunene. Vårt inntrykk etter styringsmøter og beredskapsgjennomganger er at det jobbes godt og systematisk med det regionale samfunnssikkerhetsarbeidet – også i en tid hvor det har vært omfattende sammenslåingsprosesser i embetene.

DSBs kommuneundersøkelse for 2019 viser at veiledningen fra fylkesmann og DSB, og ikke minst kommunenes eget langsiktige, systematiske samfunnssikkerhetsarbeid, bærer frukter. Det er svært gledelig å se at en stadig høyere andel av kommunene gjennomfører de lovpålagte kravene om helhetlige risiko- og sårbarhetsanalyser (98 prosent) og beredskapsplan (96 prosent).

I 2019 har vi evaluert «Analyser av krisescenarier». Evalueringen avdekker stor grad av nytteverdi hos alle de tiltenkte brukergruppene. Kommunene trekker fram de konkrete scenariobeskrivelsene som særlig relevant, mens departementene har mest nytte av metodebeskrivelser og oversikt over risikoområder.

Nasjonale satsings- og samarbeidsområder

Høsten 2018 var Norge vertskap for den store Nato-øvelsen Trident Juncture. Øvelsen fungerte som en test på hvor langt vi har kommet i arbeidet med totalforsvaret, og ga viktige bidrag til videre prioriteringer. I 2019 har vi evaluert øvelsen og startet arbeidet med å implementere læringspunkter. Arbeidet med totalforsvaret generelt, og Trident Juncture 2018 spesielt, har bidratt til å avklare roller, ansvar og myndighet – tverrsektorielt og sivilt-militært. Det er avgjørende for å bedre vår nasjonale beredskap. Vi har testet ut nye samarbeidsområder i rammen av totalforsvaret, som gir økt robusthet for å kunne håndtere hendelser i hele krisespekteret.

«Egenberedskapsuka» ble for aller første gang gjennomført i månedsskiftet oktober/november 2019. Om lag 160 kommuner samt en rekke frivillige organisasjoner, sivilforsvarsdistrikter og fylkesmenn gjennomførte arrangementer og tiltak for å informere befolkningen om hvordan folk kan forberede seg

best mulig hvis noe uforutsett skulle skje. Rundt syv av ti kjenner nå til våre råd, men vi har fortsatt en jobb å gjøre før vi har en befolkning som er godt nok forberedt.

I mars 2019 lanserte DSB nettstedet farligeprodukter.no. Nettstedet er et samarbeid mellom markedstilsynsmyndighetene, hvor befolkningen og næringslivet kan søke opp farlige produkter som er omsatt på det norske markedet. Ved å gi tilgang til kvalitetssikret informasjon om farlige produkter skal nettstedet bidra aktivt til å forebygge skader på mennesker og materiell.

DSB har i 2019 – med midler fra Gjensidigestiftelsen – lansert en digital løsning som gir betydelig enklere tilgang til viktig statistikk om brannårsaker og –sammenhenger. Brann- og redningsvesenet tok i bruk løsningen i slutten av mai 2019. I desember ble publikumsløsningen, som vi kaller Brannstatistikk.no, lansert. Brannstatistikk.no er en tjeneste som gir oversikt over alle utrykningene til brann- og redningsvesenet i hele Norge siden 2016. Løsningen gir bedre analyser og høyere datakvalitet, og dermed bedre grunnlag for gode beslutninger og læring i hele brann- og redningsvesenet. Vi tror det vil bidra til at både det forebyggende arbeidet og beredskapen blir enda mer effektivt enn i dag.

Nordisk samarbeid

Under øvelsen Barents Rescue 2019 ble treveissammenkoblingen mellom finske Virve, norske Nødnett og svenske Rakel lansert. Felles talegrupper, retningslinjer og rutiner samt økt kunnskap om hverandres beredskapsledelse og metoder, gjør det enklere og tryggere å jobbe på tvers av landegrensene. Treveissammenkoblingen har gitt nød- og beredskapsaktørene mulighet for effektiv og sikker kommunikasjon i grenseområdene – og dermed bedre rammebetingelser for å redde liv.

I 2019 opprettet vi en nordisk arbeidsgruppe om skogbrannberedskap. Målet er å styrke landenes samlede evne til å håndtere skog- og naturbranner. De nordiske landene står samlet om behovet for å etablere en nord-europeisk region for tyngre skogbrannfly og helikopter, som en del av rescEU. Denne EU-mekanismen kan vise seg å være en svært nyttig ordning – også for Norge.

Takk for følget

DSB har jobbet målrettet med å bli mer synlig, tydelig og relevant blant våre interessenter og befolkningen generelt. Våre nyeste målinger viser at det går rett vei sammenlignet med 2015. Det samme gjør vurderingene av våre produkter og tjenester.¹

Det har vært et stort privilegium å få være direktør i DSB. Å få jobbe sammen med dyktige medarbeidere for å bedre samfunnsikkerheten og beredskapen i Norge har følt seg svært meningsfullt. Jeg vil framheve samarbeidet med direktorater, etater (særlig Forsvaret), frivillige organisasjoner, nordiske og internasjonale kollegaer og ikke minst samspillet med Justis- og beredskapsdepartementet. Betydningen av lagspill er det viktigste jeg har lært som en del av «beredskapsfamilien». Stor takk for det – og takk for meg!

Cecilie Daae

Direktør
DSB

¹ Rapport: "DSBs omdømme 2019" (tilgjengelig på dsb.no)

KAPITTEL

2

Introduksjon til
virksomheten og
hovedtall

2.1

VÅRE ROLLER

Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (heretter omtalt som DSB eller direktoratet) er underlagt Justis- og beredskapsdepartementet (heretter omtalt som JD eller departementet).

I følge DIFI² kan direktoratene ha tre roller, den iverksettende, den faglige og etatsledelse. Den faglige rollen omfatter å være faglig rådgiver for departementet og å være et kompetanseorgan utad for sektoren, andre offentlige organer og allmennheten. Den iverksettende rollen omfatter myndighetsutøvelse (herunder forvaltning av regelverk og tilskudd), løpende iverksetting av vedtatt politikk (tiltak/prosjekter, handlingsplaner, kjøp av tjenester osv.) og tjenesteytende rolle overfor innbyggerne, næringsliv, organisasjoner. Etatsledelse omfatter å styre, organisere og utvikle underliggende/ytre etat. DSB er et direktorat som ivaretar samtlige av disse rollene.

Foto: Kai Myhre

2.2

VÅRE ANSVARSOMRÅDER³

DSB er på vegne av JD fag-, forvaltnings- og tilsynsorgan på sentrale deler av samfunnssikkerhetsområdet, og etatsleder av Sivilforsvaret. DSB er nasjonal brannmyndighet og nasjonal el-, kjemikalie- og produktsikkerhetsmyndighet. DSB ivaretar statens eierskap til infrastrukturen i Nødnett, er systemansvarlig myndighet, samt tjenesteleverandør overfor brukerne av Nødnett.

DSB understøtter Justis- og beredskapsdepartementets samordningsrolle innen samfunnssikkerhet og beredskap, og fører tilsyn med departementenes beredskapsarbeid.

² DIFI rapport 2008:14 Direktoratenes faglige rolle. En rolle under økende press?

³ Fra "Hovedinstruks for økonomiforvaltningen og virksomhetsstyringen av DSB" pr 1.1.2018. Det henvises til denne for videre utdypning av direktoratets ansvarsområde

Direktoratet ivaretar embetsstyringen av fylkesmennene på samfunnssikkerhetsområdet, og samarbeider med andre fagetater for å bidra til at fylkesmennene følger opp samfunnssikkerhetsarbeidet på en helhetlig måte innen forebygging og beredskap. DSB arbeider for et helhetlig og systematisk samfunnssikkerhetsarbeid i kommunen, og gir føringer for fylkesmennenes veiledning og tilsyn med kommunal beredskapsplikt og for anvendelse av fylkesmannens innsigelsesmyndighet på samfunnssikkerhetsområdet.

DSB skal være et tydelig og synlig direktorat innenfor sitt samlede forvaltningsområde og utøve sin fag-, forvaltnings- og tilsynsmyndighet på en effektiv måte.

DSB forvalter følgende lover med tilhørende forskrifter, og er tillagt ansvar og oppgaver etter:

- Lov om vern mot brann, eksplosjon og ulykker med farlig stoff og om brannvesenets redningsoppgaver (brann- og eksplosjonsvernloven)
- Lov om tilsyn med elektriske anlegg og elektrisk utstyr (el-tilsynsloven)
- Lov om kontroll med produkter og forbrukertjenester (produktkontrollloven)
- Lov om kommunal beredskapsplikt, sivile beskyttelsestiltak og Sivilforsvaret (sivilbeskyttelsesloven)

DSB er også tillagt ansvar og oppgaver i henhold til:

- Kgl. res 24. juni 2005 om DSBs generelle koordineringsansvar og ansvaret for koordinering av tilsyn med aktiviteter, objekter og virksomheter med potensial for store ulykker
- Instruks for departementenes arbeid med samfunnssikkerhet (fastsatt av Justis- og beredskapsdepartementet den 1. september 2017)
- Kgl. res. 30. juni 2005 om overføring av ansvar for risiko- og krisekommunikasjon og ansvar for Regjeringens kriseinformasjonsenhet fra Moderniseringsdepartementet til Justis- og politidepartementet fra 1.juni 2005 – nedleggelse av Regjeringens kriseinformasjonsenhet fra 1. januar 2006
- Kgl. res.19. juni 2015 om organisasjonsplan for redningstjenesten

2.3

VÅR VISJON, VIRKSOMHETSIDÉ, VERDIER OG MÅL

DSBs visjon:

Et trygt og robust samfunn – der alle tar ansvar.

Virksomhetsidé:

DSB skal ha oversikt over risiko og sårbarhet i samfunnet. Vi skal være pådriver i arbeidet med å forebygge ulykker, kriser og andre uønskede hendelser. Vi skal sørge for god beredskap og effektiv ulykkes- og krisehåndtering.

DSBs verdier:

Vi tar samfunnsansvar gjennom å være tillitsskapende, kompetente, og lagspillere.

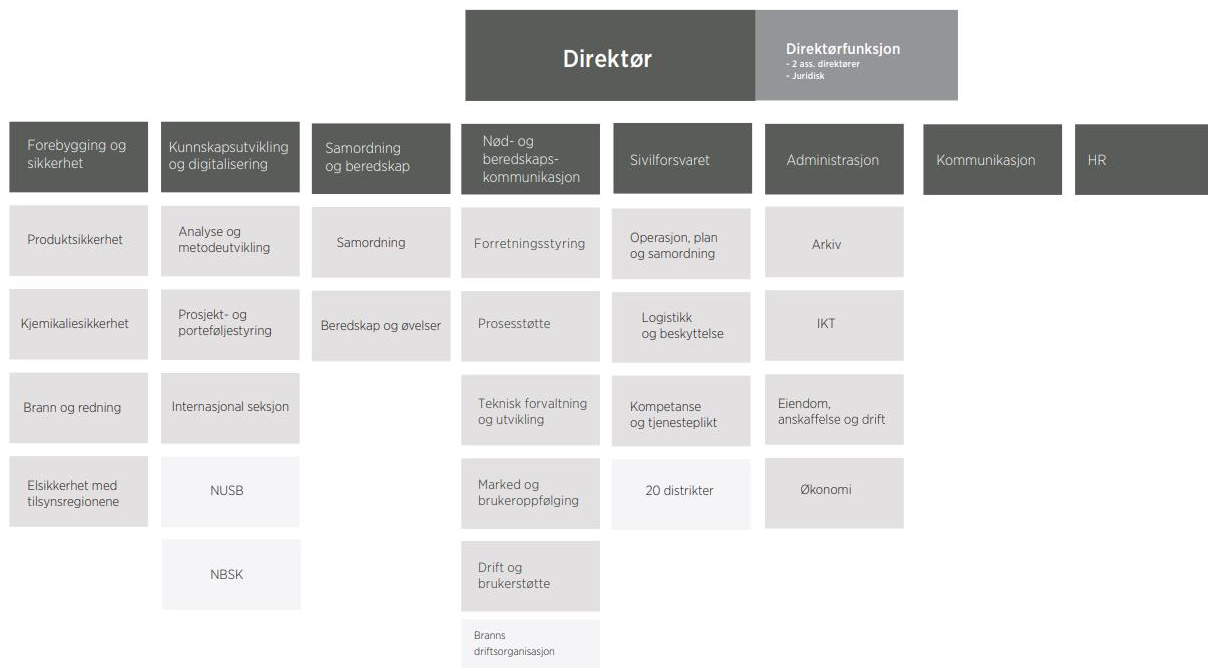
Direktoratet skal bidra til å nå følgende mål for justis- og beredskapssektoren:

1. Kunnskapsbasert forebygging
2. Redusere sårbarhet i samfunnet
3. Styrke samhandling i beredskap og krisehåndtering
4. Bedre ledelse og styrket ledelseskultur

2.4

ORGANISASJON OG ØKONOMISKE NØKKELTALL

Direktoratets organisasjonskart og ledelse per 31.12.2019 var som følger:

DSBs ledelse per 31.12.2019:

Direktør: **Cecilie Daae**

Assisterende direktør: **Kristin Cordt-Hansen**

Assisterende direktør: **Per Kristen Brekke**

Avdelingsdirektør Forebygging og sikkerhet: **Ann Christin Olsen-Haines** (fungerer)

Avdelingsdirektør Kunnskapsutvikling og digitalisering: **Marit Rindal Endresen**

Avdelingsdirektør Samordning og beredskap: **Elisabeth Longva**

Avdelingsdirektør Nød- og beredskapskommunikasjon: **Sigurd Heier**

Avdelingsdirektør Sivilforsvaret: **Tore Ketil Stårvik**

Avdelingsdirektør Administrasjon: **Elisabeth Askim**

Avdelingsdirektør Kommunikasjon: **Eva Honningsvåg**

Avdelingsdirektør HR: **Kirsten Agerup**

Tabell 1: DSBs balanse**Balanse**

Tall i tusen 2019 - kroner

	31.12.2019	31.12.2018
ØENDELER	2 624 926	2 914 298
A. Anleggsmidler	2 220 163	2 399 069
I Immaterielle eiendeler	179 092	196 509
II Varige driftsmidler	1 963 868	2 156 184
III Finansielle anleggsmidler	77 203	46 376
B. Omløpsmidler	404 763	515 229
I Beholdning av varer og driftsmateriell	117 077	112 146
II Fordringer	287 500	403 083
III Bankinnskudd, kontanter og lignende	-	-
IV Fordringer vedrørende innkrevingsvirksomhet og andre overføringer	186	-
STATENS KAPITAL OG GJELD	2 624 926	2 914 298
C. Statens kapital	2 181 261	2 456 189
I Virksomhetskapi tal	-	-
II Avregninger	2 181 261	2 456 189
D. Gjeld	443 665	458 109
I Avsetning for langsiktige forpliktelse r	234 972	227 578
II Annen langsiktig gjeld	298	1 648
III Kortsiktig gjeld	208 395	228 883

Tabell 2: Utvalgte økonomiske nøkkeltall for virksomheten**Hovedtall (beløp i tusen)**

	2019	2018
Samlet tildeling for året	1 703 556	1 714 291
Innfridd inntektskrav (kap 3451 post 01)	99,6 %	99,95 %
Innfridd inntektskrav (kap 3451 post 03)	119,5 %	117,4 %
Innfridd inntektskrav (kap 3456 post 01)	101,0 %	105,0 %
Utnyttelsesgrad	97,7 %	95,7 %
Stillingsbrøk (31.12)	606	626
Antall ansatte (31.12)	645	655
Antall årsverk	568	582
Lønnskostnader per årsverk	1 008 180	982 450
Sykefravær	4,8 %	5,2 %
Sum driftskostnader	1 890 290	1 879 441
Sum lønnskostnader	572 747	571 786
Lønnsandel av driftskostnader	30,3 %	30,4 %
Lønnsandel av driftskostnader post 01	62,8 %	62,2 %
Sum driftsinntekter	1 890 312	1 884 847
Andel bevilgningsfinansiering	57,5 %	59,3 %
Andel eksterntfinansiering	8,8 %	9,4 %
Andel brukerfinansiering	33,7 %	31,3 %

Definisjoner for økonomiske nøkkeltall

Samlet tildeling	Summen av "Samlet tildeling" for post 01-99, jf oppstilling av bevilgningsrapporteringen.
Innfridd inntektskrav	Regnskap på kapittel/post i prosent av bevilgning i bevilgningsrapporteringen.
Utnyttelsesgrad	Benyttede midler post 01-29 (X) i prosent av tilgjengelige midler post 01-29 (Y).

hvor (X) beregnes slik:	Regnskap post 01-29 pluss brukte belastningsfullmakter post 01-29, jf. oppstilling av bevilgningsrapporteringen og Note B
hvor (Y) beregnes slik:	Samlet tildeling post 01-29 pluss mottatte belastningsfullmakter post 01-29 minus avgitte belastningsfullmakter post 01-29 pluss disponibel merinntekt i henhold til merinntektsfullmakt, jf. oppstilling av bevilgningsrapporteringen og note A og B.
Stillingsbrøk	Sum av alle stillingsandeler på faste og midlertidige ansatte per 31.12.
Antall ansatte	Sum antall personer (hoder), faste og midlertidige ansatte per 31.12.
Antall årsverk	Ett årsverk defineres som en person i 100 % stilling i et helt år. Antall årsverk beregnes som sum av månedsverk delt på antall måneder. Årsverksberegningen reduseres ikke av ferieuttak eller avspasering av fleksitid og reisetid, men reduseres for alt annet fravær ≥ 1 dag. Om fraværet/permisjonen er med eller uten lønn er uten betydning for beregningen.
Lønnskostnader per årsverk	Lønnskostnader dividert på antall årsverk, jf. resultatregnskapet.
Sum driftskostnader	Driftskostnader i resultatregnskapet.
Sum lønnskostnader	Lønn og godtgjørelser i resultatregnskapet.
Lønnsandel av driftskostnader	Lønnskostnader i prosent av driftskostnader i resultatregnskapet.
Lønnsandel av driftskostnader post 01	Lønnskostnader i resultatregnskapet på kapittel 451/456 post 01 (ekskl øremerket fra JD).
Sum driftsinntekter	Driftsinntekter i resultatregnskapet.
Andel bevilgningsfinansiering	Inntekt fra bevilgninger i prosent av sum driftsinntekter i resultatregnskapet.
Andel eksterntfinansiering	Tilskudd og overføringer pluss avgifter og gebyrer pluss andre driftsinntekter i prosent av sum driftsinntekter i resultatregnskapet.
Andel brukerfinansiering	Salgs- og leieinntekter i prosent av sum driftsinntekter i resultatregnskapet.

DSB innførte fra 2018 periodisert regnskap i samsvar med de statlige regnskapsstandardene (SRS). Nøkkeltallene for anleggsmidler tar utgangspunkt i inngangsverdiene for åpningsbalansen til DSB i 2018 og gjenspeiler at mange av anleggene allerede var avskrevet med vesentlige beløp på tidspunktet for verdsettelsen av åpningsbalansen. Nøkkeltallene presenteres pr anleggsgruppe.

Opprettholdelsesgrad

Opprettholdelsesgraden gir uttrykk for hvor stor tilgangen i året er i forhold til årets avskrivninger, dvs. at tilgang høyere enn avskrivninger vil gi en opprettholdelsesgrad $> 100\%$.

Tabell 3: Opprettholdelsesgrad

Opprettholdelsesgrad - årets investeringer i forhold til årets avskrivninger	31.12.2019	31.12.2018
Immatrielle eiendeler	45,4 %	37,9 %
Bygninger og annen fast eiendom	0,0 %	8,1 %
Maskiner og transportmidler	216,1 %	380,1 %
Driftsløsøre, inventar, verktøy	168,4 %	181,0 %
Materiell og utsyr Sivilforsvaret	43,7 %	80,6 %
Nettverkseiendeler i Nødnett	44,6 %	7,6 %
Radioterminaler og kontrollromsutstyr i Nødnett	113,1 %	0,0 %

Opprettholdelsesgraden på immaterielle eiendeler på 45,4 % gir uttrykk for at det i 2019 ikke er foretatt investeringer som dekker de årlige avskrivningene. Det er i 2019 gjort vesentlige investeringer i immaterielle eiendeler under utførelse (systemer som er under utvikling og som er sentrale i DSB) men investeringene påvirker ikke opprettholdelsesgraden da immaterielle eiendeler under utførelse ikke avskrives før de er ferdig utviklet.

For Maskiner og transportmidler er opprettholdelsesgraden høy og gjenspeiler at det er gjort vesentlige investeringer i transportmidler til Sivilforsvaret, jf øremerket tildeling fra Justis- og beredskapsdepartementet som skal dekke utskifting av kritisk materiell til Sivilforsvaret. I anleggsgruppen driftsløsøre, inventar og verktøy er det gjort vesentlige investeringer i nødvendige oppgraderinger av eide og leide bygg, inventar og IT-og kontormaskiner.

Opprettholdelsesgraden for nettverkseiendeler i Nødnett og Radioterminaler og kontrollromsutstyr i Nødnett er vesentlige høyere for 2019 enn for 2018. Den store endringen her skyldes at det i 2019 er hensyntatt investeringer som er gjort i 2017 – 2019, men som ikke var overført anleggsregisteret på grunn av manglende systemstøtte hos leverandør.

Avskrivningsandel

Avskrivningsandel viser hvor stor andel av anleggsgruppen som er avskrevet og er et grunnlag for å vurdere fremtidige investeringsbehov.

Tabell 4: Avskrivningsandel (avskrevet av opprinnelig anskaffelseskostnad)

Avskrivningsandel - hvor stor andel av gruppen som er avskrevet	31.12.2019	31.12.2018
Immaterielle eiendeler	58,8 %	47,3 %
Bygninger og annen fast eiendom	4,1 %	2,0 %
Maskiner og transportmidler	16,1 %	10,3 %
Driftsløsøre, inventar, verktøy	32,7 %	24,3 %
Materiell og utstyr Sivilforsvaret	18,6 %	9,8 %
Nettverkseiendeler i Nødnett	54,6 %	45,9 %
Radioterminaler og kontrollromsutstyr i Nødnett	91,9 %	92,1 %

Avskrivningsandelen for immaterielle eiendeler er på 58,8 % og viser at ferdigutviklede og innkjøpte systemer som benyttes i DSB er vesentlig avskrevet og at vi ikke klarer å opprettholde og investere i ny programvare i takt med avskrivningene.

For bygg er avskrivningsandelen lav og gjenspeiler at alle bygg i DSB i åpningsbalansen ble vurdert å ha en gjenværende levetid på 50 år. Avskrivningsandelen på maskiner og transportmidler, driftsløsøre og inventar og for materiell og utstyr i Sivilforsvaret er avskrivningsandelen lavere enn det som er reelt ut fra anleggenes alder. Dette skyldes at anleggene allerede ved etablering av åpningsbalansen var avskrevet med vesentlige beløp på grunn av alder og slitasje.

Avskrivningsandelen for Radioterminaler og kontrollromsutstyr i Nødnett har gått ned fra 2018 til 2019 og skyldes at utstyr som tidligere ikke var lest inn i anleggsregisteret for perioden 2017 – 2019 ble aktivert i 2019 og dermed påvirket avskrivningsandelen positivt. At avskrivningsandelen for nettverkseiendeler er økende og radioterminaler og kontrollromsutstyr i Nødnett er høy samsvarer med forutsetningene om at det ikke skal reinvesteres i dagens Nødnett, men utvikles en ny generasjon Nødnett.

KAPITTEL

3

Årets aktiviteter
og resultater

3.1

KUNNSKAPSBASERT FOREBYGGING

3.1.1

GOD KUNNSKAP OM SÅRBARHET I KRITISKE SAMFUNNSFUNKSJONER, KUNNSKAPSUTVIKLING OG FELLES PLANLEGGINGSGRUNNLAG

Delmål 1 - tildelingsbrev 2019: Ansvarlige for kritiske samfunnsfunksjoner har god kunnskap om sårbarheter i funksjonen, om sårbarhetsreduserende tiltak og effekten av disse

Risikobildet er i kontinuerlig endring. Dette skyldes både samfunnsutviklingen her i landet og utviklingen i ytre forhold som påvirker oss. Den gjensidige avhengigheten mellom de kritiske samfunnsfunksjonene gir økt kompleksitet og større tverrsektorielle utfordringer. Dette igjen gir økt behov for kunnskap om sammenhenger, sårbarhet, tiltak og effekter.

DSB understøtter Justis- og beredskapsdepartementet (JD) i utøvelsen av **samordningsrollen**. Samordningsrollen skal bidra til å sikre et godt samfunnssikkerhetsarbeid på tvers av sektorer innen rammene av ansvarsprinsippet.

Utvikling av kunnskap om mulige risikoer og sårbarheter skjer på ulike måter, bl.a. gjennom egne analyser, innhenting av data fra andre aktører, og evalueringer etter øvelser og hendelser. Arbeidet benyttes også som kunnskapsgrunnlag for samfunnssikkerhetsarbeidet hos aktører både på sentralt, regionalt og lokalt nivå. Eksempler på slike rapporter er "Analyse av krisescenarier" (AKS), "Samfunnets kritiske funksjoner. Hvilken funksjonsevne må samfunnet opprettholde til enhver tid? (KIKS)", rapport om nasjonal risikostyringsevne, og evalueringsrapporter Trident Juncture.

Ved årsskiftet forelå DSBs **evaluering av formålet med og utformingen av «Analyser av krisescenarier» (AKS)**. *Evalueringen avdekker stor grad av nytteverdi hos alle de tiltenkte brukergruppen. Samtidig synes analysene å treffe ulike behov hos ulike forvaltningsnivåer. Kommunene har for eksempel mest nytte av de konkrete scenariobeskrivelsene, mens departementene har mest nytte av metodebeskrivelser og oversikt*

Eksempler på bruk av AKS-analyser

AKS-analysene brukes ofte som øvelsesscenarier i tverrsektorielle øvelser. F.eks. ga analysen av Hybrid angrep mot Norge viktige innspill til øvelsesscenarioene i øvelsen Trident Juncture i 2018.

Analysene brukes også aktivt i hendelseshåndtering som grunnlag for situasjonsforståelse og kriseledelse. Analysene legger grunnlaget for å påpeke mulige utviklingsforløp av en hendelse slik at man kan iverksette tiltak av forebyggende karakter før krisen eventuelt eskalerer.

Utarbeidelsen av AKS-analysene skaper også arena for samordning. I gjennomføringen av alle risikoanalyser inviteres aktuelle representanter for myndigheter, infrastruktureiere, forskningsmiljøer og nødetater til et felles analyseseminar.

Analyseprosessene bidrar også til å bygge nettverk med analysemiljøer i andre fageter, som NSM, PST, Forsvarsbygg, FFI, POD, NVE og NKOM.

AKS ble for øvrig benyttet som grunnlag for vurdering av effekt av ulike sivile beskyttelsestiltak da DSB utarbeidet analyse av dette på oppdrag fra JD i 2019. De ulike tiltakene ble vurdert opp mot trusler som er analysert i de ulike scenariene i AKS 2019. AKS-analysene har også bidratt til iverksetting av tiltak i andre sektorer, for eksempel i helsesektoren knyttet til legemiddelmangel.

over risikoområder. På bakgrunn av evalueringen, har DSB gitt sine anbefalinger til videreutvikling av AKS.

Basert på bestilling fra JD har DSB med støtte fra NSM utarbeidet rapport som vurderer hvorvidt det bør være felles **rammeverk for samfunnets kritiske funksjoner og grunnleggende nasjonale funksjoner**, og hvordan et slikt felles rammeverk eventuelt bør realiseres. NSM og DSB er enig om at det er både mulig og ønskelig at det startes opp et arbeid med å utvikle et slikt felles rammeverk.

3.1.2

SAMFUNNSSIKKERHET- OG BEREDSKAP SARBEID PÅ LOKALT OG REGIONALT NIVÅ

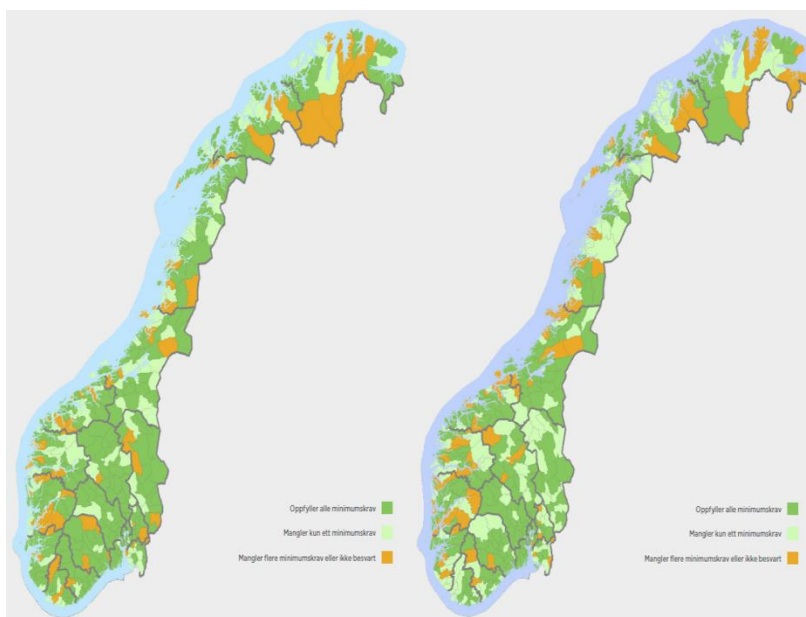
Delmål 2 - tildelingsbrev 2019: Styrke samfunnssikkerhetsarbeidet lokalt og regionalt

DSB opparbeider seg kunnskap om status på arbeidet med samfunnssikkerhet på lokalt og regionalt nivå gjennom flere kilder. Kommuneundersøkelsen, styingsmøter med fylkesmennene, sammenstilling av tilsynsrapporter, fagsamlinger for fylkesmannens beredskapssjefer, erfaringsseminarer og beredskapsgjennomganger hos embetene er eksempler på dette. *DSBs erfaring er at kommunene jobber stadig bedre med både enkeltelementer og med det helhetlige og systematiske samfunnssikkerhetsarbeidet og at DSBs samarbeid med og oppfølging av fylkesmennene bidrar til et styrket arbeid med samfunnssikkerheten i kommunene.*

Kommuneundersøkelsen for 2019 viser at den positive utviklingen i arbeidet med samfunnssikkerhet på kommunalt nivå fortsetter. Mange kommuner tilfredsstiller lov- og forskriftskravene, og det er en positiv utvikling i det systematiske arbeidet med kommunal beredskapsplikt.

De største forbedringspunktene ligger i å ha oppdaterte planer, å benytte plan- og bygningsloven som et aktivt virkemiddel for å ivareta samfunnssikkerheten og å sikre at funn fra arbeidet med helhetlig ROS finnes igjen i oppfølgingsplaner, plankart og bestemmelser.

Figur 1: Resultater fra DSBs kommuneundersøkelse 2019

Kartet viser resultater fra DSBs kommuneundersøkelse 2019. Kartet til venstre viser hvilke kommuner som oppfyller alle minimumskravene til **helhetlig ROS** (mørkegrønt), hvilke som bare mangler ett krav (lysegrønt) og hvilke som mangler flere minimumskrav (oransje). Kartet til høyre viser hvilke kommuner som oppfyller alle minimumskravene til **overordnet beredskapsplan** (mørkegrønt), de som kun mangler ett krav (lysegrønt) og de som mangler flere krav (oransje).

Fylkesmennene gjennomfører tilsyn med kommunenes etterlevelse av krav til kommunal beredskapsplikt jf. sivilbeskyttelsesloven og tilhørende forskrift. Det skal årlig gjennomføres tilsyn med ¼ av kommunene.

DSBs sammenstilling av resultatene etter fylkesmennenes tilsyn med kommunal beredskapsplikt viser at det i 2018 ble innmeldt 102 tilsyn med kommunal beredskapsplikt. Det ble funnet avvik ved 62 kommuner. *Hovedinntrykket fra embetenes tilsynsrapporter er at kommunene stort sett har god forståelse for samfunnssikkerhet og beredskap, og at det er synlige forbedringer siden forrige tilsyn.*

En nærmere gjennomgang av tilsynsrapportene viser at fylkesmennene ivaretar de kravene DSB stiller til tilsyn. Samtidig belyser rapporten forhold som bl.a. gir behov for avklaringer rundt variasjon i tilsynspraksis. DSB vil fremover følge opp dette arbeidet.

Pr. 12.12.2019 har embetene rapportert inn 60 tilsyn i DSBs innmeldingsløsning. I 37 av kommunene er det avdekket til sammen 79 avvik. Det er planlagt en tilsvarende oppfølging av tilsynene i 2019 som for 2018.

Embetene har fra 2016 fått tildelt en varig økt bevilgning på ca. kr. 600.000 pr. embete knyttet til samfunnssikkerhetsarbeidet i kommunene. *Den økte bevilgningen har gitt en positiv effekt gjennom bl.a. økt aktivitet ut mot kommunene og en bedre kvalitet på arbeidet som gjøres innen kommunalt samfunnssikkerhets- og beredskapsarbeid. Samtidig er samfunnet i endring og det er et større søkelys på tema som klimaendringer og totalforsvaret.*

DSB ser at betydningen av og forståelsen for Fylkesmannens samordningsrolle på regionalt nivå har blitt styrket de siste årene. Det er DSBs inntrykk etter styringsmøter og beredskapsgjennomganger at det jobbes systematisk og godt med det regionale samfunnssikkerhetsarbeidet.

De fleste embeter har vært gjennom omfattende sammenslåingsprosesser. DSBs inntrykk er at samfunnssikkerhetsområdet har fått god oppmerksomhet i disse prosessene. Flere gir uttrykk for at større fagmiljøer på samfunnssikkerhetsområdet er en fordel, men det er fortsatt utfordringer med å etablere enhetlige tilnæringer i arbeidet. Sammenslåingene har også gitt utfordringer blant annet med store fylkesberedskapsråd.

Kommuneundersøkelsen viste også manglende oppmerksomhet og kompetanse på totalforsvarsområdet hos kommunene. DSB har opprettet Prosjektforum med deltakelse fra alle etatene som er representert i STF på saksbehandler og/eller mellomledernivå. STF og Prosjektforum vil bli arenaer for oppfølging av tiltaksplanen etter TRJE18. Se pkt. 3.2.8 om Totalforsvaret.

Digital sikkerhet - regionalt og lokalt nivå

Regjeringen lansert i januar Nasjonal strategi for digital sikkerhet. DSB følger opp dette gjennom å ha særlig oppmerksomhet på digital sikkerhet innen sine ansvarsområder på alle forvaltningsnivåer. Gjennom embetsstyringen av Fylkesmannen det et mål å synliggjøre utfordringsbildet knyttet til digital sikkerhet på regionalt og lokalt nivå. Øvelse Digital 2020 skal ha et regionalt og lokalt avtrykk. I tillegg har Difi-prosjektet "Bedre øvelser for informasjonssikkerhet" regionalt og lokalt nivå som målgruppe (se pkt. 3.2.7 om digitale sårbarheter).

DSBs rapport "*IKT-sikkerhet på lokalt og regionalt nivå*" (januar 2019) gir en vurdering av behovet for en felles arena for digital sikkerhet på regionalt og lokalt nivå. I tillegg gir den en vurdering av fylkesmannens rolle i respsjonsmiljøene og i nasjonalt rammeverk for digital hendelseshåndtering. Kartleggingen viser at kommunene ikke har tilstrekkelige løsninger for å møte de digitale truslene. Det er også et behov for arenaer der deltakerne kan drøfte digitale sikkerhetsspørsmål og videreutvikle sin kompetanse på området.

I løpet av 2019 er det etablert Kommune-CSIRT. Denne er organisert som et IKS, med deltagende kommuner og fylkeskommuner som eiere. I første omgang er dette Lillehammer og Gjøvik kommuner, med støtte av Oppland fylkeskommune og fylkesmannen i Innlandet. Etableringen av et nytt responsmiljø for kommunene vil kunne fungere som en felles arena for drøfting av tiltak og erfaringsutveksling knyttet til sikkerhetsutfordringer.

Klimarisiko og naturfare – helhetlig forebygging og koordinering

Et systematisk arbeid knyttet til klimarisiko og naturfareområdet bidrar til bedre klimatilpasning lokalt, regionalt og nasjonalt.

DSB arbeider med klimatilpasning innenfor fagområdene elsikkerhet, kjemikaliesikkerhet og brann og redning. I tillegg er Sivilforsvaret, som statens beredskapsressurs, under DSBs ansvarsområde. DSB skal understøtte JDs samordningsrolle, og vi skal bidra til at ulike aktører innarbeider hensynet til klimakonsekvenser inn i sitt samfunnssikkerhetsarbeid.

DSB arbeider for å få og skape oversikt over konsekvensene for samfunnssikkerheten av klimaendringene. Ett tiltak i denne sammenheng er å samle inn relevante data og tilrettelegge for god utnyttelse av dem. Dette jobbes det blant annet med gjennom arbeidet i Kunnskapsbanken, kommuneundersøkelsen, Naturfareforum, arbeid knyttet til risiko- og sårbarhetsanalyser og i evalueringsarbeider.

I DSBs kommuneundersøkelse (2019) sier mer enn halvparten av kommunene at de har opplevd en eller flere alvorlige naturhendelser de siste to årene. Kommunene rapporterer om flere alvorlige følgehendelser, blant annet svikt og forstyrrelser i kritiske samfunnsfunksjoner. 40% av kommunene svarer at de har eksisterende bebyggelse som ligger slik plassert at de ikke tilfredsstillere kravene til sikkerhet mot naturfare, mens 35% er ikke sikre på om de har slik bebyggelse. Dette vil få økt oppmerksomhet fra DSBs side fremover. Blant annet vil DSB jobbe videre med veiledningsmateriell og andre kompetansehevingstiltak rettet mot både fylkesmann og kommuner for å bidra til at samfunnssikkerhet blir hensyntatt bedre i plan- og reguleringsprosesser.

Naturfareforum⁴ jobber for å styrke samarbeidet mellom nasjonale, regionale og lokale aktører for å redusere risiko for uønskede naturhendelser.

Faktaboks - prosjekt

Naturhendelser er en hyppig årsak til strømbrudd i Norge. Oslo, Bergen og Stavanger kommune har i samarbeid Nederland og Latvia deltatt i et 2-årig EU-finansiert prosjekt. DSB har stått for det metodiske grunnlaget og for koordineringen. Prosjektet ble ferdigstilt i november 2019. Formålet med prosjektet er å øke kunnskap om sårbarheter relatert til strømbrudd i by samt økt kunnskap om gjensidige avhengigheter mellom kritiske samfunnsfunksjoner i by. Hver av de tre norske byene har gjennomført en analyse av sårbarhet for strømbrudd i en annen kritisk samfunnsfunksjon. Oslo har valgt å se på redningstjenester, Bergen har sett på helsetjenester, mens Stavanger har fokusert på EKOM-tjenester. Prosjektet har involvert en rekke andre aktører i analysearbeidet. Prosjektet ble avsluttet med en sluttkonferanse i Oslo i oktober

Faktaboks - prosjekt

Fylkesmannen i Agder initierte i 2018 et prosjekt for å øke robustheten i kraft, e-kom, informasjons- og velferdsteknologi. Prosjektet har sitt utspring i en mengde klimarelaterte hendelser som har utfordret samfunnets sårbarhet innenfor disse områdene. Prosjektet skal finne løsninger og utvikle veiledning for systematikk i analyser og oppfølging av evalueringer i Agder, men har en nasjonal overføringsverdi. DSB sitter sentralt i prosjektet sammen med fylkesmannen. I tillegg deltar direktorater, kommuner, leverandører av tjenester, frivillige organisasjoner og Universitetet i Agder. Prosjektet knyttes også opp til DSBs arbeid med evaluering av hendelser og øvelser.

⁴ Naturfareforum er et nettverk med en styringsgruppe som består av representanter fra NVE (Norges vassdrags- og energidirektorat), DSB, Statens Vegvesen, Bane NOR, KS (Kommunesektorens organisasjon), MET

Naturfareforum er en viktig arena for informasjonsutveksling, samordning og samvirke på klima og naturfarefeltet. Naturfareforum er også nasjonal plattform for det globale rammeverket for katastrofeforebygging (Sendai rammeverket).

Gjennom Naturfareforum samarbeider relevante etater om forebygging mot naturfare. Dette bidrar til en mer helhetlig tilnærming og samarbeid for de beste løsningene på tvers av sektorer og nivåer. Vi ser allerede resultater av samarbeidet; f.eks. knyttet til bedre datagrunnlag og betydingen av skog som vern mot naturfare.

Faktaboks - prosjekt

Et av prosjektene i regi av Naturfareforum innebærer å se nærmere på bruk av ROS-analyse til håndtering av overvannsfloem i en konkret kommune (Oppegård). Det er gjennomført et seminar med kommunen og relevante aktører. *Dette har gitt verdifulle erfaringer som DSB tar med i videre metodeutvikling og veiledningsarbeid.*

3.1.3

BRUK OG FORMIDLING AV DSBS KUNNSKAP

Kunnskapsbanken

DSB har med støtte fra Difi sin medfinansieringsordning gjennomført prosjekt Kunnskapsbanken i perioden 2017-2019. Prosjektet har bestått i å utvikle en teknisk løsning for sammenstilling, tilgjengeliggjøring og publisering av data, samt støtte analyseprosesser på samfunnssikkerhetsområdet. Løsningen skal lanseres i 2020. Prosjektet har hatt fokus på data om naturhendelser til bruk i analyseprosesser som kan bidra til styrket forebyggende samfunnssikkerhetsarbeid lokalt, regionalt og nasjonalt. Det er utarbeidet en gevinstrealiseringsplan som gjør rede for de identifiserte gevinstene av Kunnskapsbanken, og beskriver hvordan disse skal oppnås og måles etter at prosjektet er avsluttet.

Interne effekter (DSB):

- Bedre datagrunnlag for analyser
- Redusert tidsbruk til analysearbeid
- Flere og bedre analyser
- Økt treffsikkerhet i innretting av virkemidler

Brukereffekter (kommuner og fylkesmenn):

- Enklere tilgang til data innen samfunnssikkerhet
- Bedre datagrunnlag for analyser
- Bedre ROS-analyser
- Økt treffsikkerhet på forebyggende tiltak

Samfunnseffekt: Redusert tap av samfunnets verdier som følge av naturhendelser.

Forsknings- og utviklingsarbeid i DSB

DSBs FoU-strategi har følgende satsingsområder:

1. God kunnskap om risiko og risikostyring innen og på tvers av DSBs forvaltningsområder
2. God kunnskap om effekt av virkemiddelbruk rettet mot ulike aktørgrupper

(Meteorologisk institutt), Miljødirektoratet, Landbruksdirektoratet, Fylkesberedskapssjefenes arbeidsutvalg og Statens Kartverk.

3. Synlig og systematisk FoU-arbeid på samfunnssikkerhetsområdet.

DSB brukte ca. 2,4 mill. kroner fra eget budsjett til FoU i 2019. Av disse gikk 2 mill. kroner til Nordforsk sitt Societal Security program, 200 000 til FFI sitt BAS 9 program, og de resterende midlene i hovedsak til gjennomføring av interne formidlingsarrangementer. I tillegg kommer den faste bevilgningen på vel 2 mill. kroner over statsbudsjettet til RISE Fire Research AS.

DSB har også i 2019 medvirket i en lang rekke søknader på forskningsmidler, i hovedsak under Norges forskningsråd samt EUs Horisont 2020. Erfaringsmessig er det kun et fåtall som får støtte. Av tildelinger gitt i 2019 inngår to prosjekter under forskningsrådets SAMRISK-program, begge fra Universitetet i Stavanger. Det ene gjelder ivaretagelse av samfunnssikkerhetshensyn i anskaffelser og det andre lokal klimatilpasning. DSB deltar i disse prosjektene primært som sluttbruker og gjennom tilgjengeliggjøring av datagrunnlag, og er gitt mulighet for bredere involvering etter behov og kapasitet.

Av øvrige prosjekter som er gitt støtte fra forskningsrådet i 2020 kan nevnes et samarbeidsprosjekt ledet av Universitetet i Bergen om skadevirkninger av stormer og ekstremvind samt et forskningsprosjekt om helsefarer for brannmannskaper. Flere av de søknadene DSB har deltatt i avgjøres i 2020. Generelt gir medvirkning i søknadsprosesser god innsikt i løpende forskningsinitiativ og mulighet til å tydeliggjøre relevans. Aktiv dialog med ulike miljøer øker muligheten for at forskningen treffer DSBs behov.

FoU-arbeidets bidrag til kunnskapsutvikling i DSB skjer bl.a. gjennom utvikling og bruk av bibliotekets tjenester samt gjennom interne formidlingsarrangementer. Sistnevnte omfatter månedlige kunnskapsfrokoster, med bruk av både interne og eksterne innledere. I tillegg har det vært gjennomført fire fagseminarer, bl.a. om ulike kriterier for vurdering av risikoaksept samt om krisehåndtering på operativt og strategisk nivå. Fagseminarene har hatt bidrag fra ledende forskere innen fagområdene. De interne formidlingsaktivitetene har god deltakelse fra ulike avdelinger og gir nyttig og verdifull kunnskap på prioriterte fagområder. De bidrar også til fellesskap på tvers og bedre helhetsforståelse. DSB har også deltatt aktivt i FoU-samarbeidet innen rammen av Østersjørådet, og deltok i den forbindelse i planlegging og gjennomføring av et fagseminar om evidensbasert brannsikkerhetsarbeid som ble gjennomført i MSB/Karlstad i oktober 2019.

Aktiviteten i 2019 dekker også tiltak for mer systematisk kunnskapsforvaltning i DSB. Bl.a. er det laget en konseptbeskrivelse for identifikasjon og oppfølging av kunnskapsbehov på samfunnssikkerhetsområdet. Videre arbeid her skal gi en bedre strukturert oversikt over kunnskapsbehov som kan legges til grunn for nye initiativ, både egeninitierte og overfor eksterne forskningsmiljøer.

Forskning på brannsikkerhet

Det blir årlig bevilget midler til forskningsprosjekter under en samarbeidsavtale med Rise Fire Research AS. Prosjektene skal være til allmenn nytte og fremme den faglige utviklingen av Rise Fire Research AS for å sikre et brannfaglig forskningsmiljø i Norge.

En utlysning om støtte til forsknings- og innovasjonssentre med utgangspunkt i midler fra Gjensidigestiftelsen (Brannløftet) har resultert i etableringen av *Fire Research and Innovation Centre* (FRIC), som ledes av RISE Fire Research i Trondheim, med NTNU og SINTEF som forskningspartnere. Senteret disponerer 30 mill. kroner over en femårs-periode 2019 – 2023 i tillegg til egne midler og bidrag fra partnere i form av kroner og timer, totalt ca. 70 mill. kroner. DSB er partner i senteret, og har forpliktet seg til årlig å bidra med 200 000 kroner samt minimum 200 timer i denne perioden. Det er i tillegg bevilget midler til et selvstendige forskerprosjekter med fokus på helserisiko for brannmannskaper.

Kunnskapsbaserte brann- og redningsvesen

Rapporteringsløsningen BRIS (Brann, Redning, Innrapportering og Statistikk) ble tatt i bruk av alle landets brann- og redningsvesen i 2016 for å skape et kunnskapsgrunnlag for videre utvikling av brann- og redningsområdet i Norge.

BRIS har allerede bidratt til å få fram ny kunnskap om branner i Norge, både til bruk i forebyggende arbeid og utvikling av brann- og redningsvesenets beredskap. Imidlertid vet vi at det å skape kunnskapsutvikling er en langsiktig prosess som også er avhengig av mange andre faktorer enn BRIS.

For å forsterke arbeidet med kunnskapsutvikling innenfor brann- og redningstjenesten startet DSB i 2018 arbeidet med å videreutvikle BRIS slik at data skal bli enklere tilgjengelig for analyse og formidling. Utviklingen ble finansiert av Gjensidigestiftelsen gjennom Det store brannløftet. Sommeren 2019 lanserte DSB den nye søk-, statistikk og visualiseringsmodulen brannstatistikk.no. Modulen ble tilgjengelig for alle brannvesen og 110-sentraler i juni, og deretter for allmenheten i desember. Den nye løsningen vil gi gevinster og skal blant annet bidra til mer effektivt analysearbeid, bedre planlegging, læring på tvers og mer målrettet forebyggende- og beredskapsarbeid.

3.1.4

KOMMUNIKASJON OG KAMPANJER

Egenberedskapsuka

I uke 44 gjennomførte DSB for første gang "[Egenberedskapsuka](#)". Dette er en videreføring av kampanjen «Du er en del av Norges beredskap», som ble lansert ett år tidligere. Kommuner, fylkesmenn, sivilforsvarsdistrikter og frivillige organisasjoner ble invitert med på et samarbeid om å gjennomføre lokale aktiviteter – hvor målet var å informere folk om hvordan de kan klare seg selv i minst tre døgn i en krisesituasjon.

DSB utviklet materiell til fri bruk lokalt, delte gode eksempler og etablerte et diskusjonsforum for lokale arrangører. For å skape oppmerksomhet og engasjement, og dermed drahjelp for lokale tiltak, ble det gjennomført en kampanje i sosiale medier om egenberedskap. Her var fokus på å gi gode råd og svar på hvordan folk kan etablere sitt eget lager med beredskapsvann.

Egenberedskap ble omtalt i 124 medieoppslag i kampanjeperioden. Det ga et potensielt publikum på 1,6 millioner. 95 prosent av oppslagene var positive. Filmene på Facebook ble sett av nesten 1,1 millioner mennesker, med 2,86 millioner eksponeringer. Antall besøk til sikkerhverdag.no ble nesten firedoblet i kampanjeperioden, til 30 337 i løpet av en tidagersperiode.

Halvparten av de spurte i en befolkningsundersøkelse svarer at de har fått med seg noe om egenberedskap i mediene i løpet av «Egenberedskapsuka». Andelen av befolkningen som kjenner til myndighetenes råd om egenberedskap har økt fra 65 til 71 prosent som følge av kampanjen, mens andelen som oppgir at de har lagret vann ligger stabilt på rundt 20 prosent rett før og rett etter uke 44.

Det er entydig positive tilbakemeldinger fra kommunene som har deltatt, og DSB har fått mange oppfordringer om å gjennomføre en egenberedskapsuke også i 2020.

Alt vi kan mot brann

DSB har også i 2019 fulgt opp Nasjonal kommunikasjonsstrategi for brannsikkerhet 2013-2020 gjennom satsingen «Alt vi kan mot brann» og arbeid i Nasjonal koordineringsgruppe for brannkommunikasjon. Gruppen har siden 2014 arrangert årlige aktiviteter og kampanjer, blant annet en komfyrvaktkampanje som skal øke befolkningens bevissthet om brannfarer i hjemmet, spesielt ved

bruk av komfyren. Evalueringer i etterkant av kampanjene viser stor effekt av kampanjen. I perioden fra 2013 til 2019 har andelen i befolkningen som svarer at de har installert komfyrvakt økt fra åtte til 25 prosent. I samme periode har befolkningens kunnskap om komfyrvakt vist en jevn økning. Mens nesten 20 prosent i 2015 svarte at de ikke visste hva en komfyrvakt var er det tallet i 2019 nede i 10 prosent.

I 2018/19 gjennomførte BDO en kvalitativ undersøkelse på oppdrag fra DSB. Undersøkelsen viser at vi langt på vei har nådd målet om mer samordnet kommunikasjon. Det er ikke lenger så mange ulike budskap rundt brann som tidligere.

Kommunikasjonskanaler

www.dsb.no

DSB.no, DSBs nettside for fagfolk, hadde i overkant av 1,7 millioner sidevisninger i 2019, tilsvarende antall som året før.

www.sikkerhverdag.no

Antall sidevisninger på sikkerhverdag.no, DSBs nettside for privatpersoner, var på 508.000 i 2019. Det er en økning på 6,5 prosent sammenlignet med 2018. Det er innhold om beredskap i hjemmet som beholder førsteplassen over mest besøkt innhold. Over 60 prosent av de besøkende kommer fra søkemotorer. Trafikken til sikkerhverdag.no nådde en høy topp i forbindelse med «Egenberedskapsuka 2019», som ble gjennomført i uke 44. I forbindelse med denne kampanjeuka ble det publisert en rekke utdypende artikler om egenberedskap, i tillegg til at alt innholdet på nettstedet også ble oversatt til engelsk.

www.kriseinfo.no

Kriseinfo.no er lite besøkt, foruten to årlige besøkstopper i forbindelse med varslingsprøvene i henholdsvis januar og juni. Det norske innholdet er totalt besøkt av drøyt 14.000 brukere i løpet av 2019, mens det engelske innholdet er besøkt drøyt 3.300 ganger.

www.sivilforsvaret.no

Besøkstallene på sivilforsvaret.no var noe lavere i 2019 (77.152) enn året før (100.334). Nedgangen i antall besøkende ses spesielt i sommermånedene, der det sommeren 2018 var hektisk skogbrannaktivitet og mange besøkende i den forbindelse.

www.nodnett.no

DSBs nettside rettet mot Nødnett-brukere lar brukerne finne informasjon om produkter og tjenester, bestille og endre på abonnementene sine, samt oppdatere seg om det siste om Nødnett. I 2019 hadde nødnett.no nærmere 51.500 økter, hvilket tilsvarer en økning på over 110% sammenlignet med 2018. I 2019 hadde nødnett.no litt over 108.000 sidevisninger, hvilket var en økning på drøye 100% fra foregående år.

Omtale i media og pressehenvendelser

Sammenlignet med 2018 – som var et rekordår hva medieomtale og pressehenvendelser angår, mye på grunn av skogbrannsommeren 2018 – var det færre medieomtaler og medieoppslag hvor DSB og Sivilforsvaret nevnes i 2019.

Tabell 5: mediehenvelser og oppslag

Antall	Nedgang i prosent fra 2018
Mediehenvelser: 572	34 %
Medieoppslag der DSB nevnes: 5858	11 %
Medieoppslag der Sivilforsvaret nevnes: 6638	68 %
Medieoppslag der Nødnett nevnes: 1223	-

3.1.5

DSBS SKOLEVIRKSOMHET

Sivilforsvarets utdannings- og kompetansesenter

Sivilforsvarets utdannings- og kompetansesenter er under etablering og ny skolesjef tiltrer våren 2020. Kompetansesenteret skal ha en strategisk rolle som fagutvikler og faglig innovatør. Kompetansesenteret skal være en drivkraft for evaluering og tilbakeføring av erfaringslæring. Oppbygging av Kompetansesenteret er en del av utviklingen av DSB-akademiet. Se for øvrig omtale under 3.2.9 om Sivilforsvaret.

Utdanning av brann- og redningspersonell (NBSK)

Norges brannskole har levert utdanningen i henhold til vedtatt kurskatalog for 2019 rettet mot kommunale brann og redningsvesen innen områdene grunnkurs for brannkonstabler, lederkurs, brannforebyggende kurs og opplæring for alarmsentraloperatører for 110 sentralene. I tillegg er det gjennomført grunnkurs- og lederkurs for innsatspersonale ved Avinors lufthavner i henhold til deres behov, samt opplæring innen akutt forurensning for en rekke kommuner i samarbeid med Kystverket og Norsk oljevernforening for operatørselskap (NOFO).

Antall kurs gjennomført er på samme nivå som tidligere år. Den største utfordringen er fremdeles at en stor andel av bemanningen ved landets deltidsbrannvesen er uten utdanning slik dimensjoneringsforskriften krever gjennomført. NBSK har i 2019 støttet all deltidsutdanning kommunene har tatt initiativet til, og gjennom reiser og kontakter bidratt til oppstart av flere kurs regionalt.

For å redusere sårbarheten i samfunnet bidrar NBSK med en rekke kurs innen andre områder: Feierfagutdanning i samarbeid med Nordland Fylkeskommune, som et viktig bidrag til forebyggende brannvernarbeid. I samarbeid med KRIPOS og DSBs el. Tilsynsregion nord er det gjennomført kurs innen brannetterforskning.

For å styrke tunellsikkerheten er det gjennomført kurs sammen med Statens vegvesen og Molde brann og redning i Runehammar anlegget. I samarbeid med regionale brannvesen har NBSK gjennomført kurs innen skogbrannslukking.

Håndtering av uhell med farlige stoffer er et viktig element både i grunnopplæringen og i lederutdanningen. Skolen yter dermed viktig bidrag til gjennomføringen av CBRNE-strategien. Fellesnevner for denne utdanningen er at den styrker kommunenes evne til både å handtere en rekke hendelser som treffer dem, men ikke minst deres evne til forebyggende arbeid.

Kursprogrammene for grunn- og lederutdanning deltid og forebyggende brannvern er revidert og tilpasset fremtidens kompetansebehov. Kursene er attraktive og mottar svært gode tilbakemeldinger fra kursdeltakerne. NBSK har et utstrakt og tett samarbeid med landets brann- og redningsvesen både ved

gjennomføring av regionale kurs i regi av brannskolen og for å leie inn oppdatert instruktørkompetanse til kursene som gjennomføres i Tjeldsund.

Kurs ved Nasjonalt utdanningscenter for samfunnssikkerhet og beredskap (NUSB)

Kurs ved Nasjonalt utdanningscenter for samfunnssikkerhet og beredskap (NUSB) Som et vesentlig bidrag til å styrke samfunnssikkerheten lokalt og regionalt driver NUSB kompetanseheving via kurs som primært er rettet mot ansatte hos kommuner og fylkesmenn. Det deltar også representanter fra en rekke andre offentlige og private virksomheter på kursene. NUSB leverte 1478 kursdager i 2019.

Tabell 6: Kurs ved NUSB – nivå og antall kursdeltakere

Kurs/nivå	Antall kursdeltakere 2019	Prosentvis fordeling
Lokalt nivå (kommuner)	249	50 %
Regionalt nivå (fylkesmenn og fylkeskommuner)	24	5 %
Sentralt nivå (direktorater)	75	15 %
Departement	5	1 %
Andre	149	29 %

Kursene ved NUSB dekker et bredt spekter av opplæringsbehov knyttet til kommunenes plikter etter Sivilbeskyttelsesloven samt mer generelle kurs i CIM, mediehandling, sikringsrisikoanalyse, liaison i sikkerhet og beredskapsarbeid, krisekommunikasjon, risiko- og sårbarhetsanalyser, sikkerhet ved store arrangementer og øvelsesplanlegging. Den årlige kommuneundersøkelsen viser at kommunene fremdeles har en vei å gå hva gjelder; samarbeid om helhetlig ROS, samarbeid om beredskapsplanlegging, samarbeid om øvelser og krisehandling, og kunnskap om Totalforsvaret. NUSB er et vesentlig virkemiddel for å nå ut til kommunene med kompetanse på disse områdene.

DSB har i rapporteringsperioden bidratt inn i prosjektet "Felles etter- og videreutdanning for nød- og beredskapsaktørene" – kursporteføljen ved NUSB vil tilpasses til og harmoniseres med resultatet fra dette arbeidet. Internt i DSB er det også påbegynt et arbeid for å se de ulike skolemiljøene i et helhetlig perspektiv for å kunne heve kvaliteten og øke styrbarheten av ressursene. Totalforsvaret vil bli viet særskilt oppmerksomhet i neste års kursportefølge med tilpasning av eksisterende kurs og utvikling av nye.

3.1.6

KVALITETSSIKRING AV JURIDISK ARBEID OG STANDARDISERING

Kvalitetssikring mv.

DSBs ansatte har i 2019 gjennomført e-læringskurs i regi av Direktoratet for forvaltning og IKT (Difi), et eget tilpasset obligatorisk kurs i grunnleggende forvaltningskunnskap over to dager og et heldagskurs om DSBs fire lover *for å bidra til effektiv, korrekt saksbehandling og mer helhetlig praksis*. Kursene ble gjennomført på hovedkontoret og flere andre steder i Norge. Ca. 350 ansatte i DSB deltok på kursene. Evalueringer viser at de ansatte hadde god nytte av kursene.

DSB har også planlagt en rekke juridiske fagseminarer i 2020, herunder om plan- og bygningsloven, gjennomføring og håndhevelse av EØS-regler og juridiske problemstillinger ved DSBs samordningsrolle.

For å bidra til bedre kvalitet på tilsynsgjennomføringen i DSB har vi i 2019 igangsatt arbeidet "Kvalitetssikring av tilsyn". Arbeidet har tatt utgangspunkt i allerede identifiserte tiltak for å bedre kvalitetssikringen av tilsyn. Arbeidet har blant annet resultert i en ny tilsynsstrategi for 2020 – 2024 og en obligatorisk opplæringsplan for tilsynsmedarbeidere. Arbeidet fortsetter i 2010 med ferdigstillelse og iverksettelse av et internt tilsynskurs.

Regelverksarbeid

Kjemikalieområdet

Gjennomgang og evaluering av gjeldende regelverk

DSB sluttførte ved årsskiftet 2018/2019 en gjennomgang av samtlige forskrifter på kjemikalieområdet for å vurdere endringer for å effektivisere forvaltningen og lette aktørenes informasjonsplikt til DSB. Gjennomgangen viste at det nasjonale handlingsrommet er begrenset, men det ble avdekket enkelte krav på eksplosiv- og pyroteknikkområdet som kunne oppheves. Dette følges opp i kommende revisjoner av forskriftene.

DSB sluttførte i 2019 også to rapporter på farlig godsområdet for å forbedre, kvalitetssikre og effektivisere forvaltningen av området:

- Vurdering av gjeldende og fremtidig kontrollordning for ADR-tanker
- Utredning av DSBs ansvar og oppgaver på transport av farlig godsområdet.

I rapportene foreslås det en rekke tiltak og prioriteringer for en bedre ressursutnyttelse, effektivisering og kvalitetssikring av arbeidsprosesser, hvorav noen også forutsetter forskriftsarbeider. Forslagene følges opp videre.

På oppdrag fra DSB har PWC gjennomført en vurdering av gjeldende regelverk for LPG-flasker og behovet for eventuelle tiltak, da regelverket har vært gjenstand for uenighet blant de ulike aktørene i bransjen. PWC konkludert med at dagens regelverk oppfyller formålet og at sikkerhetsgevinsten ved reguleringen er høy. Anbefalingen var derfor å ikke redusere kravene i dagens lovgivning. DSB ser på denne bakgrunn ikke behov for å endre regelverket for fylling av flaskegass, men vil på bakgrunn av de øvrige anbefalingene i rapporten vurdere behovet for endringer i veiledningen på området.

DSB arrangerte i mai 2019 en konferanse for å få innspill fra ulike etater, interesseorganisasjoner og fyrverkeribransjen om behov for strengere regulering av privatpersoners bruk av fyrverkeri. DSB har anbefalt overfor Justis- og beredskapsdepartementet at spørsmålet må utredes nærmere, og at det settes ned en bredt sammensatt arbeidsgruppe slik at alle sider ved en innskjerping herunder et forbud kan bli belyst.

Endringer av gjeldende regelverk

DSB har i 2019 jobbet med endringer av forskrift om håndtering av farlige stoffer for bl.a. å tydeliggjøre bestemmelsene og gjøre disse lettere tilgjengelig for aktørene, samt vurdere om det skal innføres begrensninger på hvilke kjemikalier privatpersoner kan oppbevare i sitt eget hjem. Anmodning om høring av endringer vil oversendes departementet i løpet av første halvår 2020.

Det har i 2019 også vært jobbet med å endre og slå sammen bestemmelsene om fyrverkeri og pyroteknikk i den gamle eksplosivforskriften fra 2002 med bestemmelsene i forskrift om pyrotekniske artikler. Gjeldende regulering er i stor grad skrevet med tanke på håndtering av fyrverkeri, og ikke alle de andre pyrotekniske artiklene som ble innlemmet ved gjennomføringen av direktiv 2013/29/EU om pyrotekniske artikler. Det er behov for å vurdere for hvilke produkter det kun skal stilles produktkrav og for hvilke det i tillegg er behov for å regulere håndteringen. For å få innspill til regelverksarbeidet

arrangerte DSB to workshoper med deltakere fra utvalgte brannvesen, Brannvernforeningen, Norsk Fyrverkeriforening og Foreningen for profesjonelle pyroteknikere. DSB vil anmode departementet om høring tidlig 2020 og målsettingen er at ny forskrift skal tre i kraft 1. juli 2020. Eventuelle begrensninger i privatpersoners bruk av fyrverkeri er ikke en del av denne revisjonen.

Høsten 2019 ble det vedtatt en ny EU-forordning om utgangsstoffer for eksplosiver, som gjør at forskrift om håndtering av utgangsstoffer må revideres. Dette arbeidet er påbegynt. DSB har lagt ned et betydelig arbeid i utarbeidelsen av EU-forordningen, ved å arrangere workshoper etter anmodning fra Europakommisjonen, holde innlegg og inngi både skriftlige og muntlige forslag. DSB har i stor grad fått gjennomslag for sine forslag, noe som gjør at EU-forordningen i innhold er svært lik den reguleringen vi allerede har i Norge. EU-forordningen skal være gjennomført i norsk rett innen februar 2021.

DSB har med hjemmel i sivilbeskyttelsesloven fastsatt endringer i forskrift om industrivern som trådte i kraft 1. januar 2020. Endringen medfører at forskriftens virkeområde er presisert og at det er tydeligere at industrivernet skal tilpasses virksomhetens risiko og eget behov.

Brannområdet

I JDs tildelingsbrev til DSB for 2019 fikk DSB i oppdrag å bistå JD i arbeidet med å gjennomføre brann- og eksplosjonsvernloven på Svalbard. I november 2019 presiserte JD at DSB skal utarbeide et problemnotat og grovskisse til ny tilpasningsforskrift og at det i dette arbeidet skulle det ses hen til rapporten "Brann- og eksplosjonsvernloven på Svalbard" fra mai 2015. Problemnotatet og skisse til ny forskrift ble sendt JD i slutten av desember. DSB har bedt JD om et møte for avklaring av videre arbeid og bistand fra DSB.

DSB foreslo ytterligere regulering i forslag til brann- og redningsvesen forskrift i juli 2019 for å sikre automatisk overføring av informasjon fra 110-sentralene til rapporteringsløsningen BRIS. Med denne plikten vil statistikk bli ivaretatt uavhengig av hvem som har eierskapet til fremtidige oppdragshåndteringsverktøy på nødmeldesentralene. I påvente av ny fagskole for brann- og redningspersonell så DSB også behov endringer i kompetansebestemmelsene for å sikre samsvar mellom kvalifikasjonskravene og dagens utdanningsmodell ved Norges brannskole, der utdanningen tas etter ansettelse i et brann- og redningsvesen. Forslag ble sendt departementet i oktober.

DSB utarbeidet i 2019 et problem- og utredningsnotat om forskrift om brannforebygging knyttet til blant annet klart språk og behovet for å endre forskriftens § 3 om forbud mot å gjøre opp ild (ofte kalt "bålforbudet"). JD ga i november 2019 sin aksept til å starte regelverksarbeidet, og DSB har påbegynt dette arbeidet som vil fortsette i 2020.

DSB har endret § 23 i forskrift om brannforebygging slik at kravet om nasjonal typegodkjenning for håndslukkere som skal omsettes på det norske markedet er tatt bort. I tillegg er krav til effektivitet og funksjonalitet brakt i samsvar med kravene som gjelder i Norden og i EU/EØS. Endringen trådte i kraft 1. januar 2020. Bakgrunnen for endringen er at dagens ordning med godkjenning påfører markedsaktørene betydelig utgifter, og må anses som en ulempe både administrativt og rent tidsmessig for markedsaktøren.

Elsikkerhetsområdet

DSB fremmet i juni 2017 forslag om endringer i el-tilsynsloven og tilhørende forskrifter i den hensikt å endre finansieringssystemet for elsikkerhetsområdet. Forslaget innebærer at kostnadene, dels relatert til utførte tilsyn og dels til behandling av søknader om videreføring av lovregulerte yrker, mer skal belastes den som mottar tjenesten, og samtidig ikke være førende for direktoratets prioriteringer og valg av virkemidler. *Endringene vil kunne gjøre forvaltningen av el-tilsynsloven mer effektiv og risikobasert*

innenfor Regjeringens føringer. Det er dessuten en forventning om at forslaget vil kunne effektivisere behandlingen av søknader om videreføring av lovregulerte yrker. DSB avventer videre arbeid inntil tilbakemelding fra departementet.

Produktsikkerhetsområdet

DSB har i samarbeid med Miljødirektoratet utarbeidet et høringsnotat om endringer av reaksjonshjemplene i produktkontrollloven. Formålet med endringene er å forbedre kontroll- og reaksjonshjemplene til myndighetene som fører tilsyn med etterlevelsen av bestemmelser som er gitt i eller i medhold av produktkontrollloven. Endringene ble sendt på departementsforeleggelse før jul.

DSB har igangsatt et arbeid med forskrift om sikkerhet ved lekeplassutstyr da forskriften på enkelte områder er utdatert og uklar, og ikke i samsvar med krav i gjeldende standarder. I arbeidet utreder DSB både behovet for å endre enkelte bestemmelser og om forskriften bør oppheves helt eller delvis. DSB vil i det videre arbeidet konsultere Miljødirektoratet om deres ansvarsområder under forskriften og tar sikte på å anmode departementet om høring før sommeren 2020.

DSB og Nkom har igangsatt et arbeid som skal se på mulighetene for en mer hensiktsmessig arbeidsfordeling mellom de to tilsynsmyndighetene, og regelverket vil måtte endres tilsvarende.

Sivilbeskyttelse - Sivilforsvaret

Det pågår et arbeid med å oppdatere hjemmelsgrunnlaget i sivilbeskyttelsesloven og utarbeide ny sivilforsvarsforskrift som skal samle nødvendige bestemmelser på sivilforsvarsområdet. DSB har kommet med innspill til høringsnotat om endringer i sivilbeskyttelsesloven, og endringene ble sendt på høring i september 2019, med høringsfrist 6. januar 2020. En ny forskrift om midlertidig fritak fra tjeneste for tjenestepliktige i Sivilforsvaret trådte i kraft 1. januar 2020. Forskriften gir nærmere bestemmelser om midlertidig fritak fra tjeneste når samfunnsinteresser krever det eller det foreligger vektige velferdsinteresser. *Det er utarbeidet en veileder til denne forskriften som skal bidra til å forenkle saksbehandlingen og sikre en enhetlig praksis i sivilforsvarsdistriktene.*

I arbeidet med ny sivilforsvarsforskrift ble det i mars oversendt to problemnotater til JD, om hhv. vurdering av om vedlikeholdsansvaret for Sivilforsvarets materiell skal overføres fra kommune til stat og vurdering av om sivilforsvarsforskriften bør inneholde bestemmelser om refselse etter en tilpasset modell av Forsvarets disiplinærreglement. I desember ble det sendt et brev til JD om videre oppfølging av temaet evakuering. Gjennom året har det vært tett dialog mellom DSB og JD i arbeidet med ny forskrift. Sivilforsvarsdistriktene har vært involvert i arbeidet ved dialogmøter og intern høring høsten 2019. Ny sivilforsvarsforskrift planlegges sendt på høring februar/mars 2020 og tre i kraft samtidig med lovendringene (1. juli).

Personvern – tilpasninger til nytt lovverk

20. juli 2018 trådte nytt personvernregelverk (ny personopplysningslov og EUs generelle personvernforordning mv.) i kraft. Regelverket stiller nye krav til virksomhetens behandling av personopplysninger. Som følge av nye krav ansatte DSB et personvernombud i juni 2018.

I 2019 har DSB arbeidet videre med nye rutiner og maler for håndtering av krav og rettigheter etter personvernregelverket. Det er samtidig satt i gang et arbeid med å etablere et nytt helhetlig styringssystem for sikkerhet. Dette skal settes i sammenheng med rutinene for personvern. Arbeidet fortsetter i 2020. Det er videre satt i gang et arbeid med å avdekke avvik fra kravene i personvernregelverket ved den enkelte "behandlingen" av personopplysninger, og med å foreslå/iverksette tiltak for å lukke avvikene. Arbeidet fortsetter i 2020. Utover dette har DSB gjort

endringer og tilpasninger ved øvrige rutiner, avtaler og behandlingsaktiviteter. Det gjenstår fortsatt et betydelig arbeid på området.

Standardisering

Henvisning til anerkjente standarder som akseptert metode for å oppfylle sikkerhetskravene i forskrifter er i dag et bærende prinsipp i produktsikkerhetsarbeidet gjennom funksjonelle rammeforskrifter. Standarder er også viktig for at det skal utvikles kommunikasjonsløsninger tilpasset nød og beredskapsaktørens behov for samhandling, forebygging og håndtering av større ulykker og hendelser. Offentlige tilskudd til Norsk Elektroteknisk Komite (NEK) gir DSB en mulighet til å styre NEKs prioriteringer til områder som har stor betydning for samfunnssikkerheten i stort og som ivaretar den almene borgers interesser. DSB finansierer også standardiseringsarbeider- og komiteer under Standard Norge, og har i 2019 hatt et fortsatt særskilt fokus på samfunnssikkerhetsområdet.

For DSB har det blitt stadig viktigere å følge opp standardiseringsarbeidet nasjonalt, regionalt og ikke minst globalt. DSB har en aktiv rolle i sentrale standardiseringskomiteer for å ivareta og forbedre sikkerheten innenfor de områdene vi forvalter, særlig innen el- og produktsikkerhet og samfunnssikkerhet. I 2019 har f.eks. DSB ledet de nasjonale standardiseringskomiteene under Standard Norge for hhv. samfunnssikkerhet og risiko. I disse komiteene deltar myndigheter fra blant annet helse, politi, toll, luftfart, næringslivet, forskningsmiljøer og interesseorganisasjoner. Internasjonalt har DSB vært med på å initiere et standardiseringsarbeid knyttet sikkerhet ved store arrangementer i byer, for eksempel OL eller VM. Initiativet kom på bakgrunn av Norges erfaringer med sykkel-vm i Bergen i 2017. DSB deltar i dette internasjonale arbeidet som ledes av Bergen kommune og har deltakere fra en rekke land, samt representanter fra blant annet Tokyo-OL 2020 og Beijing-OL 2022. Arbeidet vil resultere i retningslinjer for å sikre god forankring og gode beslutningsgrunnlag, hvordan redusere risiko knyttet til sikkerhet og beredskap og involvering av alle relevante aktører i en tidlig fase.

DSB deltar i Standard Norges komite for standardisering av befolkningsvarsling i Norge. Sivilforsvaret har sammen med NBK fullført en EU-workshop: "On the implementation of article 110 of the EECC (Public Warning System)". Workshopen er basert på andre lands erfaringer med mobilbasert varsling. I tillegg har Sivilforsvaret og NBK bidratt på fagområdet befolkningsvarsling i EU-kommisjonenes "Early Warning Systems (EWS) expert working group". Norge er gjennom EØS avtalen forpliktet til å implementere og gjennomføre Article 110 (1) of Directive (EU) 2018/1972. Fra norsk side er det ønskelig at implementering av det nye regelverket skjer samtidig med implementering i EU. Fristen for dette er 21. juni 2020.

I tillegg leder vi komiteen for revisjon av NS 5814 Krav til risikovurderinger.

DSB har i 2019 utarbeidet en strategi og retningslinjer for arbeidet med standardisering. Disse tiltakene skal *bidra til et mer helhetlig grep om standardiseringsarbeidet og bedre forankring og ressursbruk*. DSB har også gjennomført en standardiseringsworkshop der blant andre lederen av det internasjonale standardiseringsorganet (ISO) deltok og i samarbeid med Standard Norge, Bergen kommune og Bergen Næringsråd arrangert et større seminar om samfunnssikkerhetsstandardisering.

For å sikre god dialog og felles forståelse for utfordringer, muligheter og behov, hadde DSB i 2019 for første gang et felles direktørmøte med direktørene i NEK og Standard Norge. Vi har også innledet en dialog med Standard Norge om ny finansieringsmodell for standardiseringsarbeider.

3.2

REDUSERE SÅRBARHET I SAMFUNNET

3.2.1

BRANN- OG REDNINGSOMRÅDET – STYRKET BRANNSIKKERHET

Delmål 3 - tildelingsbrev 2019: Et mer profesjonelt brann- og redningsvesen

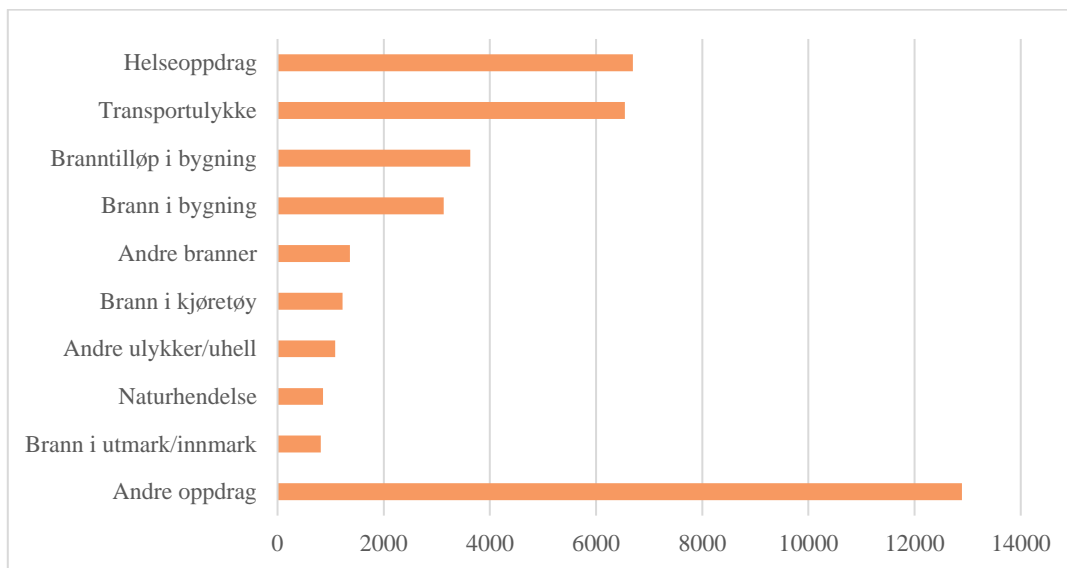
DSB er nasjonal brannmyndighet overfor de kommunale brann- og redningsvesenene. Tabellen under viser noen nøkkeltall om brann- og redningsområdet. Ved inngangen til 2020 er det 242 kommunale brann- og redningsvesen med om lag 11 700 ansatte. Det er mer enn 600 brannstasjoner lokalisert over hele landet. Tjenesten har svært høyt tillitt i befolkningen.

Tabell 7: Tall om brann

14	Nødmeldesentraler
242	Brann- og redningsvesen
11 700	Ansatte i brann- og redningsvesen (ca.)
1 400	Ansatte i forebyggende inkludert feiere
4,5	Mrd. kroner i kommunale nettoutgifter til brann- og redning
847	Kroner i netto driftsutgifter pr. innbygger for brann- og redningstjenesten (KOSTRA)
649	Brannstasjoner
95	% av befolkningen nås innen 10 minutter
5,5	Mrd. kroner i utbetalte erstatninger til brannskader (Finans Norge, BRASK)
53	% der brann og redning er første nødetat på stedet
94	% av befolkningen har stor tillit til brann- og redningsvesenet
58	% utrykninger til unødige meldinger og alarmer
4,4	% kvinner i brann- og redningsvesenet

Brann- og redningsvesenet er den viktigste kommunale beredskapsressursen og håndterer en lang rekke type oppdrag. Figuren under viser fordelingen av oppdragene i 2019.

Figur 2: Brann- og redningsvesenets reelle oppdrag 2019

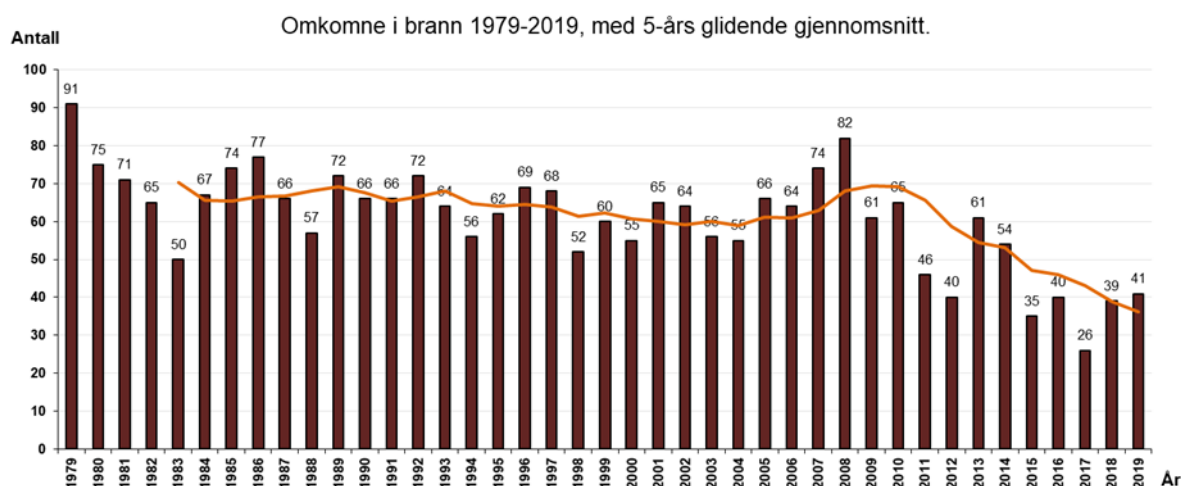
I figur 2 er kategorien branntilløp i bygning summen av branntilløp komfyr og branntilløp i bygg annet.

Det er en synkende tendens i antall omkomne i brann, og DSB jobber mot en nullvisjon. Både antall branner og antall omkomne i brann har imidlertid økt noe fra 2018 til 2019. 41 personer omkom som følge av brann i 2019, hvorav 29 var menn og 12 var kvinner. En av de større ulykkene i 2019, var helikopterulykken i Alta der 6 personer omkom. Denne ulykken alene utgjør en stor andel av totalt antall omkomne. Siden DSB begynte å registrere antall omkomne i 1979 har vi hatt en nedadgående trend når det gjelder antall omkomne i brann.

Selv om det over tid har vært en positiv utvikling med færre omkomne i brann, må vi være oppmerksomme på at det også er mange som skades og traumatiseres i brann.

Figuren nedenfor viser utviklingen i antall omkomne siden 1979, målt i både antall og per 100 000 innbyggere.

Figur 3: Omkomne i brann per år

Brannforebygging i kommunene

Branner medfører hvert år tap av menneskeliv og store materielle skader, i tillegg til personskader. Branner fører også til store samfunnsøkonomiske kostnader i form av skadeutbetalinger og helseutgifter.

Det jobbes godt med brannforebygging både på sentralt nivå og ute i kommunene, og det forebyggende arbeidet gir resultater. Dødsbrannstatistikken viser en synkende tendens i antall dødsbranner. Det har heller ikke vært branner med mange omkomne (definert som fire eller flere) i særskilte brannobjekter siden brannen i hotell Caledonien i 1986.

For at den positive utviklingen skal fortsette, kreves kontinuerlig og vedvarende innsats og oppmerksomhet. Personer som tilhører en risikoutsatt gruppe er særlig sårbare for brann. Som risikoutsatt gruppe regnes blant annet eldre med hjelpebehov, rusavhengige og personer med psykiske helseproblemer. Generelt viser dødsbrannstatistikken fra 2013 og til i dag, at om lag 3 av 4 av de som omkommer i brann tilhører en risikoutsatt gruppe. 9 av 10 branndøde omkommer i bolig. 7 av 10 mottakere av helse- og omsorgstjenester bor i egen bolig⁵. Mange av disse trenger hjelp for å være trygge i hjemmet sitt. En utvikling hvor de fleste som omkommer i brann omkommer i bolig, hvor andelen eldre øker og helse- og omsorgstjenester i større grad skal leveres i hjemmet i stedet for i institusjon, gjør hjemmene til en viktig arena for brannforebyggende tiltak. Av 41 omkomne (inkludert de 6 som omkom i helikopterulykken) i brann i 2019 er 24 i en risikogruppe. 12 av disse er over 70 år. 26 personer dør i sitt eget hjem, og 19 av disse bor alene hvorav 15 menn.

Som en oppfølging av NOU 2012:4 *Trygg hjemme* har DSB sammen med Helsedirektoratet over tid jobbet mye med å gi veiledning til kommunenes forebyggende arbeid. Veiledningsarbeidet ble betydelig forsterket med midler fra Gjensidigestiftelsen gjennom "Det store branntløftet". Dette har resultert i den nasjonale satsningen "Livsviktig" med blant annet kampanje i 2018, opplæringspakke til helse- og brannpersonell lansert sommer 2019 og 3-årig prosjekt med nasjonale pådrivere i samarbeid med Skadeforebyggende forum. Nasjonale pådrivere startet opp i oktober 2019. Pådriverne skal bidra til mer tverrfaglig samarbeid mellom helse og brann om de risikoutsatte gruppene.

Helse- og omsorgstjenesten er og vil fortsatt være en viktig samarbeidsaktør for brannvesenet for at de sårbare gruppene skal være godt ivaretatt. Oppgradering av omsorgsboliger til akseptabelt sikkerhetsnivå ved innstallering av automatiske slokkeanlegg, slik NOU 2012:4 *Trygg hjemme* foreslår, vil bedre brannsikkerheten hos risikoutsatte grupper betraktelig. Mobile vanntåkeanlegg har også vist seg å ha god effekt. Flere personer som tilhører en risikoutsatt gruppe ville fått tilgang til slikt hjelpemiddel dersom mobile vanntåkeanlegg var inkludert i hjelpemiddelsentralenes sortiment. Dette krever i så fall en endring i folketrygdloven og hjelpemiddelsystemet.

Brann- og redningsvesenets tilsynsaksjon med branner i avfallsanlegg

Miljødirektoratet og DSB samarbeider for å redusere branner og miljøpåvirkningen av branner i avfallsanlegg. Bakgrunnen for samarbeidet er mange branner i avfallsanlegg de senere år. Det er registrert 130 branner i BRIS i perioden 2016-2018. Det antas videre at det er langt flere branntilløp enn det som er registrert. For å øke kunnskapsgrunnlaget har direktoratene gått sammen om et oppdrag til RISE Fire Research. Målsettingen er å frembringe et faktagrunnlag som belyser hvilke risikoer som er knyttet til branner i avfallsanlegg og å identifisere tiltak som kan forebygge brann og begrense brannens skadeomfang og miljøpåvirkning. RISE-rapporten skal være ferdig i september.

⁵ ref. Statistisk sentralbyrå "Kommunale helse- og omsorgstjenester 2017" s. 4

I tillegg til behovet for økt kunnskap om risiko i næringen og miljøpåvirkningen av branner, planlegges det en felles tilsynsaksjon neste år i samarbeid mellom fylkesmennene og brann- og redningsvesenet. Risikokartleggingen fra RISE legges til grunn i tilsynsarbeidet. Tilsyn fra brann- og redningsvesenet forutsetter at avfallsanlegget er vurdert som et risikoobjekt og registrert som særskilte brannobjekt, jf. brann- og eksplosjonsvernloven § 13. Det er dermed viktig at alle landets brann- og redningsvesen skaffer seg den nødvendige oversikten over alle avfallsanlegg i eget området og registrerer risikoobjektene som særskilte brannobjekt. Det er avholdt møte med avfallsnæringen, og DSB vil komme med mer informasjon til landets brann- og redningsvesen i løpet av våren 2019.

Ny utdanning for brann- og redningspersonell

DSB jobber med omfattende endringer i utdanningssystemet for brann og redningspersonell. Endringene skal *øke kvaliteten i opplæringen, sikre jevnere kompetanse og dermed bidra til mer effektiv forebygging og bedre beredskap*. Arbeidet gjøres i nært samarbeid med Statsbygg, brann- og redningsvesen, og med innspill fra samvirkeaktører og andre samarbeidspartnere. Parallelt med dette utarbeides ny deltidsutdanning.

Regjeringen har besluttet å etablere fagskoleutdanning for brann- og redningspersonell som skal jobbe i heltidsstillinger. Utdanningen vil være åpen og tilgjengelig ved at den blir en del av det ordinære utdanningssystemet, og vil ta inn 160 studenter årlig. Den toårige utdanningen vil gi kompetanse innen forebygging, beredskap og nødalarming. *Dette vil sikre brann- og redningsvesenet personell med en helhetlig forståelse som kan benyttes i hele oppgave- og krisespekteret.* I 2019 har DSB videreført arbeidet med forberedelser til etablering av ny fagskole for brann- og redningspersonell.

Statsbygg har ansvar for bygging av undervisningsfasiliteter og øvingsanlegg. Statsbygg arbeider med forprosjekt for å klarlegge kostnadsbildet og usikkerhet for den delen de har ansvar.

Felles etter- og videreutdanning for nød- og beredskapsaktørene

Medio august 2019 startet et tverretatlig sammensatt arbeidsgruppe arbeidet med et beslutningsgrunnlag. Arbeidsgruppen skal utrede og fremme forslag til en modell for samarbeid om, og utvikling av, felles etter- og videreutdanninger for nød- og beredskapsaktørene. Prosjektet skal levere i tre faser hvor de skal utrede konsept og modell, se på hvordan operasjonalisere foreslått modell, og til slutt konkretisere og begrunne forslaget og målsetninger med utdanningstiltakene.

Forbedret nødmeldingstjeneste

Arbeidet for en forbedret nødmeldingstjeneste skal sikre bedre innsats overfor nødstilte, legge til rette for god samordning mellom nødetatene og skape sterke fagmiljøer med høy kompetanse. DSB har i 2019 hatt flere aktiviteter som støtter opp under forbedring av nødmeldingstjenesten med arbeid fra flere avdelinger. Et robust og sikkert Nødnett bidrar også til forbedret nødmeldetjeneste, og er beskrevet andre steder i årsrapporten.

Samlokalisering av nødmeldingssentraler

DSB samarbeider med Politidirektoratet om arbeidet med samlokalisering av 110-sentralene og politiets operasjonssentraler. Samlokalisering er gjennomført i Innlandet, Nordland, Møre og Romsdal, Øst og Sør-Øst.

I 2019 har prosjektet jobbet med samlokalisering i Troms (Tromsø) og Finnmark (Kirkenes). I Finnmark er byggearbeidet igangsatt og planen er ferdigstilling av den samlokaliserte sentralen i løpet av 2. eller 3. kvartal 2020. Denne samlokaliseringen vil omfatte nødmeldingssentralene til brann, helse og politi. Arbeidet i Tromsø er godt i gang, og vil etter planen ferdigstilles i løpet av 2020. Det er i tillegg pågående samlokaliseringsaktivitet i Agder (Kristiansand) og Trøndelag (Trondheim). Videre

aktivitet for gjennomføring av samlokalisering i de resterende regionene (Vest, Sør-Vest og Oslo) samkjøres med pågående prosesser knyttet til regionenes fremtidige politihus.

De tidlige erfaringene fra de samlokaliserte sentralene viser at *samlokaliseringen har bidratt til økt kjennskap til og forståelse for den andre sentralens håndtering av hendelser. Sentralene kan melde om at de har nytte av hverandres nærhet, kunnskap og informasjon i både små og store hendelser.* Fordelen ved at sentralene nå til sammen utgjør et større fagmiljø regionalt trekkes blant annet frem som umiddelbare positive effekter.

Gevinster av samlokalisering forventes i form av kvalitetsforbedringer over tid på forhold som kjennskap på tvers, informasjonsdeling, felles hendeshåndtering og samvirke. Det er utarbeidet en felles gevinstrealiseringsplan for alle de samlokaliserte sentralene. De samlokaliserte sentralene skal fortløpende gjennomføre en rekke samvirkefremmende aktiviteter, og virkningen av disse vil bli målt jevnlig over flere år.

Ledersamling for nødmeldesentralene til nødetatene (11x)

I 2019 arrangerte DSB i samarbeid med Politidirektoratet og Helsedirektoratet samling for alle lederne av 11x-sentralene (110-sentralene, politiets operasjonssentraler og AMK-sentralene). Det er andre år denne samlingen gjennomføres i den nåværende formen. Hensikten med samlingen er å styrke kjennskap og bidra til økt samvirke innenfor nødmeldingstjenesten. Deltagerne har gitt gode tilbakemeldinger om at samlingen er en god arena for erfaringsutvikling, for å knytte kontakter og for å styrke samarbeid og samvirke på tvers av sentralene. Direktoratene anser denne arenaen som viktig og tar sikte på å arrangere samlingen årlig.

Sambandsreglement for brann (nivå 2)

Et nytt nasjonalt sambandsreglement for brann og redningstjenesten er utarbeidet i tett samarbeid med 110-tjenesten og forelå i juli 2019 etter gjennomført høringsrunde. Arbeidet med sambandsreglementet er en kontinuerlig prosess hvor informasjon og avklaringer deles fortløpende.

Nytt oppdragshåndteringsverktøy til landets 110-sentraler

Prosjektet "Nytt oppdragshåndteringsverktøy til landets 110-sentraler" har hatt stor aktivitet i 2019. DSB bidrar til prosessen med å få på plass et nytt oppdragshåndteringsverktøy for 110-sentralene da dagens løsning er utdatert. Det er besluttet at et nytt verktøy skal anskaffes av kommunene. Underlag til anskaffelsen er jobbet med igjennom 2019, og vil bli ferdigstilt og sendt ut i markedet i løpet av første halvdel av 2020.

eCall

eCall-mottaksløsning ved 110-sentralene ble satt i drift 18.12.2018. DSB er ansvarlig for implementering og drift av tjenesten i Norge. Prosjektet har i 2019 vært i prøvedrift, og denne fasen avsluttes innen utløpet av 2020. Det er opplevd betydelige utfordringer med unødige meldinger fra eCall i 2019. Utfordringene har medført en stor ekstrabelastning på landets 110-sentraler som mottakssentral for eCall. Løsningen fungerer ellers stabilt og testes jevnlig. DSB har gjennomført møter med Bilimportørenes landsforbund for å ha tett dialog med deres fagmiljøer.

3.2.2

NØD- OG BEREDSKAPSKOMMUNIKASJON

Delmål 4 - tildelingsbrev 2019: Nødetater og andre beredskapsaktører har tilgang til sikre, robuste og tidsmessige kommunikasjonssystemer for ledelse og samhandling

God og bred bruk av Nødnett

Stortinget har besluttet at flest mulig nød- og beredskapsaktører, som tilfredsstillter kriteriene, skal få mulighet til å ta i bruk Nødnett. Det arbeides derfor målrettet med å nå ut til alle aktører i beredskaps-Norge.

Det siste året har utvidet bruk i kommunene, fylkesmenn, industrivern og kraftbransjen stått i fokus. I løpet av 2019 har alle fylkesmenn, bortsett fra Agder, tatt i bruk Nødnett og over 140 kommuner bruker Nødnett som beredskapssamband. Over 60 selskaper i kraftbransjen bruker Nødnett som drift- og beredskapssamband. Nye, viktige brukere er også Slottet og Nærings- og fiskeridepartementet. Ved utgangen av 2019 var Nødnett i bruk av om lag 60 000 sluttbrukere og over 1000 organisasjoner i hele landet.

I 2019 ble det arbeidet med å fremme samvirke på nye områder og etablere nye møteplasser, for eksempel med frivillige organisasjoner, elforsyningen, Tollvesen m.fl. I 2019 ble de siste 8 av totalt 12 fagdager med tema Samvirke i Nødnett gjennomført. Til sammen har over 1000 deltagere fra alle brukerorganisasjoner deltatt. Fagdagene har vært gode arenaer for brukerne til å møtes for å diskutere samarbeid og samvirke på tvers av organisasjoner i Nødnett.

Brukerundersøkelsen 2019

En landsdekkende brukerundersøkelse for Nødnett ble gjennomført i 2019, og resultatene ble publisert i en rapport ved utgangen av året. Undersøkelsen viser at brukerne er fornøyde med Nødnett på de fleste områder. Det meldes om forbedringspotensial på områder som opplæring, re-opplæring og øvelser i bruk.

Et robust og sikkert Nødnett

Gode kommunikasjonsløsninger for nød- og beredskapsaktører er en grunnleggende forutsetning for at aktørene skal kunne løse sine samfunnsoppgaver. Hovedfokus i 2019 har vært å opprettholde og optimalisere et sikkert og robust Nødnett for nød- og beredskapsbrukere i hele landet. Dagens Nødnett vil være bærebjelken i norsk beredskap i mange år fremover.

Stabilt god drift av Nødnett

DSB har hovedansvaret for at Nødnett er og forblir et trygt, robust og tidsmessig kommunikasjonssystem for ledelse og samhandling. Dette forutsetter en forsvarlig drift og videreutvikling av Nødnett. De daglige drifts- og operatøroppgavene er satt ut til Motorola Solutions Norge, mens DSB ivaretar driftskontrakten med leverandøren på vegne av JD, og har myndighet til å opptre som kontraktspart overfor leverandøren. I 2019 har DSB hatt tett oppfølging og godt samarbeid med Motorola Solutions for å sikre god og stabil drift av Nødnett.

Gjennomsnittlig tilgjengelighet i Nødnett for 2019 var 99,86 prosent. Måltallet på 99,95 prosent oppnås ikke gjennom hele året (se tabell 3). De vanligste årsakene til utfall i Nødnett er strømbrydd og brydd på telelinjer (transmisjon). Brydd på telelinjer skyldes i stor grad også strømbrydd eller forstyrrelser på radiolinjer når det er mye nedbør. De fleste utfallene var av kort varighet, men det har også vært større

utfall i Nødnett, deriblant da Nordland i februar opplevde omfattende ekom-utfall som følge av dårlig vær.

Tilgjengeligheten i vintermånedene i begynnelsen av året ble blant annet påvirket av nedetider på basestasjoner med vanskelig tilgang for feilretting pga. store snømengder og utfordrende vindforhold. Dette er ofte på basestasjoner uten fast strømtilførsel. Som et resultat av målrettet arbeid for å styrke basestasjoner drevet av aggregat, har disse vært mer stabile i høst

Tabell 8: Tilgjengelighet i Nødnett/ oppetid fordelt pr. mnd. 2019 med måltall 95,95 prosent.

Måned	Jan	Feb	Mar	Apr	Mai	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Des
Nødnett tilgjengelighet	99,60 %	99,71 %	99,72 %	99,90 %	99,97 %	99,94 %	99,89 %	99,92 %	99,96 %	99,95 %	99,97 %	99,81 %

Økt robusthet i Nødnett

DSB jobber kontinuerlig med forbedringstiltak for å øke robustheten i Nødnett. I 2019 har DSB installert løsninger som muliggjør en automatisk forbikobling av enkeltbasestasjoner som faller ut, med hensikt om å opprettholde redundansen i ringen. Totalt er 10 basestasjoner som erfaringsmessig er utsatt for utfall, gitt mulighet til å kobles forbi. Tiltaket har ført til et betydelig mer robust Nødnett i områdene hvor dette er innført.

Det er ved flere anledninger i 2019 kjørt ut transportable basestasjoner, både i akutte situasjoner og i beredskap ved planlagte hendelser. Transportable basestasjoner, utstyrt med satellitt, er ett av flere tiltak for å kunne opprettholde tilgjengeligheten i Nødnett. Etter jordrasene i Jølster ble en transportabel basestasjon flydd inn i området og opprettholdt dekningen etter hvert som basestasjoner falt ut.

Dekning i Nødnett

Nødnett har generelt god dekning. Brukere som opplever lokale dekningsutfordringer rapporterer dette inn til DSB. DSB jobber kontinuerlig, ved hjelp av analyser og målinger, med å avdekke om dekningsutfordringer skyldes teknisk feil i nettet eller om det er behov for tilleggsinvesteringer. I 2019 ble det bestilt to basestasjoner som skal gi ytterligere dekning i Nødnett. Basestasjonene plasseres på Ytre Sula (Solund kommune) og Nordvågen (Nordkapp kommune) og ferdigstilles i løpet av 2020. Nye basestasjoner i Bodø og Lodalen (Stryn kommune) var forventet ferdigstilt i 2019, men på grunn av forsinkelser i byggeprosessen vil begge først bli operative tidlig i 2020. Beslutningen om plassering av basestasjonene er forankret med nødetatene. Det er i løpet av 2019 installert 22 nye innendørsanlegg, i hovedsak for etatskritiske bygg. Det er også idriftsatt installasjoner for dekning i 21 vegtunneler.

Drift av brannvesenets brukerstyr

DSBs enhet Branns driftsorganisasjon (BDO) har ansvaret for å drifte kontrollrom og radioterminaler tilknyttet Nødnett for brannvesenet, alle 110-sentraler og en rekke brukere utover nødetatene. I tillegg gis brukerstøtte som håndtering av feilmeldinger, programmering og reparasjon på radioterminaler og kontrollrom. Stabil drift av utstyret, samt tett kundeoppfølging gir en god brukeropplevelse og ressursutnyttelse. Antall henvendelser til BDOs førstelinje har vært stabilt de siste årene med 7 269 henvendelser i 2019.

Tabell 9: Antall brukerhenvendelser til BDOs førstelinje

	2015	2016	2017	2018	2019
Antall brukerhenvendelser	1 759	5 250	7 232	7862	7269

BDO har i 2019 videreutviklet løsningen "MinSide" for brukerne. Blant annet vil en kartløsning som viser dekningsutfall ferdigstilles i 2020 og gjøres tilgjengelig for alle brukere, også de uten kontrollromstilknytning. Praktisk administrasjon og kundedialog foregår nå i all hovedsak digitalt via løsningen "MinSide", noe som har effektivisert arbeidet og økt nøyaktigheten og kvaliteten i BDOs leveranser til brukerne.

Geografiske og organisatoriske sammenslåinger kan føre til endringer i brukerutstyr tilknyttet Nødnett. Blant annet medfører kommunereformen, som trådte i kraft 01.01.2020, en reprogrammering av rundt 50 000 radioterminaler.

DSB v/BDO har i 2019 bistått brannvesen og leverandører med å få på plass nytt talegarnityr som bedrer sikkerheten for brukerne og som gir en bedre lydopplevelse. Dette har blant annet resultert i at Oslo brann- og redningsetat har tatt Nødnett i bruk til røykdykking.

Økt sikkerhet i Nødnett

Trusselbildet og kravene til sikkerhet endres over tid. DSB jobber kontinuerlig med å opprettholde forsvarlig sikkerhet knyttet til drift og forvaltning av Nødnett. I 2019 har DSB jobbet systematisk med tiltak for bedring av fysisk og logisk sikring av Nødnett, både basert på behov fremkommet i tilsyn utført av NSM og egne analyser.

Konseptvalgutredning for fremtidig løsning for nød- og beredskapskommunikasjon

Oppdraget om å utarbeide en konseptvalgutredning (KVU) for fremtidig løsning for nød- og beredskapskommunikasjon og overgang fra dagens Nødnett, er gitt i presiseringsbrev av 11. april 2019 fra Justis- og beredskapsdepartementet til DSB. Oppgaven løses i samarbeid med Nkom, og involverer en bred gruppe nød- og beredskapsaktører og Nødnett-brukere.

Dagens avtale om drift og vedlikehold av Nødnett varer ut 2026. Dette gjør det nødvendig å vurdere hvordan behovet for nødnett-tjenestene skal tilfredsstilles etter 2026.

Det er en forventning at aktørene som hjelper til ved kriser og i hverdagshendelser har tidsmessige verktøy som gjør det mulig for dem å yte effektiv og kvalifisert hjelp. Brukerne har også et økende behov for å utveksle data i form av blant annet video, sensorinformasjon, datautveksling osv. Her går utviklingen fort, og nød- og beredskapsfeltet trenger et system som gir mulighet for utvikling av innovative løsninger som man kanskje ikke ser konturene av ennå.

For datakommunikasjon utover tale og kortmeldinger er brukerne i dag henvist til de kommersielle mobilnettene, siden TETRA-teknologien i Nødnett egner seg for overføring av kun mindre datamengder. Hittil har det ikke vært teknisk mulig å benytte mobilnettene for effektiv gruppekommunikasjon med tale, slik Nødnett tilbyr. Dette er nå standardisert, slik at leverandørene etter hvert vil kunne velge å ta denne funksjonaliteten inn i sine mobilnett. Nød- og beredskapskommunikasjon har behov utover ren basisfunksjonalitet. Derfor vurderes blant annet om behovet for økt robusthet og dekning, og hvorvidt tverrsektoriell gruppekommunikasjon og informasjonsstyring gir spesielle utfordringer som vil påvirke det endelige konseptvalget.

Konseptvalgutredningen har et vidt antall interessenter. I 2019 ble det derfor avholdt ett informasjonsmøte for departementer og underliggende etater. På møtet deltok representanter for JD, SD, NFD, FIN, KMD, HOD, Helsedir, Forsvarsstaben, Forsvarsmateriell, Statens vegvesen, i tillegg til Nkom og DSB. Brukerorganisasjonene er representert i referansegruppen. De har deltatt i to større samlinger og har levert delutredninger inn i KVU-arbeidet. Det er også blitt avholdt flere særmøter. Samarbeidet med de viktigste interessentene fortsetter utover våren 2020.

I 2019 ble det avholdt ett åpent frokostmøte med bred deltakelse fra operatører, brukere og øvrige interessenter.

Endelig KVU-rapport oversendes Justis- og beredskapsdepartementet og Kommunal- og moderniseringsdepartementet senest 1. juni 2020. Arbeidet følger metodikken fra utredningsinstruks og aktuelle veiledere.

Finansieringsmodell for drift og forvaltnings av nødnett

Det er utarbeidet et innspill til JD med vurdering av 4 modeller for finansiering av forvaltning og drift av Nødnett. JD har i Tildelingsbrev for 2019 informert om at de vil komme tilbake til saken i et presiseringsbrev. JD har meldt at de vil ta initiativ til fagmøte og komme tilbake til saken i 2020.

3.2.3

KJEMIKALIE- OG EKSPLOSIVSIKKERHET

Delmål 5 - tildelingsbrev 2019: Mer helhetlig forebygging og koordinert beredskap innenfor kjemikalie- og eksplosivområdet

DSB er fag-, forvaltnings- og tilsynsmyndighet for farlig stoff og farlig gods. DSB skal ivareta befolkningens sikkerhet ved å påse at den lovlige håndteringen av farlig stoff og farlig gods skjer uten uhell, og at farlig stoff og farlig gods ikke kommer på avveie og misbrukes til kriminelle handlinger.

Fagmyndighet for farlig stoff og transport av farlig gods

DSB skal være en oppdatert, aktiv og kompetent fagmyndighet. Som fagmyndighet for farlig stoff og farlig gods skal vi utvikle og fastsette treffsikkert regelverk som er i tråd med samfunnsutviklingen og være faglig rådgiver for departementet og kompetanseorgan for befolkning, næringsliv og andre myndigheter.

DSB har i 2019 fortsatt å utvikle god dialog med relevante bransjer gjennom kontaktmøter, bransjemøter og konferanser. DSB vurderer det som viktig at vi som regelverksutvikler har tett og konstruktiv dialog med bransjene for å forstå hvordan regelverket virker og fange opp teknologiske eller markedsmessige endringer som kan påvirke risikobildet knyttet til håndtering av farlig stoff.

Avstand fra anlegg med farlig stoff til omgivelsene er et viktig tiltak for å begrense konsekvenser dersom en hendelse skulle skje. Samtidig er det viktig at anleggene ikke legger unødige begrensninger på andre aktiviteter i omgivelsene. DSB har i 2019 fått beregnet veiledende sikkerhetsavstander for en del små og mellomstore anlegg med farlig stoff for å bidra til at det etableres og opprettholdes tilstrekkelig avstand til omgivelsene også for mindre anlegg med farlig stoff. Sikkerhetsavstandene skal presenteres i en egen veileder i løpet av første tertial 2020. Sikkerhetsavstandene er beregnet ved bruk av samme metodikk som benyttes for å beregne risikokonturer for større anlegg. Veilederen vil være til hjelp både for virksomheter og for kommunene som skal vurdere plan- og byggesaker. Når det gjelder arealplanleggingen rundt storulykaneanlegg har DSB i 2019 gitt føringer for Fylkesmannen om å følge opp at kommunene i kommuneplanene sørger for etablering av hensynssoner rundt storulykkevirksomhetene i henhold til DSBs veileder på området.

Som fagmyndighet på kjemikalieområdet har DSB, på oppdrag fra JD, iverksatt en kartlegging av reguleringen av giftige stoffer og utgangsstoffer for giftige stoffer i Norge. EU-kommisjonen uttrykker økt bekymring for angrep ved hjelp av giftige stoffer i Europa. For å skaffe oversikt over risiko og sårbarhet på samfunnssikkerhetsområdet i Norge skal DSB derfor kartlegge hvordan giftige stoffer og

utgangsstoffer for giftige stoffer er regulert i Norge i dag både med tanke på sikkerhet og sikring. DSBs kartlegging så langt viser at det ikke er en helhetlig regulering og forvaltning av disse stoffene i dag. Stoffene reguleres av flere ulike myndigheter og DSB vil gjennomføre kartleggingen i dialog med disse. Kartleggingen over status på dagens regulering vil leveres som kunnskapsgrunnlag til JD innen 14. mars 2020.

DSB har i løpet av de siste årene i økende grad blitt brukt av politiet som sakkyndige i saker med utgangsstoffer for eksplosiver, blant annet på bakgrunn av etablert samarbeid med Kripas. Sakene knyttet til ulovlig håndtering av utgangsstoffer for eksplosiver er ofte nokså tekniske og rettsområdet er fortsatt relativt nytt. Det er derfor ønsket fra politiet om DSBs bistand særlig til å belyse mulige brudd på regelverket, alvorlighetsgrad, omfang, risiko ved stoffene og hva kan de brukes til. Fagkyndig råd fra DSB bidrar til å gjøre etterforskningen mer presis og gi et bedre grunnlag for korrekt påtale og straffnivå.

I saker som går videre til rettslig behandling blir DSB i økende grad innkalt som sakkyndig vitne i retten. DSBs innsats som sakkyndig i straffesaker bidrar konkret til å hindre misbruk og spredning av utgangsstoffer for eksplosiver og hjemmelagde eksplosiver samt å forebygge eksplosjon og annen ulykke med stoffene. I tillegg bidrar det sterkt til at regelverket brukes og at det blir anvendt riktig. Sterkere håndheving av regelverket gir forebyggende resultater. Stadig flere saker kommer for retten og potensielt kriminelle handlinger blir avverget. Disse setter standard for straffnivået og bygger ut verktøykassen for påtale. Formentlig har det også en preventiv effekt.

Bruk av pyrotekniske artikler er noe som engasjerer, og høsten 2019 var det bruk av bluss på fotballstadioner som skapte debatt. DSB ble invitert til et møte i Kulturdepartementet sammen med representanter for Norges fotballforbund og Oslo brann- og redningsvesen, for å orientere om regelverket og diskutere muligheter og begrensninger om bruk av pyrotekniske artikler i slike sammenhenger. DSB så også behov for å presisere på våre hjemmesider at bruk av pyrotekniske artikler er risikofylt og at slike produkter kun skal brukes til det de er bestemt for og i tråd med den bruksanvisningen som følger varen. DSB var tydelig på at bruk av pyrotekniske artikler på tribunen blant publikum ikke er tillatt, da en slik bruk bl.a. ikke vil være forenlig med den bruksanvisning eller sikkerhetsinformasjon som følger artikkelen. I forbindelse med utarbeidelsen av ny forskrift om håndtering av pyrotekniske artikler vil det tas inn bestemmelser hvor det klart kommer frem hva som er tiltenkt bruk av de ulike kategorier pyrotekniske artikler og hvem som kan bruke disse.

Klimaendringene medfører økt fare for flom, skred, skogbrann og ulike typer ekstremvær. Dette er med å påvirke hvor anlegg med farlig stoff bør være lokalisert og hvilke forebyggende og beredskapsmessige tiltak som må implementeres for å forhindre en alvorlig hendelse med farlig stoff når naturhendelsene inntreffer. DSB har i 2019 prioritert oppstart av en veileder som skal støtte virksomhetene i sitt arbeid med å forebygge farlig stoff-hendelser som følge av naturfarer. Veilederen vil gi innspill til hvordan virksomheten kan kartlegge aktuelle naturfarer og se på risikoen for at naturhendelsene kan forårsake ulykker i egen virksomhet.

Det er økende fokus på viktigheten av å sikre at farlige stoffer og eksplosiver ikke kommer på avveie og misbrukes i villedte handlinger. Per i dag er det i regelverket krav om at villedte handlinger skal omtales i virksomhetens risikovurderinger. DSB har gjennom tilsyn erfart at villedte handlinger og behovet for sikring i begrenset grad adresseres. DSB har derfor prioritert å starte arbeidet med å utvikle veiledning til hvordan sikringsrisikoanalyser kan gjennomføres for å hindre at farlige stoffer og eksplosiver havner på avveie eller misbrukes på stedet.

Forvaltningsmyndighet for farlig stoff og farlig gods

Forvaltningsmyndighetsrollen omfatter saksbehandling og veiledning. Vår målsetning er å ha en effektiv og digital saksbehandling, samt å gi faglig forankret veiledning og informasjon.

For å få tillatelse til håndtering av eksplosiver skal virksomheten være skikket og ha ansatt personell med nødvendig kunnskap, erfaring og ferdigheter. Ved behandlingen av søknader om tillatelse som gir tilgang til eksplosiver, vurderer DSB om virksomheten bl.a. fyller vilkårene om skikkethet og kravene til kunnskap, erfaring og ferdigheter. Dette gjelder i særlig grad ved søknader om ervervstillatelse. I 2019 utstedte DSB ca. 298 tillatelser til erverv av eksplosiver. Direktoratet har i tillegg utstedt ca. 263 sertifikat som bergsprenger og 135 sertifikat som bergsprengningsleder, og 292 tillatelser til overføring, import og handel. Ved utstedelse av tillatelse til oppbevaring og produksjon skal hensyn til sikkerhet og sikring også være ivare tatt og forutsetningene som legges til grunn i søknaden blir vurdert før en tillatelse blir gitt. Det er gitt knapt 250 tillatelser til oppbevaring av eksplosiver og ca. 9 tillatelser til produksjon.

Anlegg der en uønsket hendelse kan føre til konsekvenser av stor betydning for samfunnet er pliktig å søke DSB om samtykke til håndtering av farlig stoff. Det er i 2019 gitt ca. 20 samtykker til håndtering av farlig stoff. Ved vurderingen av om samtykke kan gis, vurderer DSB blant annet anleggets beliggenhet i forhold til omgivelsene, som skoler, barnehager, boligområder, kritisk infrastruktur, annen industriell virksomhet m.m. DSB har også vurdert planlagte tekniske og organisatoriske tiltak som skal ivareta sikkerhet ved anlegget. Som en del av samtykkebehandlingen, sender DSB på vegne av virksomheten samtykket på høring slik at berørte parter (befolkning, andre virksomheter, interesseorganisasjoner m.m.) og andre myndigheter kan gi innspill for å belyse forhold som er relevante for ivaretagelse av sikkerhet.

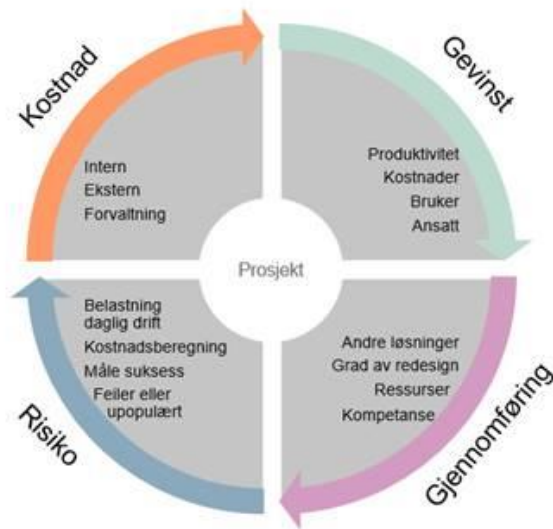
Koordineringsgruppen for storulykeforskriften, hvor DSB er sekretariat, har i 2019 utarbeidet to temaveiledninger for å bidra til storulykevirksomhetenes etterlevelse av krav i storulykeforskriften. Temaveiledningen om informasjon til allmennheten er i hovedsak basert på erfaringene fra tilsynet i 2018 der informasjon til allmennheten var tema. Temaveiledningen publiseres i første kvartal 2020. Temaveiledningen skal bidra til at virksomhetene gir omgivelsene rundt storulykevirksomheten korrekt og forståelig informasjon om hvilke hendelser som faktisk kan skje ved anlegget, og hvordan de skal opptre hvis en hendelse oppstår. God informasjon er også viktig for å skape tillit hos befolkningen og andre berørte.

Temaveiledningen med skjema for informasjonen som skal sendes fra virksomheter til nød- og beredskapssetater publiseres også første kvartal 2020. Veiledningen skal bidra til at lokale nød- og beredskapssetater får nødvendig informasjon fra storulykevirksomheter for å etablere eksterne beredskapsplaner. Skjemaet har vært på en begrenset høring hos utvalgte storulykevirksomheter og representanter for ulike nød- og beredskapssetater.

Effektivisering av forvaltningsoppgaver

DSB har gjennomført en grundig vurdering av hvilke av de mange forvaltningsoppgavene på området som kan effektiviseres, og om digitalisering er et aktuelt virkemiddel. Målsetningen er å gjøre forvaltningen så effektiv og profesjonell som mulig, både fordi vi ønsker å dreie fokuset fra forvaltningsoppgaver mot fag og tilsyn, samtidig som våre brukere får tilgang til enklere løsninger som sikrer likebehandling. Vi har beskrevet nå-situasjonen, utført behovsanalyse, vurdert endringer i regelverk, skissert forslag til løsninger og utarbeidet en prosjektprioriteringsmodell. Sistnevnte vil kunne gi oss en visuell oversikt over hvilke prosjekter det er hensiktsmessig å starte med først, både ut i fra et kost/nytte-perspektiv, men også ut i fra gjennomførbarhet og mulig risiko (se figur under). DSB planlegger å gjennomføre forbedrings- og effektiviseringsprosjekter i årene som kommer for å tilpasse oss gjeldende rammer, og dreie ressursbruk til vår fag- og tilsynsrolle.

Figur 4: Modell for prosjektprioritering – effektivisering av forvaltningsoppgaver

Tilsynsmyndighet for farlig stoff og farlig gods

DSB skal være en tydelig og synlig tilsynsmyndighet, og vi skal gjennomføre risikobaserte tilsyn for å kontrollere etterlevelse av krav i regelverk. Tilsyn øker kjennskap til regelverk, brudd følges opp med hensiktsmessig reaksjonsmiddel, og tiltak som implementeres bidrar til å forebygge hendelser.

DSB har i 2019 gjennomført tilsyn med 24 storulykkevirksomheter, herunder tre store aktører i eksplosivbransjen. Tilsynene med eksplosivaktørene avdekket urovekkende mange og alvorlige svakheter relatert til forhold som er av sikkerhetsmessig stor betydning. DSB har avdekket mangler innen følgende områder; vedlikehold av lagre, sikringstiltak, krav til oppbevaring av eksplosiver, kontroller av lagre, oversikt over mengder som oppbevares, oversikt over hvem som har adgang, beredskapsplan og egenberedskap, samordning av beredskapsplaner med nød- og beredskapssetater og forebyggende tiltak mot brann. DSB følger opp tilsynene til avvikene er lukket, og vil løpende vurdere hensiktsmessig tilsynsfrekvens for virksomhetene.

Direktoratet gjennomførte også tilsyn med omlasting av farlig stoff fra skip til skip, med bunkring av LNG til passasjerskip, samt med tilvirkning av eksplosiver. DSB opplever at både virksomhetene og bransjene ønsker tilsyn for å gi sikkerhet og sikring nødvendig oppmerksomhet. DSB opplever videre at det er vilje til å lukke avvik og følge opp anmerkninger. Dette er en indikasjon på at regelverket stiller hensiktsmessige krav til å forebygge hendelser.

DSB tilrettela også i 2019 for tilsynsaksjonen med farlig stoff for brann- og redningsvesenet. Direktoratet får tilbakemelding på at aksjonene bidrar til økt kompetanse på farlig stoff hos brannvesenet, og at antall tilsyn med farlig stoff øker. I 2019 var aksjonen rettet mot containerstasjoner (fyllestasjoner for bensin og diesel) med overgrunns bensintanker. Dette er en relativt ny anleggstype som etableres og DSB vurderte det som viktig å sikre at videre utvikling av denne typen anlegg er i samsvar med gjeldende regelverk.

Antall tilsyn med oppbevaring av eksplosiver er tilsvarende som foregående år, i overkant av 20 tilsyn. Bransjen etterspør flere tilsyn fra DSB, men det er krevende å øke antall tilsyn innenfor eksisterende rammer. Som et tiltak for å øke antall tilsyn med oppbevaring av eksplosiver har DSB planlagt en tilsynsaksjon som skal gjennomføres av brannvesenet. Det blir gjennomført en pilot i 2020 og det planlegges en landsdekkende aksjon i 2021. Brannvesenet har vist positiv interesse for å gjennomføre

aksjonen da de har interesse i kunnskap om oppbevaring av eksplosiver både i et forebyggende perspektiv og for å forberede håndtering av en hendelse

Den 10. juni 2019 var det en kraftig eksplosjon i Uno-X Hydrogen sin fyllstasjon for hydrogen på Kjørbo i Sandvika der to personer ble skadet. Etablering av anlegg for produksjon og fylling av hydrogen er en del av satsingen mot reduserte utslipp fra transportsektoren. DSB har i etterkant av hendelsen gjennomført tilsyn med Uno-X Hydrogen og DSB har i samarbeid med danske myndigheter fulgt opp Uno-X sine danske leverandør NEL. Tema for tilsynet var virksomhetens oppfølging av hendelsen ved fyllstasjonen samt drift, vedlikehold og kontroll av anlegget forut for hendelsen. Det ble gitt to avvik ved tilsynet og DSB følger opp lukking av avvikene. DSB følger videre opp tiltak som skal bli iverksatt av NEL opp mot forbedring av interne rutiner for montasje og kontroll av trykkpåkjent utstyr. Dette innebærer også dialog med aktuelt teknisk kontrollorgan, Beureu Veritas i England. Det har også vært dialog med Gexcon i forbindelse med at de i granskningsrapporten har kommet med anbefalinger til NEL.

Som følge av hendelsen ble samtlige åtte fyllstasjoner i Norge pålagt å sende inn dokumentasjon på utførte kontroller i henhold til gjeldende regelverk, og ble samtidig varslet om mulig vedtak om driftsforbud. De anleggene som var i drift fikk senere driftsforbud frem til nødvendig dokumentasjon var fremlagt. Per nå er det fem stasjoner som fortsatt har driftsforbud. DSB arbeider videre i 2020 med å vurdere dokumentasjonen på utførte kontroller på de anleggene som fortsatt har driftsforbud.

Nasjonal strategi for CBRNE-beredskap

Den nasjonale strategien for CBRNE-beredskap (2016-2020) gir viktige signaler for samfunnsikkerhets- og beredskapsarbeidet hos lokale, regionale og nasjonale aktører. DSB har i 2019 fulgt opp at relevante tiltak i strategien har blitt integrert i pågående arbeid, og at de følges opp på de ulike fagområdene.

Strategien retter seg mot sentralt myndighetsnivå, men har også betydning for regionalt og lokalt nivå. DSB har derfor for 2020 gitt føringer om at fylkesmennene gjennom sitt samordningsansvar skal legge til rette for en styrket CBRNE-beredskap. Dette kan blant annet gjøres gjennom å sørge for at CBRNE-beredskapen blir vurdert i etterlevelsen av relevante krav i Fylkesmannens samfunnsikkerhetsinstruks, ivaretagelse av rollen som regionalt samordningsledd ved CBRNE-hendelser samt å bruke fylkesberedskapsrådet aktivt for å sikre god faglig rådgivning regionalt og lokalt i tråd med føringene i strategien.

Den årlige CBRNE-konferansen ble arrangert for tiende gang i 2019 med rekorddeltakelse med hovedfokus på normalisering etter en CBRNE-hendelse. *Den nasjonale strategien har vist seg å være viktig i aktørenes forståelse av kompleksitetene og utfordringene på CBRNE-området, og ikke minst nødvendigheten av godt samvirke for å få en best mulig forståelse av situasjonsbildet ved en CBRNE-hendelse.* Konferansen er et viktig bidrag for å gi de ulike aktørene innsikt i og læring fra reelle hendelser og øvelser. Disse erfaringene er også et grunnlag for videre oppfølging av den nasjonale strategien for CBRNE-beredskap, lokalt, regionalt og sentralt. Med bakgrunn i erfaringer etter Fukushima i Japan (2011), Skripal-angrepet i Storbritannia (2018) og erfaringene fra Helseberedskapsøvelsen 2018 på Elverum (der CBRNE-beredskap var tema) ble utfordringer i normaliseringsfasen etter en CBRNE-hendelse belyst og drøftet. Gjenoppretting av tilstanden slik den var før eller gjenoppretting til en ny normaltilstand, vil kunne bli krevende og langvarig. Fasene håndtering og normalisering vil kunne gå over i hverandre, og det kreves tydelige beslutninger som er faglig fundert og som tas til rett tid. Viktige element i normaliseringsfasen er å se på de lokale konsekvenser i forhold til regional og statlig assistanse/bistand, befolkningens behov for stabilitet og trygghet, hvor rask opprydding er mulig og når kan et samfunn komme tilbake til (normal)hverdagen. For å håndtere denne fasen på en best mulig måte kreves det god kompetanse på alle nivåer og på tvers av sektorene.

Samvirkeområdet CE-beredskap

Handlingsplanen 2018-2019 har vært styrende for arbeidet i Samvirkeområdet CE-beredskap. De fire prosjektene som ble satt i gang i 2018 er avsluttet med unntak av prosjektet økt erkjennelse og tverrsektoriell forståelse av trusler, risikoer og sårbarheter på CE-området. Tema viste seg ikke å være egnet for et prosjekt, men det må inngå som en del av samvirkeområdets jevnlig drøftinger.

Forslagene fra prosjektene ble drøftet i myndighetsgruppen, og etter tilbakemelding fra Justis- og beredskapsdepartementet vil følgende bli etablert i løpet av 2020.

- Etablere en ordning med et beredskapsnettverk (24/7/365) for rådgivning knyttet til kjemikalie- og eksplosivhendelser innenfor de rammene som i dag er tilgjengelige for de relevante beredskapsaktørene.
- DSB skal i samarbeid med Politidirektoratet og Helsedirektoratet utvikle en samvirkeprosedyre for håndtering av CBRNE-hendelser etter mønster fra PLIVO-prosedyren. Her skal det samarbeides med nødetatene og Direktoratet for Strålevern og Atomsikkerhet (DSA).
- Forankring av kommunikasjonsprosedyren og gjøre den kjent hos relevante aktører.

Implementering av disse tiltakene vil framkomme av Samvirkeområdets handlingsplan for 2020-2021. Med bakgrunn i drøfting av metodikk for beredskapsanalyse med rådgivningsgruppen, legges det opp til gjennomføring av en egen beredskapsanalyse på CE-området i 2020-2021. I tillegg vil det være oppmerksomhet om de militærfaglige rådene på CBRN-området i forhold til hva som kan bli relevant for sivil sektor, læring etter helseberedskapsøvelsen/TRJE18 samt at det skal sees nærmere på privat/offentlig samarbeid med fokus på security.

Samvirkeområdet CE-beredskap bidrar til å løfte fram viktige problemstillinger innen CE-beredskapen i Norge. De fleste aktørene på CE-området har også en rolle på B og RN-området. Det er derfor nødvendig å se dette arbeidet i sammenheng med de samvirkearenaene som er på disse områdene. I tillegg er det på CE-området svært viktig å følge opp det som skjer i internasjonale organisasjoner. Særlig innen EU og NATO. En nasjonal koordinator til EUs CBRN-rådgivningsgruppe er ikke utpekt fra Norge. Det bes om at Justis- og beredskapsdepartementet følger opp DSBs anmodning om dette.

3.2.4

ELSIKKERHET

Utfordringer og teknologisk utvikling

Aktiviteten på elsikkerhetsområdet preges i stadig større grad av at det norske samfunnet blir mer og mer avhengig av elektrisk strøm som bærer av energi, funksjon, informasjon, og velferd/omsorg. Dette er en styrt og ønsket utvikling med tanke på overgang til fornybar energi som følge av klimaendringer og det grønne skiftet, effektivisering og bedre tilgjengelighet gjennom digitalisering. På elsikkerhetsområdet innebærer dette nye og krevende utfordringer, fordi aktivitetene i hele elektrobransjen er økende; ny teknologi skal fungere i det norske strømmettet og vi blir mer sårbare når alt går på strøm.

Økende aktivitet i elektrobransjen innebærer også økende arbeidsinnvandring som ønsker å jobbe i elektrobransjen. Dette har gitt store utfordringer med å håndtere godkjenning av utenlandske elektrofagfolk som ønsker å arbeide i Norge. Manglende kapasitet kan bremse opp aktivitetene i bransjen og fremdriften i det grønne skiftet. Erfaring viser også at økende aktivitet innebærer større fare for ulykker og feil. Det er derfor nødvendig å følge opp bransjen, slik at vi ikke får en negativ utvikling på området.

Overgang til "ren" energi innebærer en overgang til elektrisk strøm som energikilde i Norge. Transport på vei (biler og busser) og sjø (ferger) skal over på strøm, og dette gir helt nye teknologiske utfordringer som presser elsikkerheten. Vi produserer mye mer fornybar vannkraft og solkraft enn vi forbruker og overgangen til transport på el krever bare deler av denne "overproduksjonen" men utfordringene er å få denne energien frem på en sikker måte der den trengs til ladestasjoner for kjøretøy og skip, samt landstrøm for skip som ligger til kai.

Antallet "prosumenter" (privatpersoner og virksomheter som både produserer og forbruker elektrisk kraft) øker fra år til år. Produksjonen skjer primært ved installasjon av solceller, og enkelte installerer også batterier for lagring av strøm. Dette introduserer helt nye elsikkerhetsmessige utfordringer som må håndteres.

Bruk av strøm på stadig nye områder utfordrer også arbeidet med elsikkerheten på andre måter enn vi har vært vant med. Strømmen er grunnmuren i det moderne norske samfunnet. Derfor er vi stadig mer avhengig av at elektrobransjen gjør jobben på en sikker måte med høy profesjonalitet. En annen konsekvens er at grensene mellom forvaltningsområder blir mer utydelig.

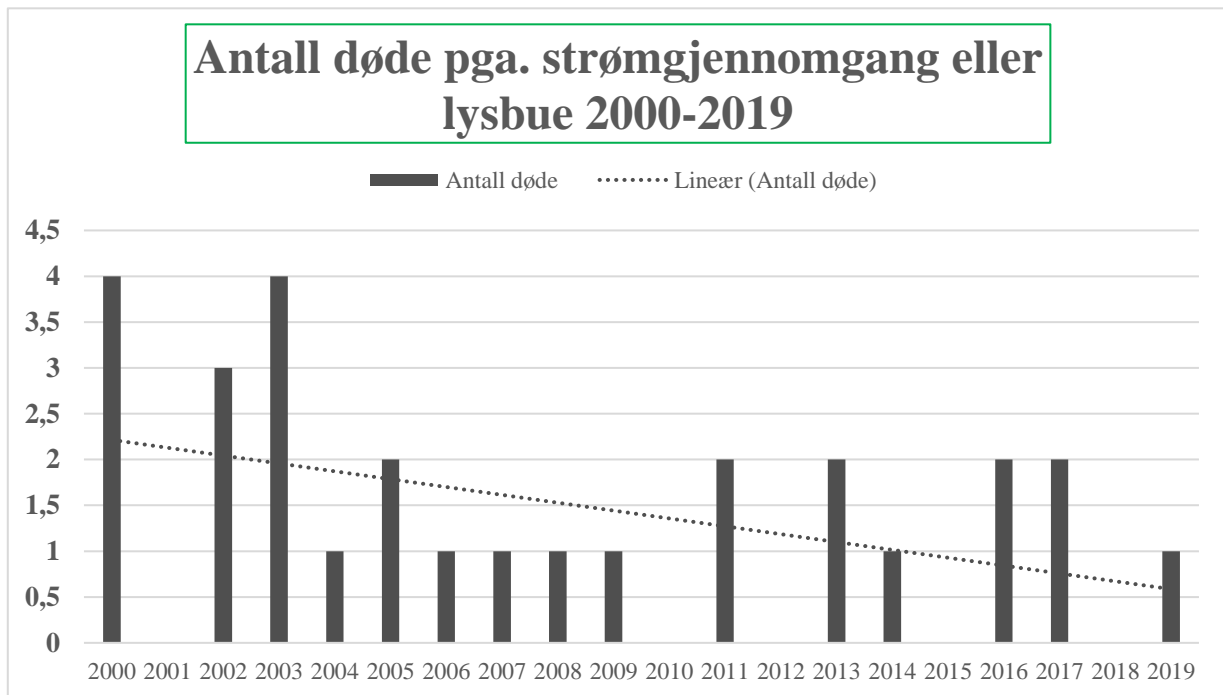
Ulykker med elektrisk årsak

I 2019 mottok DSB 544 meldinger om ulykker med elektrisk årsak. Dette er en nedgang på 23 ulykker sammenliknet med 2018.

At antallet ulykker de siste årene har vært stabilt over 500, selv om det har vært jobbet forebyggende, kan både ha sammenheng med et høyt aktivitetsnivå i bransjen og en mer positiv holdning til å rapportere ulykker. Det er behov for å fortsette det forebyggende arbeidet, både fra DSB og de ulike bransjene. Bransjene benytter i dag mange elektrofag- og hjelpearbeidere fra utlandet for å få jobben gjort. Dette kan være elektrofagfolk og det kan være fagarbeidere uten elektrokompetanse. Statistikken viser at kun 7 av 544 meldinger er knyttet til utlendinger, og det er derfor ikke mulig å konkludere med at dette bidrar til et stabilt høyt antall meldinger.

Det var i 2019 ett dødsfall på grunn av strømgjennomgang. En tenåring døde etter å ha kommet i kontakt med en strømførende anleggsdel i en tunell på Filipstad. DSB bisto Statens havarikommisjon for transport med å etterforske ulykken. Som diagrammet under viser ser vi at antallet omkomne på grunn av strømgjennomgang var i overkant av 10 personer før 1980. Siden den tid er det lagt ned mye arbeid for å bedre regelverket, tydeliggjøre ansvar, stille større krav til elektrofagfolk og bygge inn sikkerhetsbarrierer i anlegg og arbeidsmetodikk. At det de siste årene har vært et veldig lavt antall dødsulykker, viser at man får resultater i arbeidet med fokus på elsikkerhet gjennom tilsyn, informasjon og annet forebyggende arbeid, rettet mot virksomheter og boliger.

Figur 5: Antall døde pga. strømgjennomgang eller lysbue

Virksomhetsgjennomgang av Elsikkerhetsseksjonen

I 2018 ble det igangsatt et arbeid med en virksomhetsgjennomgang av Elsikkerhetsseksjonen i DSB for å sikre at direktoratet på en smidig og trygg måte kan utføre sine lovpålagte oppgaver og møte brukernes forventninger. Bakgrunnen for arbeidet er utfordringene som er beskrevet over, og at seksjonen må møte nye krav og rammer. Rapporten forelå tidlig i 2019. Med bakgrunn i denne rapporten ble det videre utarbeidet en handlingsplan med kortsiktige og langsiktige tiltak for utvikling av elsikkerhetsseksjonen. Arbeidet med implementering av flere av de foreslåtte kortsiktige tiltakene er startet i 2019 og vil fortsette i 2020.

For en nærmere beskrivelse av regelverksarbeid og standardisering på elsikkerhetsområdet, se kapittel 3.1.6.

Forvaltningsmyndighet/saksbehandling

Antallet søknader fra utenlandske elektrofagfolk som ønsker å videreføre et lovregulert yrke i Norge på bakgrunn av utdanning og praksis fra et annet land, er økende. For 2019 mottok direktoratet rundt 3.000 søknader og vi ser at antallet søknader fortsatt øker. Behandlingen av sakene har blitt mer krevende de senere år grunnet større bevissthet rundt rettigheter og nye EU-direktiver.

For å få behandlet det økende antall søknader, leies det inn eksterne ressurser. I alt arbeider seks personer med å behandle ulike typer søknader, både fra personer innenfor og utenfor EØS. Pr. i dag må de som søker ikke betale noen avgift for å få søknaden behandlet. Dette bidrar trolig til at også de som ikke umiddelbart har et behov for en godkjenning søker, samt også at personer som har fått avslag søker på nytt.

Digitalisering av søknadsprosess for godkjenning av yrkeskvalifikasjoner

DSB mottok et oppdragsbrev fra JD (datert 6. april 2017) for å ivareta kravet i direktiv 2013/55/EC og lov om godkjenning av yrkeskvalifikasjoner. Som løsning har DSB valgt å ta i bruk en digital søknadsportal som er utviklet av Altinn. Som første godkjenningsmyndighet (for 28 lovregulerte yrker) signerte DSB avtale med Brønnøysundregistrene for bruk av portalen og denne ble tatt i bruk våren 2018.

Effektivisering av saksbehandlingen krever i tillegg en elektronisk saksbehandlingsmodul som automatiserer flere arbeidsprosesser og legger til rette for at søker skal forberede og strukturere søknaden på en effektiv måte. Arbeidet med en slik modul, som omfatter alle yrker DSB regulerer, ble startet opp høsten 2018 og ble tatt i bruk ved slutten av året. *Introduksjonen av modulen bidrar til å forenkle søknadsprosessen for søkerne, men at det har blitt langt enklere å søke har samtidig bidratt til en kraftig økning i antall søknader.* Det er behov for utvikling av modulen opp mot saksbehandlingssystemene, og det legges opp til prosjekter for å håndtere dette i 2020.

Tilsynsmyndighet

DSBs tilsyn med landbaserte elektriske anlegg baserte seg primært på utplukk av tilsynsobjekter for å dekke inntektskravet. Tema for tilsynene var imidlertid basert på risikovurdering. Det ble lagt opp til en optimal bruk av ressursene gjennom samarbeid på tvers av regionsgrensene.

Tilsyn med maritime elektriske anlegg, herunder flyttbare offshoreinnretninger, er i stor grad basert på internasjonale avtaler med hensyn på frekvens og oppfølging av nybygg. Dette er samordnet med Sjøfartsdirektoratet gjennom avtale, men utføres med hjemmel i lov om tilsyn med elektriske anlegg og elektrisk utstyr (el-tilsynsloven).

I 2019 ble det gjennomført 105 tilsyn med landbaserte elektriske anlegg og 349 tilsyn med maritime elektriske anlegg. I tillegg ble det gjennomført tilsyn med 44 lokale elektrisitetstilsyn (DLE). Det lokale elektrisitetstilsyn (DLE) har innrapportert ca. 160 000 gjennomførte tilsyn.

Det har pågått arbeid med å avklare grenseflater og samarbeid med andre tilsynsmyndigheter. Det gjennomføres årlig møter med flere andre tilsynsmyndigheter for å utveksle informasjon og erfaringer. Det har også vært jobbet med grenseflater mellom el-tilsynsloven og ekomloven. Direktørene for DSB og Nkom ble i 2019 enige om et mandat for arbeidet med å klargjøre ansvaret for og oppgavene med forskrifter og tilsynsarbeid. Prosjektet startet opp høsten 2019 og gjennomføres med representanter for både DSB og Nkom. Det tas sikte på å legge frem et forslag i løpet av 2020.

I tillegg ble det sommeren 2019 oversendt et brev til justis- og beredskapsdepartementet hvor man tilrår med utgangspunkt i ressursituasjonen, at Sjøfartsdirektoratet overtar ansvaret for forskrifter og tilsynsmyndighet knyttet til maritim sektor. Tilsvarende brev ble sendt fra Sjøfartsdirektoratet til nærings- og fiskeridepartementet.

3.2.5

PRODUKTSIKKERHET

Produkter er del av hverdagen til alle innbyggerne i Norge. For det meste er produktene til nytte og glede, men de kan også forårsake skade på mennesker og materielle verdier. Tall fra Pasientregisteret indikerer at rundt 10 000 personskader i Norge hvert år kan karakteriseres som produktulykker, og hvert år sendes det inn over 2 000 meldinger om farlige produkter i EUs meldesystem RAPEX (Rapid Information Exchange System). Dette er produkter med en uakseptabel alvorlig risiko.

Innenfor produktområdet barneutstyr og leketøysområdet registreres det i EU årlig over 175 000 skader på barn som er alvorlige nok til at helsepersonell involveres. Det er også slik at omtrent 40-50 prosent av alle bygningsbranner starter på grunn av feil ved elektrisk utstyr eller installasjoner, eller som følge av feil bruk av elektrisk utstyr. Selv om én enkelt produktulykke i seg selv ikke truer samfunnet som helhet, så er systemene og reguleringene som skal forebygge disse ulykkene, en del av samfunnssikkerheten.

DSB er fag-, forvaltnings- og tilsynsmyndighet for sikkerhet ved produkter etter produktkontrollloven, el-tilsynsloven og brann- og eksplosjonsvernloven og arbeider for å øke tryggheten for liv og helse gjennom å styrke produksikkerheten.

DSB er nasjonalt RAPEX kontaktpunkt i Norge, på vegne av et nettverk bestående av 12 norske myndigheter med ansvar for produksikkerhet. Tolletaten er en viktig samarbeidspartner på produksikkerhetsområdet og deltar fast i nettverket, da erfaring viser at forebyggende tiltak og det å stoppe farlige produkter før de blir brakt i omsetning på det norske markedet har stor effekt. I 2019 ble 14 notifikasjoner, meldinger om et farlig produkt, registrert av norske myndigheter i EUs varslingsystem. Den produktgruppen som er mest representert er kosmetikk- og hudblekingsprodukter med kjemisk risiko innmeldt av Mattilsynet.

Antallet reaksjoner, oppfølging av nasjonale tiltak for et farlig produkt meldt fra utlandet, var totalt 206 meldinger i 2019 fra norske myndigheter. Som tidligere år er det produktkategorien motorkjøretøy som er mest representert.

Ny Nasjonal løsning for farlige produkter

Det er i dag 15 myndigheter som har produksikkerhetsansvar i Norge. Disse har egne og ulike måter å informere forbrukere, media og markedsaktører om farlige produkter. Det er for forbrukere svært uoversiktlig, og det er vanskelig å vite hvem som har ansvaret for hva, hvor de skal henvende seg, eller søke informasjon om farlige produkter.

Prosjektet har tatt fram en felles, nasjonal løsning for publisering av informasjon om farlige produkter. Som del av løsningen er det utviklet et nettsted med et åpent publikumsgrensesnitt, og et lukket/sikret myndighetsgrensesnitt for registrering av produktinformasjon. Nettstedet er utviklet i et samarbeid mellom DSB, Arbeidstilsynet, Vegdirektoratet, Sjøfartsdirektoratet, Mattilsynet og Miljødirektoratet. Flere andre myndigheter har signalisert at de ønsker å bli framtidige samarbeidspartnere og brukere av den nye fellesløsningen.

Målet var å etablere et felles nasjonalt nettsted hvor informasjon om farlige produkter publiseres på en god og oversiktlig måte. DSB mener det er flere andre viktige mål som dette prosjektet også kan bidra med å realisere:

1. Forebygge helseskade og materielle skader som følge av omsetning og bruk av farlige produkter.
2. Bidrar til digitalisert forvaltning i statlige virksomheter.
3. Effektivisering og profesjonalisering av veiledningstjenesten på produksikkerhetsområdet.
4. Økt synlighet i media for produksikkerhetsmyndigheter og området for produksikkerhet.

Prosjektet ble fullført i desember 2018, lansert i mars 2019 og det nye nettstedet vil bli endelig lansert med en felles mediekampanje løpet av 1. halvår 2020 når alle myndighetene har signert samarbeidsavtaler og fått lagt inn aktuelle farlige produkter innenfor sine områder.

EU prosjekt - Klatreutstyr

DSB var den norske representanten av i alt 10 nasjoner som deltok i en EU-finansiert markedskontroll av klatreutstyr til fritidsklatrere. Formålet med markedskontrollen var å fjerne farlige produkter, samt

sikre at klatreutstyr på det norske og europeiske markedet samsvarer med regelverket. Målet med EUs forbrukerpolitikk er å styrke forbrukernes tillit til det indre marked ved å utvikle verktøy, regelverk og rettigheter som gjør det enklere og tryggere å handle varer og tjenester på tvers av landegrensene. I Norge ble det testet klatreutstyr i 5 produktgrupper, og totalt ble det samlet inn 15 produktmodeller fra 9 tilsynsobjekter. I Norge hadde ingen av de 9 tilsynsobjektene alvorlige avvik, men prosjektet som helet har avdekket forhold på klatreutstyr som kategoriseres som høy risiko og svært alvorlig risiko. Disse forholdene blir fulgt opp. Endelig prosjektrapport ble publisert i slutten av 2019.

EU prosjekt – Batterier

DSB deltar i dette prosjektet sammen med 7 andre nasjoner i et felles EU-finansiert prosjekt. Dette prosjektet har fokusert på litium-ion batterier anvendt i produkter som bærbare PC-er, PAD-er, e-sigaretter og strømlagringsenheter (power banks). Det har totalt blitt testet 92 forskjellige batterier. I Norge ble det via DLE-MK-ene (7 utvalgte DLE-er) tatt ut 12 forskjellige batterier til en felles EU-finansiert test hos en test-lab i Slovenia. Tidlige resultater antyder at 10% av batteriene feilet under test. Disse avvikene vil bli fulgt opp mot nasjonale importører/distributører. Endelig prosjektrapport vil bli utgitt i mars 2020, og resultatene vil bli publisert i media.

Markedstilsyn på produktområdet

Som tilsynsmyndighet for produktområdet skal DSB bl.a. overvåke markedsaktørene og utstyr på markedet. Dette gjøres gjennom markedsovervåking og stikkprøvekontroll basert på en risikovurdering.

For å finne fram til grupper av potensielt farlig utstyr, benyttes brannårsakstatistikk, spesifikke farlige produkter oppdages gjerne gjennom bekymringsmeldinger fra forbrukere eller bransje, ved å følge medieoppslag og meldinger fra andre land. Stikkprøvekontroll av elektrisk utstyr utføres av noen utvalgte DLE, som besøker detaljister og inspiserer utstyret. Det ble i 2019 avsatt totalt 8 000 timer fordelt på syv lokale eltilsyn (DLE).

Videre samarbeider DSB alene og via DLE med tollmyndighetene når varer blir importert til landet. Det er en effektiv måte å drive markeds kontroll på – istedenfor å stoppe produktene når de har kommet ut i butikk, stoppes hele containeren effektivt på grensen. Videre fører DSB alene eller via DLE tilsyn med importører av produkter. Dette gjøres i hovedsak for å avdekke om importørene ivaretar sine forpliktelser som i igjen fører til at de bare importerer produkter som overholder sikkerheten og formelle krav som kreves for å kunne selges på det norske markedet. Det er enighet om at det gode samarbeidet mellom DSB som produktmyndighet og toll skal videreføres og styrkes i tiden fremover, eksempelvis ved at man utvider antallet geografiske samarbeidslokasjoner, slik at den gode effekten man ser av dagens ordning gjøres gjeldene i større deler av landet.

DSB har i løpet av 2019, gyldig fra 2010, endret noe i oppgavene for DLE når det gjelder markedstilsyn. DLE får en mer sentral rolle i større deler av markedstilsynsprosessen og vil fra 2020 kunne jobbe mer selvstendig. Alle vedtak rundt omsetning av produkter vil fremdeles bli fattet av DSB. I denne endringen vil det også bli større fokus på tilsyn med produsenter og importører av elektrisk utstyr.

Målet med **koordinerte aktiviteter innen markedsovervåking** for produktsikkerhet i hele EU er å:

- Sikre trygt indre marked
- Gi verktøy til deltakende markedstilsynsmyndigheter for å teste produktene som er funnet i det indre marked
- Bestemme risikoen ved testede produkter
- Lage felles rutiner og prosedyrer,
- Tilrettelegge for diskusjoner og kunnskapsdeling mellom nasjonale markedsovervåkingsmyndigheter,
- Nå ut til eksterne interessenter med en aktiv rolle og plikt til å sikre et trygt indre marked.

Siden arbeidet med produktsikkerhet er et internasjonalt anliggende, har DSB i 2019 fulgt endringer innenfor regelverket i EU tett. I desember 2017 ble det lagt frem forslag til to nye forordninger fra Europakommisjonen. Den ene av forordningene reviderer delene av forordning (EF) 765/2008 som gjelder markedstilsyn og den andre skal erstatte forordning (EF) 764/2008. Begge forslagene inneholder horisontale bestemmelser, som får virkning for virksomheter og forbrukere på de fleste varesektorer og deres ansvarlige tilsynsmyndigheter.

Noen hovedpunkter er økt samarbeid mellom markedstilsynsmyndighetene og mellom markedstilsynsmyndighetene og tollmyndighetene, nye rapporterings- og registreringsforpliktelser for markedstilsynsmyndighetene, etablering av et nytt nasjonalt kontaktpunkt for markedstilsynsmyndighetene og publisering av samsvarserklæringer på nett. Forslagene har vært på høring. DSB innga høringsuttalelse, som via Nærings- og fiskeridepartementet inngikk som en del av en felles EFTA-kommentar. Planen er fortsatt ikrafttredelse av regelverket i EU 1. januar 2020. Forslagene inneholder bestemmelser som vil ha betydning for DSB som markedstilsynsmyndighet og det må gjøres endringer i regelverket DSB forvalter på produktområdet.

Sikkerhet ved forbrukertjenester

Forbrukertjenester er et område hvor stadig nye tilbydere av ulike tjenester etableres, mer eller mindre profesjonelle. Det tilbys også stadig nye aktiviteter som regnes som en forbrukertjeneste. Ofte tilbyr en virksomhet mange ulike forbrukertjenester, f.eks. både rafting, brevandring, klatring, toppturer, båtutleie mv. Dette stiller store krav til virksomhetene når det gjelder å etablere god internkontroll. Innenfor forbrukertjenesteområdet skjer det årlig flere dødsfall og alvorlige ulykker. Bistand i politisaker samt bruk og innhenting av skadestatistikk/data er et viktig virkemiddel i DSBs forebyggende arbeid.

DSB skal være en aktiv og synlig myndighet på forbrukertjenesteområdet. DSB har siden 2018 intensivert arbeidet på forbrukertjenesteområdet gjennom økt bransjesamarbeid og tilsynsaktivitet. Bransjesamarbeid anses som svært viktig for å nå ut til de enkelte aktørene med riktig informasjon, samtidig som det bidrar til økt kunnskap om de ulike forbrukertjenestene som tilbys på markedet i dag.

DSB startet i 2019 en tilsynsaksjon med tilbydere av forbrukertjenesten "via ferrata". Denne ble utsatt da man valgte å fokusere på å planlegge en aksjon rettet mot aktivitetssenter og lekeland. Denne vil bli gjennomført første halvdel av 2020.

DSB gikk inn som representant i Sakkyndig råd for fritidsfartøy i 2018. Dette er et samarbeidsorgan for offentlig myndigheter med ansvar innen fritidsbåtområdet og frivillige organisasjoner som arbeider for sikkerhet på fritidsbåter. DSB anser dette som en viktig arena for å blant annet kunne bidra til økt fokus på sikkerhet ved forbrukertjenesten båtutleie. Arbeidet er videreført i 2019 med ferdigstilling av en Nasjonal handlingsplan mot fritidsbåtulykker som skal bidra til å for å få ned antall alvorlige ulykker forbundet med bruk av fritidsfartøy. Handlingsplanen synliggjør ni satsningsområder med tilhørende tiltak:

- Sikkerhetsutstyr
- Rusmidler
- Sikkerhet ved brygge/havn
- Fart
- Fartøysikkerhet
- Farleder
- Utleie av båt
- Båtførers kompetanse
- Forbedring av faktagrunnlaget

Samarbeidet med HMS-etatene

HMS-etatenes tilsynssamarbeid bygger på Stortingsmelding nr. 17 (2002-2003) om statlig tilsyn og kongelig resolusjon (kgl.res.) av 17.9.2004. Arbeidstilsynet er utpekt til koordinerende etat for HMS-tilsynet med alle virksomheter på land. Petroleumstilsynet er utpekt til koordinerende etat for tilsynet på den norske kontinentalsokkelen og utvalgte petroleumsanlegg på land. DSB er gitt koordineringsansvar for tilsyn med aktiviteter, objekter og virksomhet med potensial for store ulykker.

Formålet med tilsynssamarbeidet er at arbeidslivet skal behandles på en helhetlig måte, og at virksomhetene skal oppleve et koordinert og mest mulig samordnet tilsyn fra myndighetens side. Det skal videre fremmes en helhetstenking blant tilsynsetatene, og de samlede ressurser som tilsynsetatene og virksomhetene bruker skal utnyttes så effektivt som mulig. Koordinert tilsynsarbeid på tvers bidrar også til å nå målet om god regelverksetterlevelse ute i den enkelte virksomhet.

I 2018 identifiserte HMS etatene to områder med utviklingsbehov; nye digitale løsninger som erstatning for Felles tilsynsdatabase (FTD) og Regelhjelp.no. samt Felles tilsynsopplæring utover dagens felles 4- dagers tilsynskurs. I 2019 er det arbeidet videre med disse områdene samtidig som samarbeidsavtalen mellom HMS-etatene er gjennomgått og ny avtale undertegnet av deltakerne i direktørmøte (DG) den 21. mai 2019.

I FTD deler tilsynsmyndighetene tilsynsdata knyttet til næringslivet, basen har vært i drift i 17 år og har flere kjente svakheter, er sikkerhetsmessig svak og kostbar i drift. Bruken av FTD hos brann og redningsvesenet og DLE er mangelfull men lenge etterspurt av andre deltakere i HMS-samarbeidet.

Utgangspunktet for prosjektet "Felles digitaliseringsprosjekt for tilsynsmyndighetene" er ønske om en mer fremtidsrettet og egnet plattform for deling av data. Dette kan effektivisere og forbedre kvaliteten hos tilsynsmyndighetene og virksomhetene og sikre bedre koordinering av tilsynsaktivitetene mellom myndighetene. Basert på mandat fra DG er det gjennomført konseptfase for å komme fram til veien videre.

I konseptfasen er andre pågående aktiviteter det er hensiktsmessig å samordne seg med undersøkt; fylkesmannens tilsynskalender der fylkesmannen i Møre og Romsdal er prosjektleder og initiativ hos nærings- og fiskeridepartementet knyttet til deling av tilsynsdata. En samkjøring av disse nasjonale initiativene har ført til enighet om at en felles målarkitektur er beste vei videre.

Anbefalt løsning er å jobbe mot en distribuert løsning, med deling av gode data, basert på sanntidsuttrekk fra autoritative kilder. Data skal kunne brukes til samordning, risikobasert tilsynsvirksomhet basert på en beregnet risiko, tilgjengelig oversikt over brudd og reaksjoner, og mulighet til dypdykk i eksisterende materiale. Det legges opp til bruk av nasjonale felleskomponenter (data.altinn.no og Felles datakatalog). Leverandørrettet arbeid vil utføres for å få inn brann- og redningsvesenet og DLE i samordningen. Planleggingsfasen startet opp i desember 2019 og DSB er en av syv HMS-etater som deltar i denne fasen.

I februar gikk Regelhjelp.no ned på grunn av tekniske problemer. HMS-etatene vil på sikt jobbe med en løsning for å ivareta formålet med Regelhjelp.no på annen måte.

HMS-etatene har gjennom mange år arrangert felles tilsynsopplæring, 4-dagers tilsynskurs for inspektører. De større tilsynsetatene, utenom DSB, har i tillegg egne kurs for utdanning av inspektører men det er et potensiale for å utvikle felles opplæring til å omfatte ulike temaer som alle inspektører bør skoles i.

Opplæringsgruppa (OG) i HMS-samarbeidet fikk i oppdrag å kartlegge av hva som finnes av opplæringsprogrammet hos de ulike etatene, hva vi har felles og hva vi kan samarbeide om.

Kartleggingen viste at det er et stort potensial for samarbeid fordi opplæringsbehovet i etatene overlapper på flere områder. DG besluttet at opplæringsgruppa skulle jobbe videre med utvikling av felles opplæring. OG fulgte opp bestillingen og la frem forslag til mulig modell med moduler og ulik temaområder i november 2019.

OG ble deretter gitt mandat til å fortsette arbeidet med å planlegge og utvikle felles opplæring for inspektører i tilsynsetatene og skal i 2020 prioritere modulene:

- Tilsynsetatene og tilsynssamarbeidet
- Myndighetsrollen og inspektørrollen

DSB har i 2019 besluttet å utvikle et eget opplæringsopplegg for vårt tilsynspersonell som må koordineres med HMS-etatene og OG sitt arbeid med felles opplæring tilsyn.

3.2.6

INTERNASJONALT SAMARBEID OG BEREDSKAP

EU

Den største og viktigste samarbeidspartner for DSB på det internasjonale området er EU. I 2019 ble det vedtatt endringer i EUs ordning for sivil beredskap, et samarbeid Norge har deltatt i siden 1982. DSB er kontaktpunkt og forvalter Norges deltakelse i ordningen. Samarbeidsformen med EU på dette feltet har utviklet seg kontinuerlig og er det viktigste rettslige grunnlaget i EØS-området for sivil katastrofeinnsats og for annet samfunnsikkerhets- og beredskapsarbeid.

EU øker sin betydning på dette området gjennom fjorårets lovendring på flere måter. For det første betyr endringen at det nå i 2020 er vedtatt et arbeidsprogram med et budsjett som er mer enn dobbelt så stort sammenlignet med årene 2014-2019. For det andre betyr opprettelsen av rescEU at deltakerland nå kan vurdere utvalgte deler av sin nasjonale beredskapsplanlegging i lys av de nye mulighetene som åpner seg gjennom fjorårets lovendring. For det tredje så innvarsler lovendringen mye på det forebyggende arbeidet gjennom en tettere kobling fra forebygging til beredskap og respons under hele samfunnsikkerhetshjulet. DSB følger dette arbeidet tett, i samarbeid med JD og i dialog med bl.a. EFTA-sekretariatet. Lovendringen gikk gjennom på Stortinget i juni 2019.

Etableringen av en særskilt predefinert og toppet beredskap på områdene skogbrann, CBRN og akuttmedisin er den mest sentrale og viktigste endringen under EUs ordning for sivil beredskap. Det betyr at EU i samarbeid med alle deltakerland nå bygger en egen beredskap med vedtatte ressurser på de tre nevnte områder via såkalte gjennomføringsdirektiv som vedtas i den sivile beskyttelseskomiteen. Disse ressursene skal derfor kun aktiveres ved større og mer alvorlige hendelser som strekker seg utover det Europa har hatt til rådighet under sivil krisehåndtering til nå. I 2019 ble det satt opp ekspertarbeidsgrupper innenfor de tre områdene der Norge har deltatt med rett ekspertise (OBRE, Drammen BRV, Helsedirektoratet) og fått etablert god dialog med både EU-kommisjonen og nordiske land.

DSB har en rekke arbeidsspor under EUs ordning for sivil beredskap som øvelser, vaktordning, prosjektdeltakelser og kapasitetsutvikling. Den nasjonale forvaltningen av dette samarbeidet innbefatter like fullt at vi informerer og bistår andre relevante myndigheters interesse av å bruke de mulighetene dette gir Norge.

EØS-midlene

DSB bidrar i EØS-samarbeidet gjennom EØS-midlene i tråd med norsk Europa-politikk. I arbeidet med EØS-midlene 2014-2021 er DSB programpartner under programområdene Katastrofe forebygging og beredskap og Klimatilpasning. DSB er donorprogrampartner for program i Polen, Romania og Slovakia. På prosjektnivå er DSB prosjektpartner i et prosjekt om økt ekspertise blant beredskapsaktører innen søk og redning i Romania og i et prosjekt om styrket CBRNE-beredskap i Polen. Målet for begge disse prosjektene er å arbeide for forbedret motstandsdyktighet (resilens) ved katastrofer. Det er et mål for DSB at deltakelse i disse prosjektene også skal bidra til å styrke kompetansen og derigjennom beredskapen hos norske aktører. Derfor er noen brann- og redningsvesen, Sivilforsvaret, Norges brannskole og Forsvarets forskningsinstitutt også engasjert i arbeidet

Arbeidet med EØS-midlene er en viktig arena for erfaringsutveksling, læring og nettverksbygging mellom etater og fagmiljøer mellom landene. DSB har satt i gang tiltak for å motivere Fylkesmannens beredskapssjefer til også å ta aktiv del i arbeidet under EØS-midlene, særlig når det gjelder bilateralt samarbeid innen Katastroforebygging og beredskap.

FN

DSBs engasjement i FN favner bredt og etaten har ulike roller i arbeidet. Våre hovedområder er innen katastroforebygging, humanitære innsatser, matvareprogram samt oppgaver innen forebyggende/regulerende art som f.eks. transport av farlig gods og grenseoverskridende konsekvenser ved industriulykker. DSB ivaretar en rekke formelle forpliktelser for Norge, og i samarbeid med andre land er DSB en viktig bidragsyter i humanitære innsatser finansiert av UD.

Noen av områdene kan imidlertid sies å ha en mer sektorovergripende karakter som f.eks. arbeidet med reduksjon av risiko for katastrofer for å sikre en bærekraftig fremtid ledet av UNDRR (United Nations Disaster Risk Reduction). UNDRR forvalter Sendai-rammeverket der DSB som nasjonalt kontaktpunkt koordinerer Norges oppfølging. Den nasjonale oppfølgingen av Sendai-rammeverket skjer både gjennom de prioriteringene og tiltakene som følger av St meld 10 (2016-2017), og gjennom arbeidet i det nasjonale nettverket Naturfareforum. Det overordnede målet for Sendai-rammeverket er å forebygge og redusere risiko for katastrofer. Dette inkluderer naturkatastrofer og menneskeskapte/teknologiske katastrofer. Rammeverket skal fremme samfunnsikkerhet lokalt, nasjonalt, og internasjonalt gjennom tverrsektorielt samarbeid. Det er derfor viktig at dette arbeidet også kobles opp mot andre områder i tillegg til naturfarer. I arbeidet med oppfølging av forpliktelsene i Sendai-rammeverket er det tett kobling til oppfølging av FN's bærekraftsmål.

Som nasjonalt kontaktpunkt for oppfølging av Sendai-rammeverket deltar DSB også i det europeiske forum for DRR og i diverse relevante ekspertgrupper under Sendai rammeverket. DSB deltar også i UNFCCC Warszawa mekanismen for tap og skade som følge av klimaendringer.

Det humanitære arbeidet DSB er engasjert i er den andre hovedpilar i engasjement under FN. I dette arbeidet og i de oppdragene DSB er engasjert i er det også koblinger mellom arbeidet i FN, EU og NATO.

International Humanitarian Partnership (IHP) er et samarbeid mellom statlige beredskapsorganisasjoner i Nord-Europa, med DSB som norsk medlem. IHP, som ble opprettet i 1995, gir støtte til FN og andre internasjonale organisasjoner i deres humanitære arbeid under mottoet "Help the helpers", blant annet gjennom etablering av teltleirer for hjelpearbeidere og kommunikasjonsstøtte i felt. I 2019 var IHPs støtte til FN's håndtering av orkankatastrofen i Mosambik det viktigste oppdraget, der også Norge deltok.

NATO

DSB har gjennom hele 2019 deltatt på de sentrale møtene og arrangementene som har foregått i regi av NATOs sivile beredskapsorganisasjon. Det sivile beredskapssamarbeidet i NATO for 2019 har vært preget av å styrke alliansen og medlemslandenes beredskap på særlig to hovedområder. Det ene området er hva NATO benevner "enablement". Dette handler i stort om å gjøre alliansen bedre rustet for å drive militære operasjoner innenfor medlemslandenes territorier. Økt responsevne er et viktig i så måte og underbygger NATOs evne til raskt å kunne forsterke allierte i krise og krig. Alle avhengigheter og sårbarheter på sivil side som påvirker muliggjøringen og opprettholdelsen av militære operasjoner, er med i dette fokuset.

Erfaringene fra øvelse Trident Juncture i 2018 har vært toneangivende for vårt arbeid i NATO i 2019. Vårt totalforsvarskonsept har også fått stor oppmerksomhet i alliansen i året som gikk, og vil fortsatt være interessant for mange land å lære av. Gjennom hele 2019 har DSB bidratt i en rekke NATO fora med erfaringer fra øvelsen Trident Juncture og vårt totalforsvarskonsept. DSB har også bidratt sterkt i fjorårets Crisis Management Exercises (CMX), hvor vi bidro både her hjemme og til NATO hovedkvarteret i Brussel.

NATO-øvelsen Trident Juncture 2018 var også et betydelig løft for beredskapsarbeidet i Norge. Gjennom denne øvelsen viste alliansen at den har evne til å komme utsatte medlemsland til unnsetning, og Norge viste evne til å motta og understøtte allierte forsterkninger. Øvelsen har gitt verdifull innsikt, og arbeidet har startet med å få erfaringer implementert i operativt planverk, samt videreutvikle totalforsvaret og de samarbeidsmekanismer som allerede eksisterer mellom sivil og militær side. Det ble i 2019 lagt stor vekt på at erfaringene fra øvelsen, og at disse blir fulgt opp på en god måte.

Det andre området som det fortsatt arbeides mye med er under benevnelsen "resilience". I NATO betyr dette fokuset å utvikle motstandsdyktighet i kritiske samfunnsfunksjoner. På toppmøtet i Warszawa i juli 2016 vedtok NATO de såkalte sju grunnleggende forventninger (seven baseline requirements). Disse syv forventningene er å sikre god robusthet i; 1) nasjonale styringssystemer og kritiske offentlige tjenester, 2) kraftforsyning, 3) håndtering av ukontrollert forflytning av mennesker, 4) mat- og vannforsyning, 5) evnen til å håndtere masseskadesituasjoner, 6) sivile kommunikasjonssystemer og 7) robuste transportsystemer. NATO har gjennom hele 2019 jobbet med å videreutvikle disse forventningene og produsert veiledere innenfor hvert av de syv områdene, til hjelp for medlemslandenes arbeid.

De siste par årene har mesteparten av arbeidet i NATO foregått i alliert format. Det betyr at partnerland til NATO ikke har tilgang til de fora eller de dokumenter som har alliert format. Selv om både Sverige og Finland har en spesiell partnerstatus i NATO, har det vært begrensende for vårt gode samarbeid med våre søsterorganisasjoner i de nordiske land. Vi har likevel i 2019 klart å finne gode samarbeidsformer og utveksle erfaringer innen vårt nasjonale totalforsvarsarbeid.

Mesteparten av det sivile beredskapsarbeidet i NATO er gradert. Det betyr at rapportering av aktiviteter og beskrivelser av arbeidet må begrenses. Hovedinntrykket fra 2019 er likevel at NATOs sivile beredskapsarbeid er blitt en stadig viktigere i DSB sitt arbeid med totalforsvaret og i sivilt-militært samarbeid generelt.

Internasjonalt samarbeid skogbrann

DSB har et omfattende og viktig internasjonalt samarbeid som foregår på mange ulike arenaer. I all hovedsak skjer dette samarbeidet gjennom NATO, EU og FN, men i 2018 økte også samarbeidet mellom våre nordiske myndigheter. Det som kanskje preget samarbeidet mest i 2018 var de mange og heftige skogbranner, spesielt i Sverige. Dette arbeidet har blitt videreført i 2019 og vil være en viktig

bidrag til å styrke skogbrannberedskapen i de nordiske land, men også inn mot nye satsninger i EU på området.

Internasjonalt samarbeid nød- og beredskapskommunikasjon

DSB ved NBK er blant annet med i TETRA Critical Communications Association (TCCA) hvor industri, operatører og brukere er medlemmer. Arbeidet baseres i all hovedsak på at medlemsorganisasjonene bidrar med ressurser. DSB har styremedlem i organisasjonen, og deltar i faggrupper.

Siviltforsvaret - internasjonalt samarbeid og kapasiteter

Internasjonalt samarbeid – øving og opplæring

Norge har et godt samarbeid med FNs Høykommissær for flyktninger, og Siviltforsvarets kompetansesenter på Starum har i en årrekke vært vertskap for "Workshop on Emergency Management (WEM)-øvelsene" til United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR). UNICEF har også i 2019 gjennomført kurs på Starum. Vertsrollsrollen gir Utdannings- og kompetansesenteret læring gjennom bl.a. forberedelse og utarbeidelse av ulike scenarioer og i gjennomføring av øvelser og leveranse av avanserte markører.

Tilbakemeldingene er meget gode og erfaringene bidrar i utvikling av Starum som et nasjonalt senter for den type aktivitet.

Internasjonale kapasiteter - EMT, NUS og NST

DSB har på oppdrag fra JD i samarbeid med Helsedirektoratet (HOD) etablert et pilotprosjekt med en tverrsektoriell beredskapsordning i form av norsk Emergency Medical Team (NOR-EMT). Pilotprosjektet er utviklet i samarbeid med Forsvaret, Folkehelseinstituttet og de regionale helseforetakene. Kapasiteten er godkjent etter Verdens helseorganisasjon (WHO) standarder, og har siden juli 2018 stått på høy beredskap (24-48 timers) for WHO og EU.

DSB/Siviltforsvaret er arbeidsgiver for personellet i EMT, herunder ansvarlig for sikkerhetsvurderingene, kontakten med beredskapspersonellet samt forvaltning av materiellet. Siviltforsvaret vil ivareta den operative ledelsen av EMT under oppdrag og deployering i samarbeid med Helsedirektoratet (HDIR) som ivaretar det medisinskfaglige, som for øvrige internasjonale kapasiteter.

Det ble i 2019 gjennomført en evaluering av piloten med basis i erfaringer fra etablering og øvelser. Arbeidet ble ledet av HDIR ved Beredskapsseksjonen. Det er i tillegg behov for en grundig evaluering av EMT-ordningen med spesielt fokus på arbeidsgiveransvaret etter erfaringer fra innsats med personell fra EMT-ordningen i Kongo, og innsatsen på Samoa.

Øvrige internasjonale kapasiteter opprettholder en minimumsberedskap. En større internasjonal operasjon vil utfordre DSB personellmessig, spesielt hvis den sammenfaller med større nasjonale hendelser. DSB er ikke tildelt ekstra ressurser for å forvalte EMT eller møte et økende internasjonalt engasjement, og ser behov for å avstemme ambisjoner og ressursbehov med JD og UD.

Internasjonale innsatser og samarbeid

I samarbeid med Utenriksdepartementet har DSB stående beredskap for humanitær innsats, blant annet gjennom Sivilforsvaret med konseptene Norwegian Support team (NST) og Norwegian UNDAC Support (NUS), som leverer henholdsvis komplette teltleirløsninger for hjelpearbeidere i felt, og feltmessige telekommunikasjonsløsninger. Støtten gis enten alene eller sammen med DSBs søsterorganisasjoner i International Humanitarian Partnership (IHP).

Norwegian UNDAC Support (NUS)

Norwegian Support team (NST)

I 2019 er det 20 år siden første oppdraget til NST. Oppdraget innebar etablering og drift av teltleir for hjelpearbeidere i Albania på oppdrag for World Food Program (WFP), etter at Kosovo-krisen hadde skapt stor flyktningetilstrømming til landet. I alt var 20 personer fra NST i innsats i perioden april – juli 1999.

Etter syklonen Idai som rammet Mosambik i mars anmodet OCHA om IKT støtte fra IHP. Med finansiering fra UD sendte DSB to IKT eksperter fra NUS i perioden 20. mars til 26 april. DSB mottok rosende ord fra både OCHA og Norges ambassadør i Mosambik etter oppdraget.

Et utbrudd av meslinger på øystaten Samoa resulterte i anmodning om medisinske team (EMT) fra WHO. NOREMT sendte et team på 20 personer i perioden 1. desember til 31 desember inkludert en dedikert folkehelseekspert med spesialistkompetanse på meslinger. Teamet ble fordelt på ulike funksjoner og integrert i driften på TTM sykehuset i hovedstaden Apia. Totalt var teamet involvert i over 3000 pasientkonsultasjoner, bistod 75 fødsler og en rekke operasjoner. Innsatsen ble finansiert over UD midler med transportstøtte fra EU kommisjonen. Ingen av innsatsene medførte skade på eget personell.

Det er et generelt utviklingstrekk de siste årene at behovet for internasjonal bistand i økende grad er i områder hvor sikkerheten er krevende. Det stiller strenge krav til både personell og forberedelser før utreise. Satsningen på grunnleggende sikkerhetsopplæring for hele personellpoolen har vist seg vellykket, og fase en er nå slutført. I tillegg er det i løpet av 2019 gjennomført opplæring for å styrke fagkompetansen til personellet i poolen, gjennom deltakelse på både nasjonale og internasjonale kurs og øvelser. NST og NUS deltok også i Øvelse Barents rescue. Deltakelsen omfattet utsendelse og etablering av en fullskala leir, samt drift under hele øvelsen. Gjennom deltakelsen synliggjøres konseptet overfor nye samarbeidspartnere, samt at samarbeidet med andre nasjonale og nordiske kapasiteter øves.

Et nytt og endret trusselbilde har vist at arbeidet med samfunnssikkerhet ikke lenger kan sees i et avgrenset, nasjonalt perspektiv, men det krever grenseoverskridende samarbeid. I det nordiske samarbeidet har det derfor evnen til gjensidige bistand over landegrensene ved alvorlige hendelser vært et viktig tema i 2019, og Haga samarbeidet er derfor et viktig instrument for et slikt samarbeid.

Med basis i Haga II-erklæringen og Oslo konklusjonene ble det nordiske samarbeidet innen samfunnssikkerhet og beredskap prioritert og styrket i 2019. Det ble blant annet utredet potensiale for ytterligere samarbeid og konkrete tiltak innen skogbrann, CBRN-beredskap og nødnett. Forslagene ble drøftet på generaldirektørmøtet for de nordiske samfunnssikkerhetsmyndighetene i Horten, og initiativene videreføres og følges opp i 2020 med konkrete handlingsplaner. Samarbeidet har ført til et tettere samarbeid og god dialog mellom de nordiske landene når disse temaene også drøftes på europeisk nivå.

På generaldirektørmøtet i Horten ble det også gjennomført et fagseminar om psykososiale konsekvenser av ekstremvær, med en rekke eksterne foredragsholdere. Seminaret ble åpnet av statssekretær Karianne Hansen. Ekstremvær koster ikke "bare" i kroner og øre, men er en stor belastning for befolkning og enkeltpersoner i utsatte områder. Det er behov for kunnskap om denne problemstillingen, og seminaret var et viktig ledd i arbeidet om å øke bevissthet om slike konsekvenser av naturhendelser.

Ambisjonene for det videre samarbeidet er at de nordiske landene også skal fokusere på sivil-militært samarbeid, hybride aktiviteter og nordområdenes betydning.

Nordisk sjefskurs

Det nordiske sjefskurset ble etablert som oppfølging av Nordisk ministermøte og de nordiske Haga-erklæringene 2009 og 2013. Hensikten er å styrke det nordiske samarbeidet på samfunnssikkerhetsområdet ved å bygge nettverk og gjensidig informasjonsutveksling. Det første sjefskurset ble arrangert i 2011 i Sverige, og har siden gått på rundgang mellom de nordiske landene.

DSB arrangerte Nordisk sjefskurs i samfunnssikkerhet og beredskap i slutten av april 2019. Sjefskurset samlet ca. 45 ledere på høyt nivå med ansvar innen samfunnssikkerhet og beredskap. Tema var knyttet til sikkerhetspolitikk, klimaendringer, beredskap og grenseoverskridende infrastruktur, samt nordisk samarbeid på disse områdene.

Nordisk erfaringsutveksling

Nasjonalt øvelses- og evalueringsforum (NØEF) har etablert et tett samarbeid med Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) i Sverige og Beredskabsstyrelsen (BRS) i Danmark. Våre søsterorganisasjoner inviteres til møtene i forumet og holder innlegg om utviklingen av metode og egne erfaringer. Tilsvarende deltar representanter fra NØEF i tilsvarende møter i Sverige og Danmark. Samarbeidet inkluderer også felles veiledningsmateriell og begrepsapparat for planlegging, gjennomføring og evaluering av øvelser.

DSB har jevnlig erfaringsutveksling i arbeidet med totalforsvar med de nordiske landene, og det blir holdt årlige nordiske møter om de ulike teamene som faller inn under totalforsvarsområdet. Siste nordiske møte ble holdt i DSB den 27. februar i år. Møtene er nyttige, og det er avtalt videre samarbeid innenfor utvalgte områder (eksempelvis sivile beskyttelsestiltak, kommunikasjon med befolkningen og

egenberedskap, privat-offentlig samarbeid og lokalt/regionalt totalforsvarsarbeid). DSB deltar også i et nordisk juristnettverk, der felles utfordringer knyttet til blant annet totalforsvaret og folkeretten diskuteres.

Nordisk samarbeid innen nød- og beredskapskommunikasjon

DSB ved NBK har et faglig samarbeid med de andre nordiske TETRA-operatørene (NTOM) fra Sverige, Finland og Danmark. Disse operatørene har ansvar for de respektive landenes nødnett.

DSB samarbeider med Sverige (MSB) og Finland (Erillisverket) om grenseoverskridende kommunikasjon. Nødnett er koblet til Sveriges løsning, Rakel, og Finlands løsning, Virve. I 2019 ble det gjennomført tre møter mellom DSB, nødmeldingstjenestene og brann- og redningsvesen fra norsk og svensk side. Aktørene ble informert om tilgjengelig funksjonalitet, muligheter og begrensninger for kommunikasjon på tvers av landegrensene, i tillegg til at aktørene delte erfaringer fra praktisk bruk av kommunikasjonsløsningene. Eksempler fra virkelige hendelser langs grensen viser at tjenesten er i bruk.

Et trelandssamarbeid mellom Finland, Sverige og Norge ble startet opp i 2019, og i løpet av året ble løsningen laget og lansert (FINOSE). Talegrupper i alle tre land kan nå kobles sammen. Disse talegruppene ble lansert og benyttet under øvelsen Barents Rescue i Kiruna i oktober 2019.

3.2.7

DIGITALE SÅRBARHETER

Delmål 7 - tildelingsbrev 2019: Redusere digitale sårbarheter i samfunnet

Digitaliseringen av samfunnet gir mange muligheter for forenkling og effektivisering. Samtidig ser vi at dette også kan bidra til økt sårbarhet. Alvorlige IKT-hendelser er en del av samfunnsikkerhetsutfordringene. Noe av utfordringen er knyttet til hvor slike hendelser treffer, hva intensjonen er og hvilket potensial det er i hendelsene og hvilke kapasitets- og kompleksitetsutfordringer de kan gi samfunnet.

Mens NSM har en sentral rolle knyttet til digital hendelseshåndtering, er DSBs samordningsrolle sentral for å forstå og håndtere de samfunnsmessige konsekvensene av IKT-hendelser på alle nivåer. DSBs rolle er å øke bevisstheten om potensialet for samfunnsmessige konsekvenser av slike hendelser, og bidra til samordnet krisehåndtering. Dette krever tett samarbeid og dialog mellom NSM og DSB, for å sikre god forebygging, tidlig varsling og samordnet krisehåndtering. Samtidig krever det tett dialog og samarbeid med fylkesmannsembetene, for å bidra til å skape forståelse for endringer i sårbarhetsbildet som følge av digitaliseringen, også på kommunalt nivå.

"Digital 2020"

DSB er gitt i oppdrag å lede planleggingen og gjennomføringen av øvelsen "Digital 2020". Hensikten med øvelsen er å redusere samfunnets sårbarhet for digitale angrep gjennom å forbedre evnen til å forebygge, avdekke og håndtere digitale hendelser. Øvelsen skal gjennomføres i september 2020. Den skal ta opp i seg de overordnede prioriterte områdene i Nasjonal strategi for digital sikkerhet. Privat-offentlig samarbeid, sivilt-militært samarbeid og internasjonalt samarbeid inngår i øvelsen. Øvelsen skal ha et tydelig regionalt og lokalt avtrykk. Prosjektgruppen som planlegger øvelsen ivaretar premisser, føringer og forventninger som er formidlet fra oppdragsdepartementene.

Digital 2020 er delt i tre hoveddeler: Planlegging og gjennomføring av en spilløvelse, utarbeidelse av øvingspakker og et kompetanseløp for alle deltakere. Planleggingen av øvelsen er godt i gang.

Øvelser for bedre informasjonssikkerhet

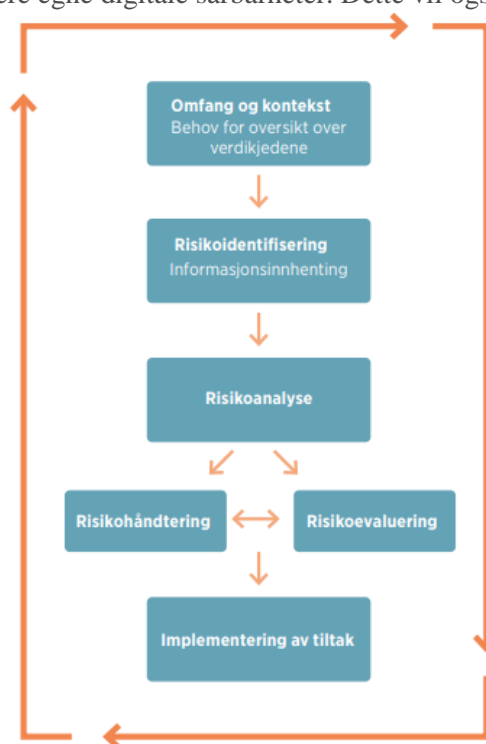
DSB har ansvaret for delprosjektet "Øvelser for bedre informasjonssikkerhet", som støtter opp under Difi sitt prosjekt for bedre informasjonssikkerhet i statsforvaltningen. Målet er å gjøre virksomhetene mer beredt til å håndtere informasjonssikkerhetshendelser ved å gi dem bedre verktøy for å øve på slike hendelser. Et produkt fra delprosjektet vil være enkle scenarier som er tilpasset virksomheter på ulike nivåer og i ulike sektorer, også private virksomheter. Arbeidet sees i sammenheng med "Digital 2020".

Digitale verdikjeder

De digitale verdikjedene er gjerne uoversiktlige og usynlige, og de forholder seg sjelden til etablerte strukturer for styring, ansvar og kontroll, slik som virksomhetsgrenser, sektorgrenser og landegrenser. Offentlige virksomheter på alle forvaltningsnivåer, samt de aller fleste private virksomheter har behov for en styrket forståelse av digitale verdikjeder for å redusere egne digitale sårbarheter. Dette vil også være nyttig for myndighetene i arbeidet med samfunnsikkerhet, for bedre å forstå digitale avhengigheter. I 2019 deltok DSB i en arbeidsgruppe som utarbeidet forslag til rammeverk for vurdering av digitale verdikjeder. Arbeidsgruppens rapport gir en modell for risikostyring i digitale verdikjeder, og anbefaler at modellen implementeres i sentrale regelverk, som for eksempel sikkerhetsloven.

Det vises til rapporten "Risikostyring i digitale verdikjeder", se DSB.no.

Modellen er rettet inn mot kartlegging av avhengigheter mellom virksomheter. Den skal gi veiledning i hvordan en virksomhets interne risiko- og sårbarhetsvurdering kan fange opp sårbarheter som kan propagere (forplante seg) gjennom komplekse, digitale verdikjeder. Modellen kan også bidra til at virksomheten får oversikt over egne leverandører og underleverandører, som utgangspunkt for å vurdere risikoreduserende tiltak. Den gir også oversikt over hvilke digitale verdier i form av sluttleveranser virksomheten er ansvarlig for.

Figur 6: Risikostyring i digitale verdikjeder

Satellittbaserte tjenester

DSB deltar i flere forum som omhandler satellittbaserte tjenester. Hensikten med vår deltakelse er blant annet å øke oppmerksomheten knyttet til samfunnets avhengighet av satellittbaserte tjenester, hvilke konsekvenser svikt i disse tjenestene får for samfunnskritiske virksomheter og hvordan digitale tjenester er helt avhengig av satellittbaserte tjenester. Et svært aktuelt eksempel er bortfall av GPS. DSB deltar fast blant annet i GNSS-forum (ledet av Nkom) og Romsikkerhetsutvalget (ledet av Nærings- og fiskeridepartementet -NFD). Et av temaene som DSB har løftet frem er mangel på systemer for varsling og rapportering på området.

3.2.8

TOTALFORSVARET – CIVIL SIDE

Delmål 8 - tildelingsbrev 2019: Et totalforsvar tilpasset det sikkerhetspolitiske bildet med relevante sivile beskyttelsestiltak og økt robusthet i kritiske samfunnsfunksjoner

DSB har utarbeidet strategier med handlingsplaner for satsningsområdene for Totalforsvarsprogrammet for 2019-2020: Strategi for å ivareta regionalt og lokalt nivå i totalforsvarsprogrammet og strategi for offentlig-privat samarbeid innen rammen av totalforsvaret. I tråd med strategiene revideres tilhørende prosjektplaner. Det er også utarbeidet innspill til gjennomføring av sivil-militære øvelser. Gjennomføringen av Egenberedskapsuka ses også i sammenheng med videreutvikling og kompetanseheving av totalforsvaret (se pkt. 3.1.7).

Vi bidrar også inn i flere planprosesser, blant annet revisjon av vertslandsstøtte-konseptet, regionalt vertslandsstøtte-konsept, graderte fylkes-ROS og i Forsvarets planarbeid. Det planlegges med et større revisjonsarbeid av Forsvarets planverk for 2020.

Siden avslutningen av øvelse Trident Juncture 18 (TRJE18), har DSB jobbet med å evaluere øvelsen, og forbereder et systematisk oppfølgingsløp i samråd med JD. Den tverrsektorielle evalueringen av øvelsen er ferdigstilt, det er gjennomført et tverrsektorielt evalueringseminar og en tverrsektoriell sivil "Post Exercise Discussion", der funn fra evalueringen ble gjennomgått. Det ble også gjennomført et tverrsektorielt sivilmilitært nasjonalt erfaringsseminar (NES). Seminaret endte ut i forslag til en handlingsplan, som ble tatt inn i Sentralt totalforsvarsforum (STF). I samarbeid med Forsvaret og i samråd med JD og FD er DSB i gang med å ferdigstille oppfølgingsplan for de viktigste tverrsektorielle funnene etter øvelsen. Planen vil omfatte både tiltak som ble utarbeidet på NES og STF, samt ta inn viktige erfaringer i randsonen til de sivile øvelsesmålene for TRJE18, i tillegg til erfaringer fra øvelse Trident Jupiter/ Polaris Gram 2019.

Systematikken som ble benyttet bidrar til bred forankring av både funn, læringspunkter og videre handlingsplan - ikke bare tverrsektorielt på sivil side, men sivil-militær-, og ikke minst på et ledernivå. Evalueringen av planleggingen og gjennomføring kompetansetiltakene i forkant av øvelsen viser god effekt: 86% mener at kompetansetiltakene har gjort dem bedre i stand til å oppnå de felles sivile øvingsmålene.

I samarbeid med Forsvarsstaben vil DSB videreutvikle STF til en arena for samordning og koordinering av sivile etaters arbeid med totalforsvaret.

Totalforsvaret – regionalt og lokalt nivå

Totalforsvaret var særtema i årets kommuneundersøkelse. Undersøkelsen viser at de fleste kommuner er kjent med arbeidet som gjøres nasjonalt med videreutvikling av totalforsvaret. Det er imidlertid kun i underkant av en tredjedel av kommunene som svarer at de kjenner til arbeidet i svært stor grad eller i stor grad. Kommuner som har samarbeidet med forsvaret, oppgir bedre kjennskap til totalforsvaret enn kommuner som ikke har samarbeidet så mye med forsvaret. Seks prosent av kommunene svarer at de i svært liten grad eller ikke i det hele tatt er forberedt på å ivareta eget ansvar innen sivilbeskyttelse. Temaet vil bli fulgt opp i neste års kommuneundersøkelse.

I 2019-2020 skal totalforsvarsarbeidet i DSB ha oppmerksomhet rettet mot det regionale og lokale nivået. Dette for å øke forståelse og kompetanse om totalforsvaret hos kommuner og fylkesmenn, og konkretisere forventninger til totalforsvarsarbeidet. DSB har derfor utarbeidet et strategi med en handlingsplan for å følge opp det lokale og regionale leddet i totalforsvaret.

For å styrke arbeidet på regionalt og lokalt nivå er det etablert en kjernegruppe for lokalt-regionalt totalforsvarsarbeid med representanter fra kommuner og fylkesmenn i alle regioner. Andre sentrale regionale aktører kalles inn ved behov. Kjernegruppen skal:

- Fungere som en pådriver og tilrettelegger for det regionale og lokale arbeidet i DSBs arbeid med Totalforsvarsprogrammet.
- Fungere som en pådriver for relevante regionale og lokale totalforsvarsprosjekter.
- Være en arena for koordinering og informasjonsdeling innenfor det regionale og lokale totalforsvarsarbeidet.
- Være en arena for drøfting av relevante problemstillinger knyttet til regionalt og lokalt totalforsvar.

Det er for øvrig lagt inn føringer i tildelingsbrevet til fylkesmennene for 2020 om at sikkerhetspolitisk krise og krig tas inn som tema i ROS-analysene, og at embetene bidra inn i forswarets planprosesser.

Ut over at arbeidet bidrar til å være forberedt på å håndtere sikkerhetspolitisk krise og krig, vil det legge til rette for et bedret sivil-militært samarbeid ved større uønskede hendelser. Dette vil bidra til et mer helhetlig og omforent samfunnssikkerhetsarbeid innen hele krisespekteret på regionalt og lokalt nivå.

Faktaboks "Strategi for regionalt og lokalt ledd"

Formålet med strategien er bl.a. å:

- Arbeide for at fylkesmenn og kommuner inkluderer hendelser i hele kriseperspektivet i sitt samfunnssikkerhetsarbeid.
- Etablere en helhetlig forståelse av totalforsvaret
- Videreutvikle totalforsvaret regionalt og lokalt gjennom sivil-militære øvelser
- Sikre erfaringsoverføring fra regionale og lokale prosjekter
- Integrere privat-offentlig samarbeid

3.2.9

SIVILFORSVARET

Delmål 9 - tildelingsbrev 2019: Sivildforsvaret håndterer pålagte oppdrag på en effektiv og sikker måte

Sivildforsvaret er en del av totalforsvaret med primæroppgave å beskytte befolkningen i krig og er beskyttet etter Genèvekonvensjonene. Etaten er en tjenestepliktbasert statlig beredskapsressurs som gir støtte til nød- og beredskapsetatene (politi, brann- og redningsvesen, helsevesen) og andre myndigheter i hele krisespekteret. Sivildforsvaret inngår i landets atomberedskap. Etaten har videre ansvar for anskaffelse, drift og vedlikehold av offentlige varslingsystem, forvaltning og tilsyn med tilfluktsrom. Sivildforsvaret deltar i redningssamvirket mellom nødetatene, kommunene og andre aktører i beredskapsarbeidet. Sivildforsvaret har en styrke på 8000 tjenestepliktige menn og kvinner, fordelt i operative avdelinger over hele landet.

Sivilforsvarets operative evne

Erfaringer har vist at samfunnet har behov for en operativ ressurs med organiserte, godt utrustede og trente avdelinger som kan bistå ved et bredt spekter av hendelser. De store og krevende skogbrannene sommeren 2018 bekreftet samfunnets behovet for en forutsigbar og kompetent statlig beredskapsressurs som Sivilforsvaret.

Sivilforsvaret har siden St. melding 22 (2007-2008) hatt størst oppmerksomhet på forsterkningsrollen, og i begrenset grad på primæroppdraget – å beskytte befolkningen i krig. Det har medført at dagens organisering, opplæring og dimensjonering ikke er dekkende for å utføre oppgaver som evakuering / forflytning av befolkningen og ivareta funksjonen knyttet til tilfluktsrom.

DSB har i Konseptutredning Sivilforsvaret 2016 og i DSBs anbefaling om fremtidens sivilforsvar og sivile beskyttelsestiltak (desember 2017), beskrevet Sivilforsvarets utfordringer samt gitt forslag til fremtidens Sivilforsvar. Formålet med konseptutredningen er å sørge for at samfunnet har et sivilforsvar som på en hensiktsmessig måte har innretning, kompetanse, volum og organisering som i sum møter dagens og fremtidens behov.

Det nye konseptet krever vesentlige og nødvendige investeringer. DSB har på bakgrunn av anbefalingen etablert et omstillingsprosjekt. Prosjektet vil innebære iverksetting av konkrete grep mht. organisasjon, kompetanse, ledelse og prosedyrer innenfor dagens rammer. Videre skisseres hva som kan gjøres på lengre sikt og iverksettes når DSB har fått nødvendige føringer og beslutninger fra departementet. Nasjonal ledelse er fra desember 2019 omorganisert og Sivilforsvarsstaben er etablert med Sjef Sivilforsvaret og ny stabssjef. I tillegg er Sivilforsvarets utdannings- og kompetansesenter under etablering, og ny skolesjef tiltrer våren 2020.

Endringer i de økonomiske rammebetingelsene for DSB i form av rammereduksjoner over tid, har medført nødvendige tilpasninger av bemanning og handlingsrom. Dette har også påvirket mulighetsrommet for øving av de tjenestepliktige i Sivilforsvaret, med en lavere øvingsmengde for tjenestepliktige enn det direktoratet mener er kritisk nivå. Samtidig er oppfylingsgraden av befal en stadig utfordring som er gitt et spesielt fokus i 2019. *Anskaffelser er gjennomført innenfor de mest kritiske områdene og materiellsituasjonen er således noe bedret innenfor kjøretøy og på CBRN-området*, men den samlede materiellsituasjonen er fremdeles utfordrende med et økende materielletslepp. De økonomiske rammebetingelsene utfordrer opprettholdelsen av Sivilforsvarets operative kapasiteter inn i neste langtidsperiode. DSB har foretatt en rekke interne grep og tiltak for å sette organisasjonen bedre i stand til å løse samfunnsoppdraget innenfor dagens økonomiske rammer. Og i neste strategiperiode er et av fokusområdene å ha et omstilt Sivilforsvar innen 2021.

Det er i 2019 gjennomført kurs i Sivilforsvarskunnskap for ansatte. Kurset skal heve kompetansen hos ansatte, samt bidra til et enhetlig sivilforsvar med en felles forståelse av Sivilforsvarets samfunnsoppdrag i en ny sikkerhetspolitisk tid. Deltakerne får en forståelse for og kunnskap om Sivilforsvarets samfunnsoppdrag sett ut fra et regionalt, nasjonalt og internasjonalt perspektiv. Fremtidens Sivilforsvar i et mere krevende utfordringsbilde krever oppdatert og ny kompetanse hos både ansatte og tjenestepliktige.

Digitalisering - Nytt forvaltningssystem (PLIS)

DSB er i ferd med å implementere nytt forvaltningssystem for Sivilforsvaret. Løsningen har fått navnet PLIS (Personell Logistikk Informasjon og Styring). I 2019 hadde prosjektet fokus på etablering av teknisk løsning, oppfølging av leveranser, samt verifisering av løsningen mot kravspesifikasjonen. DSB godkjente løsningen november 2019, og planlegger funksjonsinndelt utrulling i Sivilforsvaret i 2020, med første leveranse 1. kvartal 2020. PLIS vil gi muligheter for økt digitalisering i kommunikasjon og arbeidsprosesser samt oppgavedifferensiering og spesialisering nasjonalt og regionalt i etaten.

Forsterkning – beredskap

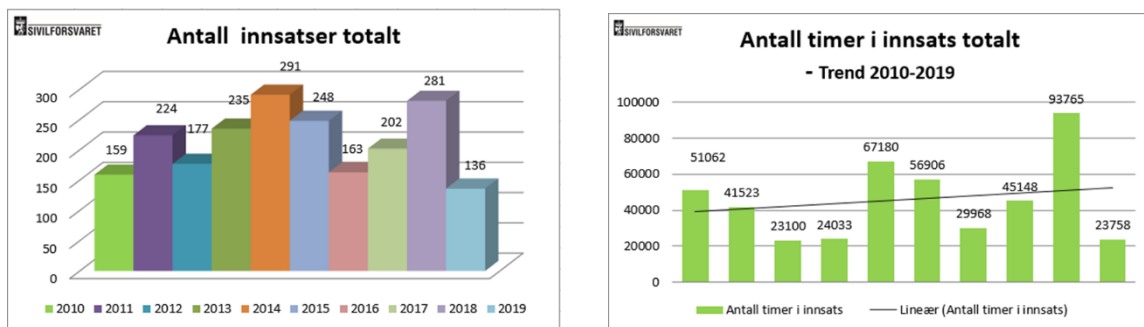
Sivilforsvaret har et ansvar som pådriver for samvirke mellom nød- og beredskapsaktører, et arbeid som blant annet skogbrannsummeren 2018 viste viktigheten av.

Totalt i	2019	2018
Innsatser	134	280
Tjenestepliktige/ansatte	2 617	7 950
Innsats timer	23 687	93 123

Gjennomsnitt 2011 – 2019	
Innsatser	211
Tjenestepliktige/ansatt	3 989
Innsatstimer	45 637

Året 2019 har ikke vært preget av store langvarige hendelser som i 2018, og det har vært færre hendelser med behov for Sivilforsvarets ressurser.

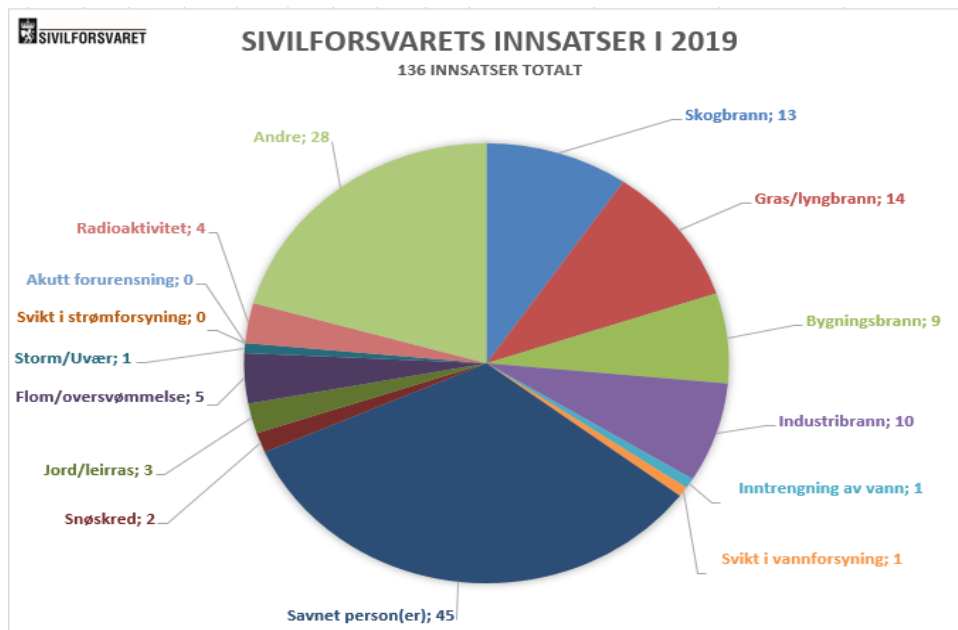
Figur 7 og 8: Antall innsatser totalt og antall timer i innsats totalt (2010-2019)

Tabellen for *Antall innsatser totalt 2010 – 2019* viser at 6 av 10 år har mer enn 200 innsatser. Videre viser tabellen for *Antall timer i innsats totalt i perioden 2010 – 2019* at antall innsatstimer i 6 av 10 år var over 40 000 timer. Både rekordåret 2014 og 2018 var knyttet til store branner, mens antallet i 2015 var knyttet til flyktningsituasjonen og store leteaksjoner.

I 2019 ble seks bistandsanmodninger avslått, fire gjaldt bistand utenfor Sivilforsvarets ansvarsområde og to mangel på egnet materiell. Det er ikke noe som tilsier at behovet for Sivilforsvarets ressurser vil avta i årene framover, heller tvert imot, men det kan fortsatt forventes årlige variasjoner.

Figur 9: Innsatser fordelt per type hendelse

Sivilforsvaret bisto i 2019 ved mange ulike hendelser. Tre hendelser var på over 2000 innsatstimer – redningsaksjonen knyttet til cruiseskipet Viking Sky med 1373 personer om bord utenfor Møre og Romsdal, skogbrann i Rogaland og leteaksjon i Nord-Trøndelag. I 2019 falt fjellet Veslemannen i Møre og Romsdal. Sivilforsvaret hadde da fra 2014 til fjellpartiet falt i 2019 deltatt med 522 personer i totalt 6920 timer knyttet til vakthold og sikring.

Videre ble det gitt bistand til politiet i Jølster og Nittedal da store nedbørmengder i løpet av kort tid skapte oversvømmelser og jord/steinras ødela veiforbindelser og isolerte husstander. I Hedmark ble det gitt bistand til Svenske Brannkåren i forbindelse med en bygningsbrann i grenseområdene. Sivilforsvaret bisto også ved helikopterulykken i Finnmark hvor 6 mennesker omkom. Videre har Sivilforsvaret i 2019 bistått ved flere industribranner, bygningsbranner og søk etter savnede personer. I tillegg ba flere kommuner om bistand ved bortfall av strøm/EKOM og ved svikt i vannforsyning.

Sivilforsvaret inngår i landets atomberedskap og utfører rutinemessige målinger av bakgrunnsstråling på flere hundre målepunkter over hele landet. Det er i 2019 foretatt 1070 referansemålinger som er rapportert til Direktoratet for strålevern og atomsikkerhet (DSA). Målingene danner grunnlag for å se endringer i bakgrunnsstrålingen over tid. I tillegg har Sivilforsvaret i 2019 bistått DSA med flere målinger knyttet til mistanke om radioaktivitet.

Kapasiteter ved store hendelser

For å styrke Sivilforsvarets beredskapskapasitet ved store og komplekse hendelser er det etablert nasjonale mobile forsterkningsenheter (MFE) i Trondheim, Tromsø, Oppland, Bergen, Kristiansand og Bodø. MFE er en nasjonal ressurs med god transportkapasitet, store aggregater og spesialitet på samband (VHF). Avdelingenes mobilitet gir mulighet til forflytning og innsetting av innsatsavdelinger med tyngre materiell for å øke beredskapen ved obs-varsler knyttet til f.eks. ekstremvær og flomfare. Videre gir desentralisering av nasjonale ressurser økt tilgjengelighet på tvers av distriktene, kortere responstid og styrket regional og lokal beredskap. MFEs personell og materiell har gjennom året vært benyttet ved flom/oversvømmelse, søk etter savnede og svikt i strømforsyning.

NBK innehar Transportable basestasjoner (TBS). De skal erstatte basestasjoner ute av drift, gi dekning ved arrangementer i områder uten dekning, ved langvarige hendelser eller ved behov for kortvarig økt

kapasitet. Sivilforsvaret etablerte i 2019 i samarbeid med NBK en pilot - Transportabel basestasjon (TBS) i Bodø, hvor TBS ble lagret og transportert som en del av MFE. Det er i etterkant besluttet at TBSene fysisk skal overføres fra Motorola/Site-service til Sivilforsvaret, mens NBK fortsatt eier og beslutter bruk.

På bakgrunn av dagens geografiske plassering skal TBS inngå som en del av MFE og rulles ut til alle MFE-avdelinger i løpet av 2020. *Samarbeidet har vist seg som en økonomisk gunstig løsning. Lokale mobile basestasjoner øker beredskapen lokalt i forhold til responstid og tilgjengelighet ved bortfall av nødkommunikasjon.*

På oppdrag fra JD er det gjennomført pilotprosjekt for bruk av amfibiekjøretøy som en kapasitet ved større flomsituasjoner. Det er anskaffet to amfibiekjøretøy som er plassert i Rogaland og i Oppland. Grunnet sine amfibiske egenskaper, god lasteevne og fremkommelighet i vanskelig terreng har amfibiekjøretøyene vist seg som en anvendbar ressurs ved ulike innsatser og øvelser.

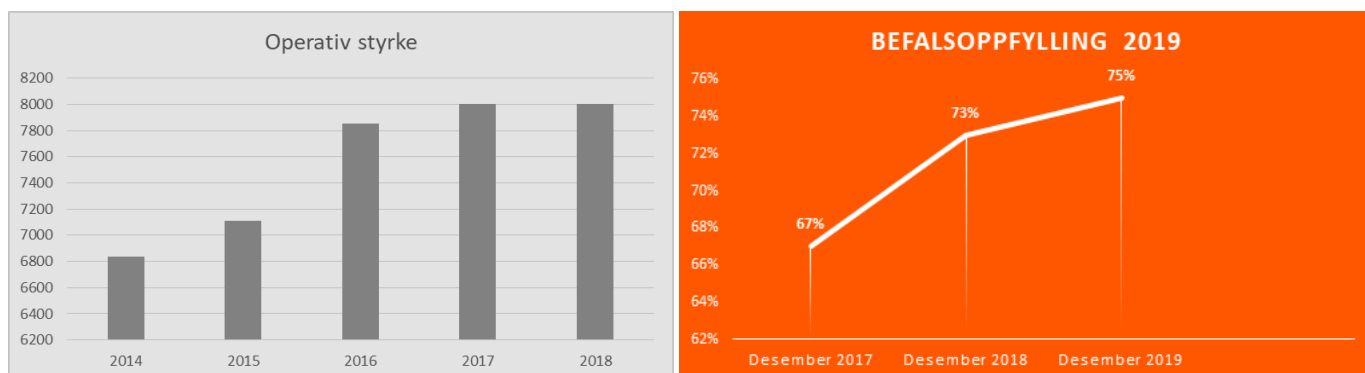

Amfibiekjøretøy vil øke Sivilforsvarets operative evne, og ivareta behov som i dag ikke er dekket. I tillegg vil kjøretøyet være et godt supplement til ATV for transport av personell og materiell i ulendt terreng. Sluttrapport med evaluering og anbefaling er levert JD i 2019.

Styrke og kompetanse

Sivilforsvarets operative styrke består av 8000 tjenestepliktige befall og mannskaper, og er derigjennom i tråd med måltallet fastsatt av Stortinget. For å opprettholde styrken er det nødvendig med årlig rekruttering av ca. 500 tjenestepliktige med påfølgende 3 ukers grunnkurs på Utdannings- og kompetansesenteret på Starum.

Figur 10 og 11: Operativ styrke og befalsoppfylling 2019

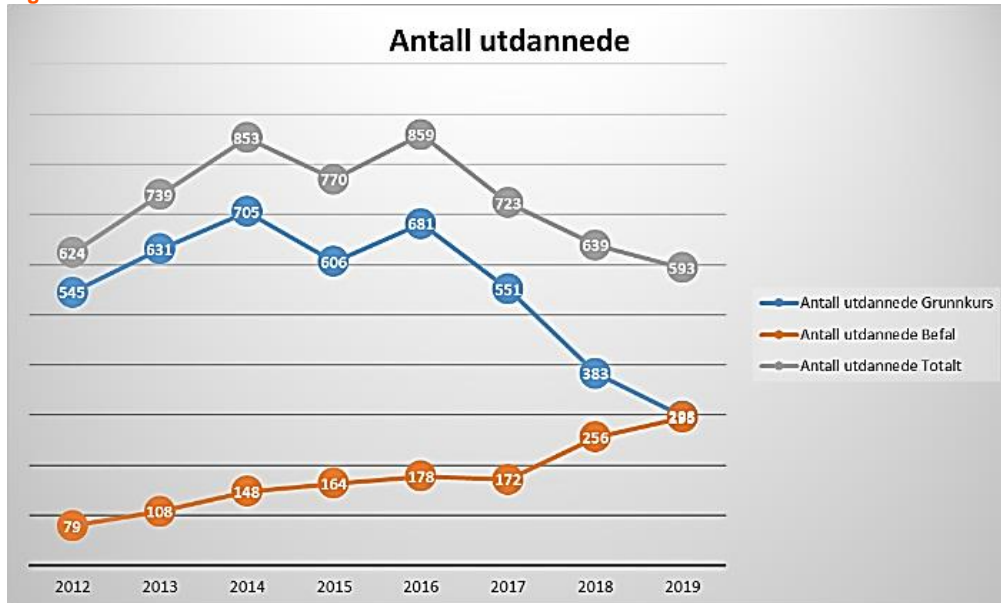

Selv om Sivilforsvaret har oppnådd måltallet om 8 000 tjenestepliktige er det utfordringer knyttet til mangler i befalsoppfyllingen. Det er derfor også i 2019 valgt å øke antall befalskurs på bekostning av antall grunnkurs. Tiltaket har medført en moderat økning av befall men fokuset videreføres i 2020. Sivilforsvaret har behov for motiverte befall for å ivareta mannskapenes sikkerhet og etatens leveransekrav. Mangel på befall kan i ytterste konsekvens føre til at Sivilforsvaret må si nei til oppdrag.

2019	
Befalsoppfylling	75 %
Avdelingsvis variasjon	54% - 102 %

2018	
Befalsoppfylling	73 %
Avdelingsvis variasjon	57 % - 95 %

Figur 12: Antall utdannede 2012 - 2019

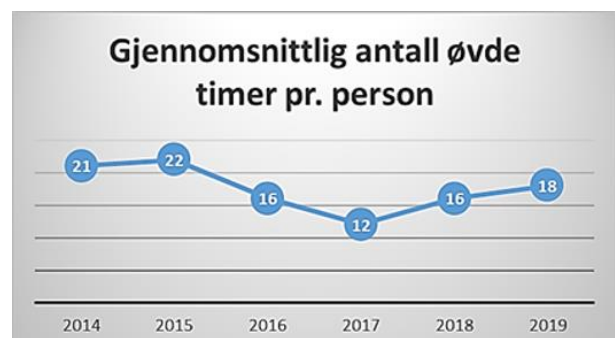
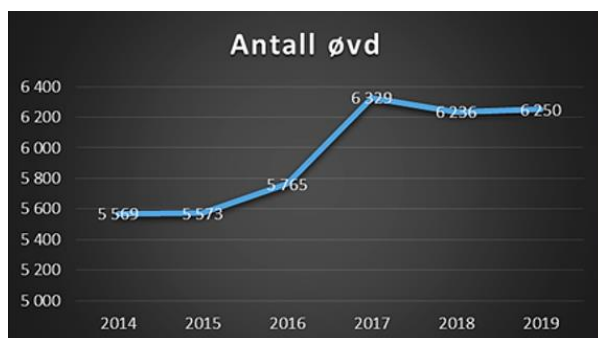
Øving

St.meld. 22 (2007-2008) legger som en forutsetning for styrken på 8000 tjenestepliktige at alle skal øves og opplæres med henblikk på forsvarlig innsats ved større og komplekse hendelser. For å opprettholde kompetansenivået er det nødvendig å øve de aktuelle fagområdene kontinuerlig. Evalueringen av skogbranninnsatsen i 2018 viser at mye av skadene på materiell kan relateres til brukerfeil, noe som bekrefter behovet for mer øving. DSB har i Konseptutredning Sivildforsvaret 2016 foreslått 40 timer årlig øvingstid for å opprettholde kompetansen.

Med bakgrunn i resultatene fra kvalitetskontroll av enkeltmannsferdigheter, samt erfaring med at styrking av kompetanse og motivasjon hos befal høyner kvalitet og sikkerhet ved utførelse av oppdrag, ble øving av befal prioritert også i 2019. Sivildforsvarets Øvingsbestemmelser beskriver minimum 24 timers øvingstid for mannskap og befal, men med bakgrunn i ressursituasjonen i 2019 ble øvingsmålet satt til 16 timer for mannskaper og 28 timer for befal. I løpet av 2019 er 6250 tjenestepliktige øvd, noe som utgjør 87% av operativ styrke. Gjennomsnittlig utgjorde det 18 timer, herav 15 timer for mannskaper og 27 timer for befal.

Øvingstiden per tjenestepliktig har gradvis økt de siste årene, men det er fortsatt en bekymring at mannskapet øver for lite. Dette kan på sikt gå ut over etatens operativ evne og HMS for personellet.

Figur 13 og 14: Antall øvde mannskaper og gjennomsnittlig antall øvde timer pr. person (2014-2019)

Materiell og utstyr

Sivilforsvarets materiellbeholdning er generelt preget av høy alder, stor slitasje og betydelige mangler. I 2019 ble Sivilforsvaret tildelt 13,3 mill. kroner i øremerkede midler til investeringer i kritisk materiell. Av økonomiske hensyn er det anskaffet brukte kjøretøy av nyere dato til erstatning for de som er utslitt. Kjøretøyene skal dekke det operative behovet, samtidig som sikkerheten ivaretas.

Kjøretøy:

- Minibusser
- Innsatskjøretøy
- Tilhengere

Annet kritisk materiell:

- Vernedrakter
- Vernemasker
- NBN-terminaler
- Brannpumper

Anskaffelsene av kjøretøy i 2019 har medført at de eldste operative innsatskjøretøyene er skiftet ut, og at skadede kjøretøy er erstattet. Ved innkjøp av flere minibusser, har kapasiteten til personelltransport blitt styrket. Distrikter med lange avstander og liten utleiemulighet av slike kjøretøyer er prioritert. Investeringsmidlene har også blitt brukt til å skifte ut eldre tilhengerne og brannpumper. I tillegg er det investert i nye vernedrakter og vernemasker til mannskapene som erstatning for utstyr som går ut på dato. Dette har bedret Sivilforsvarets evne til å håndtere CBRN-hendelser noe, men det er fortsatt stort behov for utskifting i årene fremover for å dekke hele styrken.

Investering i utstyr til gradert kommunikasjon til distriktene har gitt Sivilforsvaret etterlenget mulighet til å kommunisere gradert. Dette styrker Sivilforsvarets evne til operativ ledelse, samvirke og utveksling av gradert informasjon for utvikling av fremtidig planverk for beskyttelse av sivilbefolkningen i sikkerhetspolitisk krise og krig.

Dagens økonomiske situasjon, og DSBs handlingsrom for omprioriteringer innenfor gjeldende ramme, gir ikke nødvendig rom for fornyelse av utstyr. En aldrende materiellpark gir økte drift og vedlikeholdskostnader. Selv om øremerkede midler gir en bedring av situasjonen innenfor enkelte områder, øker etterslepet innenfor det øvrige materiellet. Det arbeides kontinuerlig med å vedlikeholde materiell og utstyr slik at normert levetid kan forlenges.

Sivil beskyttelse

Sivilforsvarets primæroppgave er å beskytte sivilbefolkningen i krig. Sivile beskyttelsestiltak er tiltak for å beskytte sivilbefolkningen mot farer fra fiendtligheter eller katastrofer, samt legge til rette for at befolkningen kan overleve. På oppdrag fra JD iverksatte DSB som en del av oppfølgingen av Konseptutredning Sivilforsvaret arbeidet med å gjennomføre en kostnads- og konsekvensanalyse av anbefalte Sivilbeskyttelsestiltak. Konsekvens- og kostnadsanalyse av anbefalinger om sivile beskyttelsestiltak ble oversendt JD juni 2019.

Analysen og anbefalingen vil være en sentral del av beslutningsgrunnlaget for hvordan det nye sonekonseptet skal se ut. DSB orienterte statsråden i september 2019 om anbefalingen og analysen. Videre har DSB levert innspill med anbefalinger om Sivile beskyttelsestiltak og forslag til endringer i Sivilforsvaret, til det pågående arbeid med St.meld. om samfunnsikkerhet.

I forlengelse av denne, og i påvente av departementets behandling av anbefalingen i samfunnssikkerhetsmeldingen, vil det igangsettes planverksarbeid innenfor rammen av Totalforsvaret. For DSB og Sivilforsvaret innebærer det oppstart av arbeidet med utarbeidelse av mal for evakueringsplanverk, samt oppdatering av forskrifter om evakuering, i samarbeid med Politiet og fylkesmannen.

Varsling

Sivilforsvaret har 1244 operative varslingsanlegg. Det gjennomføres to varslingsprøver i året – januar og juni. Resultatene fra varslingsprøvene viser at antall operative varslingsanlegg er stabilt fra juni 2017. Distriktene har gode rutiner og gjennomfører jevnlig vedlikehold av varslingsystemene / anleggene. Resultatet i januar viser en uforutsettsvikt på kun 1,4%. I tillegg kommer 8% svikt som bl.a. skyldes påvente av større reparasjoner, byggearbeider eller flytting.

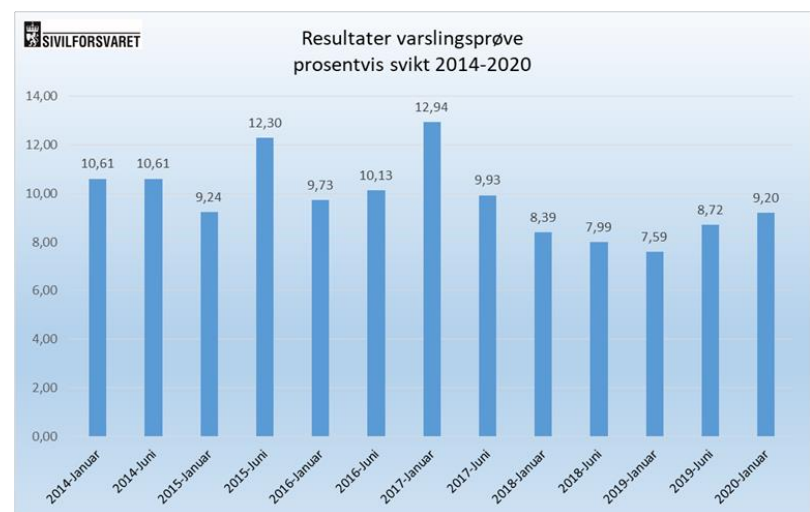
Dagens tyfonvarsling har en dekningsgrad på ca. 50 % av befolkningen. I arbeidet med sonekonseptet anbefales det en utbygging av tyfonanlegg basert på en oppdatert risikovurdering utført av Forsvarets Forskningsinstitusjon. JD har på bakgrunn av innlevert rapport om "Kostnads- og konsekvensanalyse av sivile beskyttelsestiltak" gitt DSB i Tildelingsbrev for 2020 oppdrag om å foreta en vurdering av kostnader knyttet til etablering av et mobilbasert system for befolkningsvarsling. Systemet vil sikre rask og nøyaktig varsling i alle typer kriser og hendelser både i fred og i krig som et supplement til tyfon-varsling. Sivilforsvaret bidrar på bakgrunn av sin kompetanse og erfaring i arbeidet med definering av de nødvendige operasjonelle kravene til systemet i hele krisespekteret.

Tilfluktsrom

Norge har i dag ca. 20 000 tilfluktsrom med plass til om lag 2 500 000 personer. Disse er fordelt med ca. 300 000 plasser i offentlig tilfluktsrom og 2 200 000 i private. DSB har ansvar for forvaltning av tilsyn med tilfluktsrom og foretar et begrenset antall tilstandskontroller. Hensikten er å påse at eksisterende tilfluktsrom er i forskriftsmessig stand, og kan klargjøres innenfor 72 timer ved en eventuell beredskapssituasjon.

Tilstandskontroller viser at tilfluktsrom som også benyttes til andre formål er i relativt god stand. Videre har tilsyn en positiv effekt gjennom å øke eiernes bevissthet både med hensyn til vedlikehold, men også rommenes beredskapsmessige betydning. Det er behov for økt kompetanse både hos eiere av tilfluktsrom, internt i DSB og sivilforsvarsdistriktene. På bakgrunn av dette er det utarbeidet et utdanningsprogram som er gjennomført for tilsynspersonell. Målet er å gi deltakerne økt faglig kompetanse, samt gjøre dem i stand til å kunne foreta opplæring av tilfluktsromseiere.

Figur 15: Varslingsprøver – prosentvis svikt

Beredskap og erfaringslæring

Endringer i trusselbildet gir økt behov for beredskapsplaner og på bakgrunn av dette er Sivilforsvarets beredskaps og kriseplaner revidert. Det samme gjelder underliggende planverk til Sivilt beredskapssystem (SBS). Videre er det utarbeidet plan for styrking av egensikkerhet i sivilforsvarsdistriktene, revidert sikkerhetsinstruks for sivilforsvarsdistriktene, og maler i forhold til både grunnlagsdokument for sikkerhet og risikovurdering. Trusselsituasjonen og PSTs trusselvurdering følges opp i dialog med politiet, og Sivilforsvarsdistriktene utarbeider Sikrings Ros på bakgrunn av PSTs vurdering. Alle sivilforsvarsdistriktene har dialog med sivilforsvarsstaben i DSB om sikkerhetsspørsmål

Regionalt og lokalt fungerer samarbeidet mellom fylkesmannsembetene og sivilforsvarsdistriktene godt gjennom etablerte fora og fylkesberedskapsråd. Det gjennomføres samvirkeaktiviteter på øvings- og kompetanseområdet og Sivilforsvaret har bistått kommuner og fylkesmann i opplæring i beredskapsplanlegging, krisehåndtering og bruk av krisestøtteverktøyet CIM. Videre er Sivilforsvaret som fast medlem av Fylkesmannens beredskapsråd og Lokale redningssentraler (LRS), deltager i eventuelle evalueringer ved større øvelser og hendelser.

Etter skogbrannene i 2018 leverte Sivilforsvaret i februar 2019 en egen evalueringsrapport. Evalueringen skulle avdekke behov for eventuelle endringer i rutiner, organisering og utrustning og andre forhold som kan forbedre Sivilforsvarets evne og kapasitet til å håndtere en nasjonal langvarig skogbrannsituasjon, eller andre tilsvarende store uønskede hendelser.

Evalueringen dannet grunnlag for tiltak før skogbrannsesongen 2019. HMS i teori og praksis er utfordrende ved skogbrann, men noe verneutstyr som briller, masker og tilpassede kjeledresser er anskaffet i 2019. Sivilforsvaret må sikres nødvendig kompetanse og øvelse for å kunne ivareta slukningsarbeidet på bakken. Noe som eksempelvis samvirke med - og Helikoptervirksomheten er avhengig av for å lykkes.

Øvelser

Sivilforsvarsdistriktene deltar jevnlig i planlegging, gjennomføring og evaluering av øvelser og hendelser nasjonalt, regionalt og lokalt.

Barents Rescue er en redningsøvelse som gjennomføres i Barentsregionen hvert tredje år fra 2019. Hensikten er å trene på kommunikasjon og samarbeid mellom deltakernasjonene, varslingsrutiner og tilgjengelighet av redningsressurser. Øvelsen gjennomføres innenfor avtalens geografiske område med deltagere fra Norge, Sverige, Finland og Russland. Sverige var arrangør og øvelsen ble gjennomført i Kiruna i Sverige.

DSB var nasjonal koordinator for øvelsen med deltakere både fra DSB, Sivilforsvaret, NST og NUS. Tema var langvarig ekstremvær i Sverige med krevende hendelser, noe som medførte behov for forsterkning fra "The Barents Agreement member states" for å kunne håndtere den kritiske situasjonen. Øvelsen testet bl.a. kommunikasjon via nødnett mellom Norge, Sverige og Finland.

3.3

STYRKE SAMHANDLING I BEREDSKAP OG KRISEHÅNDTERING – OG BEDRE LEDELSE OG STYRKET LEDELSESKULTUR

3.3.1

EFFEKTIVT SAMVIRKE

Delmål 10 - tildelingsbrev 2019: Mer effektivt samvirke mellom nødetater- og andre beredskapsaktører

Bred utnyttelse av Nødnett

Bred utnyttelse av Nødnett gir økt samfunnsikkerhet og beredskap i hele landet. Gjennom å utnytte mulighetene i Nødnett øker samfunnets gevinst fra investeringen som er gjort gjennom Nødnettprosjektet.

Nødnett driftsstatus

Nødnett har gjennom de siste årene fått mange nye brukere med beredskapsansvar. Det forventes at alle aktører som benytter Nødnett som beredskapsverktøy fortløpende gis et bilde av Nødnetts evne til å levere kritiske tjenester ved større utfall eller hendelser. DSB/NBK har derfor etablert en tjeneste som gir brukere denne innsikten. Brukerne av tjenesten vil bli varslet ved konkrete utfall i sin region eller kommune. Varsler kommer på SMS og/eller på e-post. Ved å foreta en sikker pålogging på en webportal, får brukerne et oversiktsbilde av den geografiske radiodekningen og de dekningsmessige konsekvensene av utfallet.

All tilgang til utfallsinformasjon vil bli tilgangsstyrt fra DSB.

Dette gir den enkelte organisasjon anledning til å gjøre egne operative vurdering av hvor og når de skal sende ressurser ut i felt. Når utfallskartene gjøres tilgjengelig i DSB kartportalen (<https://kart.dsb.no/>) gis også brukerne anledning til å se dekningsinformasjon opp mot annen tilgjengelig informasjon i portalen. Dette gir mulighet for å sammenholde konsekvensen av utfall med blant annet beredskaps-, naturrisiko-, og infrastrukturinformasjon som også finnes som egne temalag i dette verktøyet.

Som et bi-produkt av arbeidet, er det lansert zoombare dekningskart for bilmonteerte og håndholdte terminaler. Kart-tjenesten ble lansert og tilgjengeliggjort på DSB kartportalen 12. desember 2019. Statistikk viser at besøkstallene på kartportalene har hatt en merkbar økning siden lanseringen.

Prosjektet digitaliserer det som før måtte håndteres som manuell varsling av brukere, og gjør at distribusjon av viktig driftsinformasjon effektiviseres og automatiseres både internt og eksternt.

Prosjektet ble startet i desember 2018 og forventes ferdigstilt ila Q2 2020.

Nødnett Connect

Nødnett Connect er et utviklingsprosjekt som skal åpne for å kommunisere med utvalgte talegrupper i Nødnett via en sikret mobilapplikasjon. Tjenesten skal bidra til økt utnyttelse av Nødnett gjennom nye samhandlingstjenester, utvidet bruk og flere tjenester. Den skal sikre at DSB og Nødnetts brukere får kunnskap og erfaring knyttet til fremtidsrettet nød- og beredskapskommunikasjon.

Nødnett Connect vil være basert på tekniske løsninger fra leverandøren Motorola. Tilsvarende løsning skal benyttes av Home Office i UK som sammen med DSB i Norge vil være blant de første til å ta i bruk løsningen i Europa.

Applikasjonen erstatter ikke Nødnetts radioterminaler. Tjenesten baserer seg på kommersielle nettverk som ikke har samme dekning, sikkerhet og robusthet som Nødnett. Bruksområder må ta hensyn til begrensningene i dekning, sikkerhet og robusthet i kommersielle nettverk ved bruk av tjenesten. Prosjektet vil starte testing av tjenesten med utvalgte brukerorganisasjoner i 2020.

Nød-SMS – tekstbasert kommunikasjon fra døve, hørselshemmede og talehemmede til nødmeldesentralene

DSB har siden 2016 ledet prosjektet Nød-tekst. Formålet med prosjektet er å opparbeide erfaring med tekstbasert kommunikasjon mellom nødstilte personer og nødmeldingstjenestene. Den 2-årige piloten skulle vært avsluttet innen utgangen av 2019, men har fått forlenget frist til utgangen av mars 2020. I evalueringen av pilotprosjektet skal det utarbeides en evalueringsrapport, inkludert en utredning av økonomiske og administrative konsekvenser for nødetatene. Så langt er det over 3100 forhåndsregistrerte brukere av tjenestene. Det har vært reelle hendelser i 2019, og prosjektet har gjort seg gode erfaringer på mange områder så langt. Det har gjennom 2019 vært godt samarbeid med interesseorganisasjonene, nødetatene i Bodø og direktoratene om prosjektet.

Sivilforsvaret som statens beredskapsressurs og samvirkeaktør

Sivilforsvarets kompetansesenter gjennomførte i 2019 fire samvirkekurs for innsatsledere og andre representanter fra nødetatene, Forsvaret, frivillige organisasjoner og Sivilforsvaret. Tre kurs ble avholdt på Starum og et i Bodø. Videre har Sivilforsvaret arrangert og deltatt på samvirkeaktiviteter både nasjonalt og regionalt. På nasjonalt nivå har sivilforsvarsstaben deltatt i Skogbrannutvalget og Nasjonalt Redningsfaglig råd, samt som DSBs representant i Kriseutvalget for atomberedskap.

Videre deltar Sivilforsvaret i øvelser arrangert av andre samvirkeaktører. F.eks. deltok Sivilforsvaret i 2019 i en samvirkeøvelse i regi av Norsk Landbruksrådgivning. Øvelsen var en pilot og omhandlet evakuering av storfe og husdyr i driftsbygninger ved brann mm. Sivilforsvaret samarbeider også med Statens Mattilsyn både nasjonalt og regionalt og deltar med Mobile renseenheter (MRE) i øvelser og ved hendelser

Kristiansandskonferansen er en nettverkskonferanse for samfunnssikkerhet og ble i 2019 avholdt for syvende gang. Konferansen gjennomføres i samarbeid med Fylkesmannen, Sivilforsvaret og Kristiansand kommune. Temaet var naturutløste hendelser med tittel "Når naturen viser muskler, er vi klar?". I tillegg ble det for fjortende året på rad arrangert "Tverretatlig fagdag". Fagdagen arrangeres hos Sivilforsvaret og Østre Agder brannvesen i Arendal forankret i Lokale redningsentral (LRS) øvingsutvalg. Konferansen samler ca. 150 deltakere, hovedsakelig operativt personell og ledere i fra nød- og beredskapsetater, i tillegg til deltakere fra beredskapsetater, kommuner, privat sektor, frivillige og Akademia. Samvirkeseminarer og konferanser har som mål å øke deltakernes kjennskap til hverandres kompetanse og ressurser, for å gi økt beredskap og sikre bedre utnyttelse av samfunnets totale beredskapsressurser ved større hendelser.

Brann- og redningsvesenet – operativ kapasitet og samvirkeaktør

Brann- og redningsvesenet er en operativ ressurs som er tilgjengelig i alle kommuner. Med sin tilstedeværelse lokalt er de etterspurt av mange aktører. Brann- og redningsvesenet samarbeider med politi og helse i håndteringen av de fleste typer branner og ulykker, inkludert større hendelser som å kunne gjøre en innsats ved hendelser med pågående livstruende vold (PLIVO) og helseoppdrag.

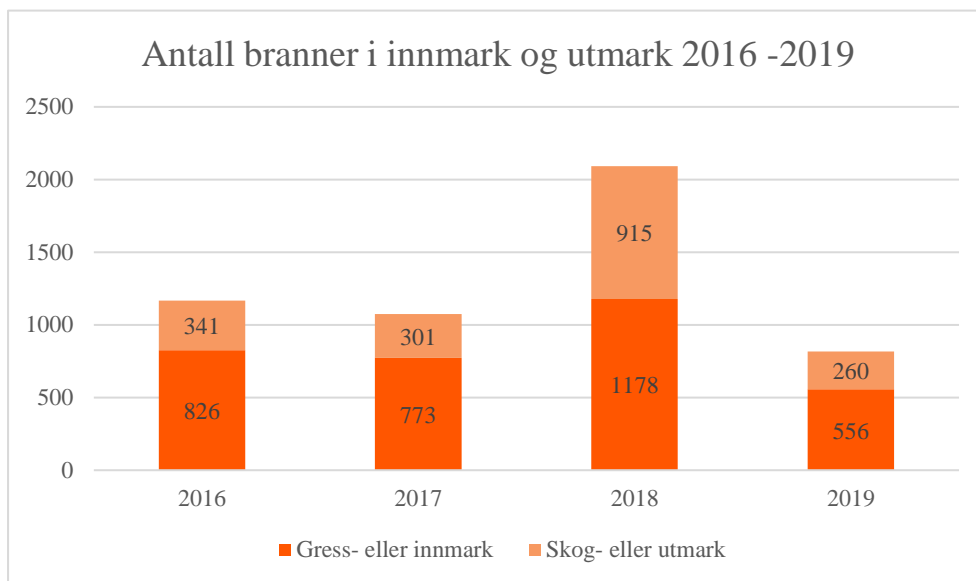
DSB gjorde høsten 2019 en analyse av brann- og redningsvesenenes helseoppdrag for perioden 01.01.2016 til 31.10.2019 der tallene ble hentet fra månedene januar til og med oktober hvert år slik at vi kunne sammenlikne utviklingen i 2019. Det har vært en klar vekst i antall helseoppdrag i perioden vi har statistikk. Veksten i de 10 første månedene 2016 til tilsvarende periode i 2019 er på 26 %. I kommuner som har inngått avtale om akutthjelpere med helsesektoren, er veksten i antall helseoppdrag betydelig høyere enn den gjennomsnittlige veksten. Fra 2016 til 2019 har antallet helseoppdrag i brann- og redningsvesen med akutthjelpere økt med 41 %.

DSB har overordnet ansvar for noen kapasiteter som skal bidra til bedre beredskap ved større hendelser; skogbrannhelikopterberedskap, lederstøtte for håndtering av skogbranner og redningsinnsats til sjøs (RITS).

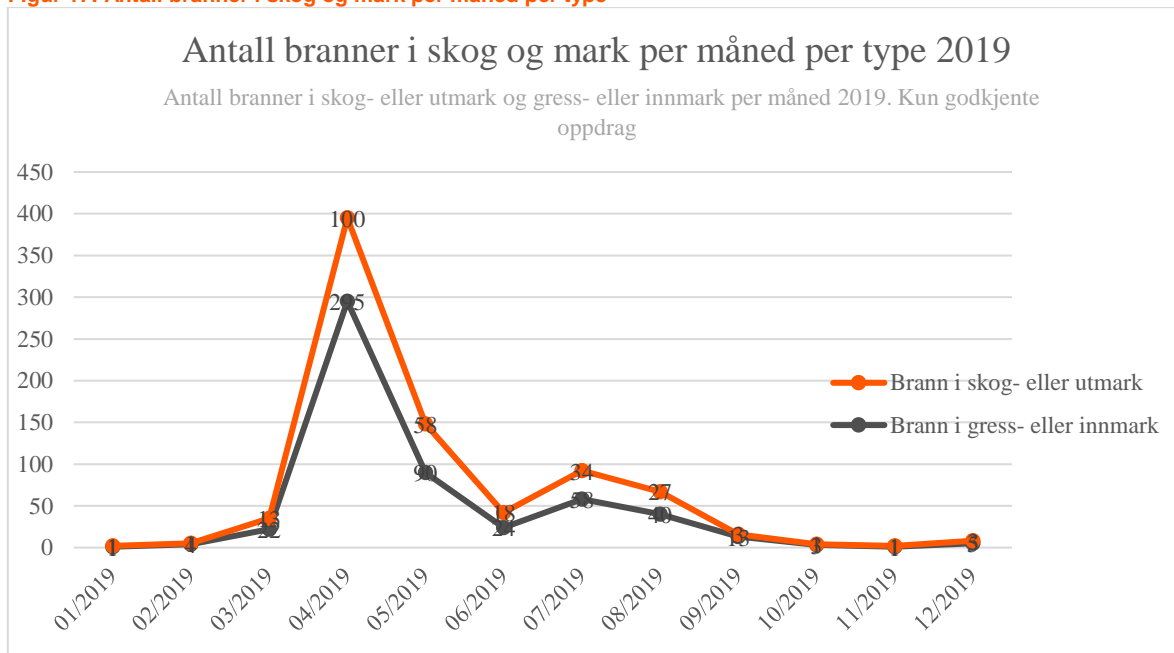
Skogbrannhelikopterberedskap

Skogbrannsesongen 2019 var tilnærmet et normalår når det gjelder antallet gress- og skogbranner, i motsetningen til 2018-sesongen. Årets skogbrannsesong startet i overgangen mars-april med mange gress- og skogbranner.

Figur 16: Antall branner i innmark og utmark 2016-2019

Figur 17: Antall branner i skog og mark per måned per type

Skogbrannhelikopter er en viktig del av beredskapen knyttet til branner i skog og gress. Hovedredningssentralen for Sør-Norge gir skogbrannhelikoptrene innsatsordre, etter at 110-sentralen i aktuell region, på vegne av lokal brannsjef, har bedt om bistand fra helikoptret. I tilknytning til skogbrannhelikopterberedskapen bistår DSB gjennom kontrakt brann- og redningsvesen med lederstøtte til håndtering av skogbranner når skogbrannhelikoptret er i innsats.

DSB kjøper skogbrannberedskap med helikopter fra selskapet Helitrans AS som bistår brann- og redningsvesenene i slukkeinnsatsen. Avtalen gir mulighet til å sette inn flere helikoptre i beredskap og innsats når skogbrannfaren er stor.

DSB videreførte slukkekonseptet fra 2018 i 2019-sesongen da tilgangen på helikopter med tung løftekapasitet, 3 tonn eller mer, er redusert. Kontrakten med skogbrannhelikopterberedskap baseres på helikopter med mindre løftekapasitet. Den redusert løftekapasiteten ble også i 2019 kompensert ved at

det i perioder med stor skogbrannfare har blitt sendt to helikopter i førsteinnsats. Det ble også satt flere skogbrannhelikopter i beredskap samtidig slik at responstiden skulle bli kort. I en periode i juli 2019 stod 13 helikopter i beredskap på det meste. Skogbrannhelikopteret har bistått brann- og redningsvesen over i 17 branner i 2019.

DSB har benyttet i underkant av 18,4 mill. kroner til skogbrannhelikopter, dette inkluderer både fast beredskapskostand, ekstraberedskap og medgåtte timer til flyging.

Beredskapsanalyse på skogbrann

DSB har utarbeidet en beredskapsanalyse om skogbrann som beskriver de utfordringene Norge kan stå overfor i fremtiden. Analysen er utarbeidet med innspill fra aktuelle aktører og kommer med forslag til tiltak da dagens beredskap ikke er tilstrekkelig for å håndtere morgendagens skogbranner.

Redningsinnsats til sjøs (RITS)

RITS er en spisset nasjonal kapasitet som utvikles godt faglig i de deltakende brann- og redningsvesen. Vi ser at kjennskapen til tjenesten er økende blant aktørene i redningstjenesten. Det er også en del av det nordiske samarbeidet innen redning, og følger som tema i øvelser og i diskusjon rundt utvikling av NORDRED-avtalen.

DSB opprettholder beredskapen gjennom særskilte avtaler som ble inngått i 2019. Samtidig er det et ønske om å kunne dreie RITS-tjenesten fra å være en lokal og regional beredskapsressurs til også å være en nasjonal kapasitet som kan benyttes som innsatsstyrke på andre typer hendelser. *RITS har gitt økt bevissthet i brann- og redningsvesenene om behovet for utvikling av spissede redningstekniske kapasiteter og samarbeidsmuligheter også på tvers for ulike rednings- og beredskapsaktører.*

3.3.2

LEDELSE, LEDELSESKULTUR OG EVALUERING AV ØVELSER OG HENDELSER

Delmål 11 - tildelingsbrev 2019: Samfunnssikkerhetsarbeidet på alle forvaltningsnivå og sektorer er lederforankret med god rolle- og ansvarsforståelse

Ledelse og ledelseskultur

DSB understøtter JDs samordningsrolle bl.a. gjennom styring av fylkesmannen, tilsyn med departementene, nasjonale tverrsektorielle øvelser, krisehåndtering, utarbeidelse av analyserapporter, evaluering av hendelser, veiledning og oversikt over risiko og sårbarhet i samfunnet mv.

Lederforankring og god ansvars- og rolleforståelse er sentrale tema i alle de virkemidler DSB har til rådighet.

Godt tverrsektorielt samfunnssikkerhetsarbeid krever at hver enkelt aktør kjenner roller og ansvar gitt ansvarsprinsippet, og tar det ansvaret de til enhver tid har. Samtidig er det viktig at etablerte samordningsmekanismer brukes. DSB har gjennom flere år jobbet systematisk med rolle- og ansvarsforståelse og har dette som et gjennomgående tema i alle våre virkemidler.

Økt kvalitet på samfunnssikkerhetsarbeidet krever systematisk arbeid innenfor kunnskapsutvikling, forebygging, beredskapsplanlegging, krisehåndtering, evaluering og læring. For å få til endring i etablert praksis er lederforankring sentralt. DSB jobber systematisk i alle sine prosesser for å sikre god lederforankring av samfunnssikkerhetsarbeidet på alle nivå.

Eksempler på hvordan ledelse og god rolleforståelse er tema innenfor ulike deler av samfunnssikkerhetsarbeidet - lokalt og regionalt:

Ledelsesforankring – kommunal beredskapsplikt

Forskrift om kommunal beredskapsplikt stiller krav om at helhetlig ROS-analyse skal behandles politisk i kommunen. Kommuneundersøkelsen (2019) viser at hele 96 prosent av kommunene oppfyller kravet om forankring av helhetlig ROS-analyse i kommunestyret.

Kommunale beredskapsråd/fylkesberedskapsråd

De kommunale beredskapsrådene sikrer en god rolle og ansvarsforståelse på ledernivå lokalt. 70 prosent av landets kommuner har opprettet kommunale beredskapsråd. Dette tilsvarer i stor grad fylkesberedskapsrådet på regionalt nivå.

Fylkesberedskapsrådene ledes av fylkesmannen. Deltakere er ledere fra virksomheter med ansvaret for kritisk infrastruktur og kritiske samfunnsfunksjoner. Rådene trer sammen i alvorlige tverrsektorielle hendelser og fungerer som et samordnende organ med ledelsesforankring. Rådene har også administrative møter.

Styring og oppfølging av fylkesmannsembetene

DSB benytter ulike virkemidler i sin styring og oppfølging av fylkesmannen. Et gjennomgående tema er å skape god rolleforståelse og lederforankring hos fylkesmannen på de områdene som berører samfunnssikkerhet og beredskap. Arenaer/virkemidler i denne sammenheng er styringsmøter, beredskapsgjennomganger, erfaringsseminarer, fagsamlinger og tilsynssamlinger.

Eksempler på hvordan ledelse og god rolleforståelse er tema innenfor ulike deler av samfunnssikkerhetsarbeidet - sentralt:

Øvelsesplanlegging

DSB planlegger og gjennomfører store tverrsektorielle øvelser. Gjennom øvelsesplanleggingen sikrer vi god lederforankring gjennom opprettelsen av styringsgrupper med deltakelse fra ledernivå i de virksomhetene som skal øves. I evaluerings- og læringsprosessen etter øvelsen sikrer vi også god ledelsesforankring ved at styringsgruppen for øvelsen avvikles ikke før alle læringspunktene er fordelt med en ansvarlig virksomhet.

Tilsyn med departementene

Instruks for departementenes arbeid med samfunnssikkerhet 1.9.2017 (samfunnssikkerhetsinstruksen) beskriver kravene til departementenes arbeid med samfunnssikkerhet. Instruksen gir også tydelig beskrivelse av roller og ansvar ved bl.a. sentral krisehåndtering, JDs samordningsrolle og departementer med hovedansvar. Formålet er å styrke samfunnets evne til å forebygge kriser og håndtere alvorlige hendelser gjennom et helhetlig og koordinert arbeid med samfunnssikkerhet. Instruksen konkretiseres i "Veileder til samfunnssikkerhetsinstruksen", for å skape en felles forståelse av hva som forventes av departementene. DSB bistår JD i å gjennomføre tilsyn med departementenes arbeid med samfunnssikkerhet og beredskap. Forståelse av ansvar og roller har vært et sentralt tema i tidligere tilsyn med departementene, og videreføres i ny tilsynsordning, som ble etablert i 2019. I 2019 startet departementstilsyn etter den nye tilsynsordningen, med OED.

Sentralt totalforsvarsforum

Sentralt totalforsvarsforum har i de senere år utviklet seg til å bli den mest sentrale og relevante møteplassen for å drøfte ulike temaer og problemstillinger i totalforsvaret og ulike sivil-militære samarbeidsområder. Blant annet ble rådet brukt til å avklare og ledelse forankre roller, ansvar og myndighet knyttet til både planlegging og oppfølging av TRJE 18.

Naturfareforum – Toppledermøte

Det gjennomføres årlig et toppledermøte i Naturfareforum. Deltakere er topplederne for virksomhetene som er representert i styringsgruppa, styringsgruppa selv og sekretariatet.

Evaluering og læring etter øvelser og hendelser

DSB har gjennom det siste tiåret opparbeidet en betydelig kunnskap om øvelsesvirksomhet, både med hensyn til planlegging, gjennomføring, evaluering og oppfølging av læringspunkter. Samtidig har vi startet opp et arbeid for å få en nærmere vurdering av roller, ansvar, metoder og formidling og oppfølging av læringspunkter i forbindelse med evaluering av hendelser.

Med støtte fra NØEF (Nasjonalt øvelses- og evalueringsforum) har DSB også utarbeidet veiledningsmateriell for planlegging, gjennomføring og evaluering av øvelser. NØEF understøtter og koordinerer arbeidet med øvelses- og evalueringsaktivitet innenfor samfunnssikkerhet og beredskap i Norge. DSB leder forumet og har sekretariatsfunksjonen.

Et resultat av arbeidet med systematiseringen, og etableringen av NØEF, er et oppfølgingsregime av funn og læringspunkter som har utviklet seg siden 2015. Dette kaller vi «veien videre». Prosessen involverer øvelsesplanleggere, evaluatorene og ledere fra deltakende virksomheter, og benyttes ved alle større tverrsektorielle øvelser. Denne metoden bruker vi også inn i arbeidet med TRJE 18.

Sivilforsvaret – evaluering etter øvelser og hendelser

Sivilforsvarsdistriktene deltar jevnlig i planlegging, gjennomføring og evaluering av øvelser og hendelser lokalt og regionalt. Videre er Sivilforsvaret som fast medlem av Fylkesmannens beredskapsråd, og Lokale redningsentraler (LRS) deltagere i eventuelle evalueringer ved større øvelser og hendelser.

Sivilforsvaret leverte februar 2019 en egen evalueringsrapport om etatens innsats knyttet til skogbrannene sommeren 2018. Evalueringen skulle avdekke behov for eventuelle endringer i rutiner, organisering og utrustning og andre forhold som kan forbedre Sivilforsvarets evne og kapasitet til å håndtere en nasjonal langvarig skogbrannsituasjon, eller andre tilsvarende store uønskede hendelser. Evalueringen dannet grunnlag for tiltak før skogbrannsesongen 2019 både med hensyn til HMS for tjenestepliktige og materiell. HMS i teori og praksis er utfordrende ved skogbrann og de tjenestepliktige må tilføres kompetanse og verneutstyr for å kunne gjennomføre pålagte oppgaver i tråd med bestemmelser om sikkerhet i Sivilforsvaret. Sivilforsvaret må sikres nødvendig kompetanse og øvelse slik slukningsarbeidet på bakken som Helikoptervirksomheten er avhengig av for å lykkes ivaretas.

3.4

RESSURSBRUK OG EFFEKTIVISERINGSTILTAK

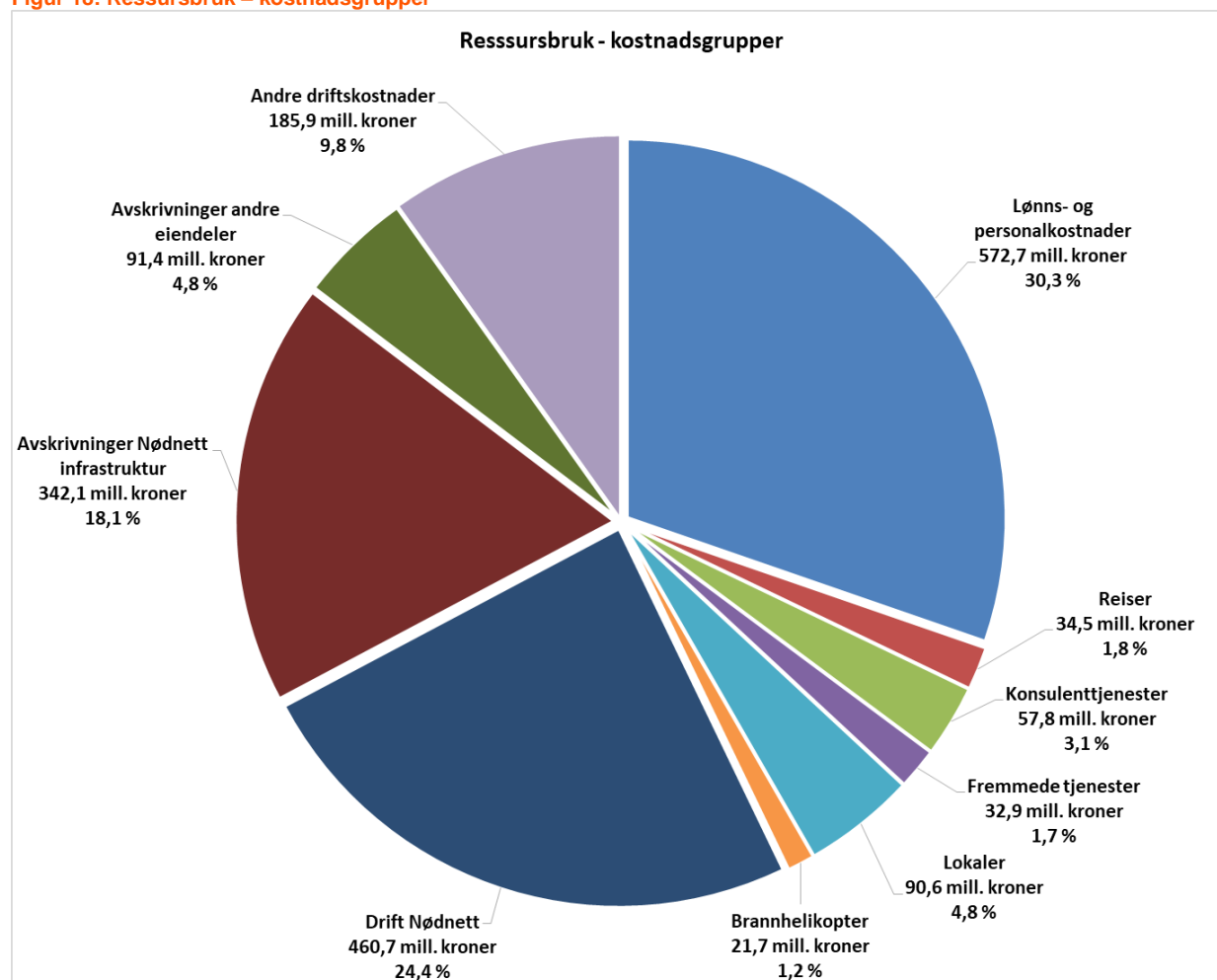
I dette avsnittet omtales DSBs ressursbruk i 2019 ved å se på hvilke kostnader som er påløpt (kostnadsgrupper) og hvilke oppgaver og ansvarsområder ressursene er brukt til (avdelinger).

3.4.1

KOSTNADSGRUPPER – HVA RESSURSENE HAR GÅTT TIL

Samlede driftskostnader i resultatregnskapet⁶ for 2019 var 1,890 mrd. kroner. Kostnadene omfatter lønnskostnader, avskrivninger på varige driftsmidler og andre driftskostnader i hele virksomheten, uavhengig av finansieringskilde. Diagrammet viser den relative fordelingen på ulike kostnadsgrupper.

Figur 18: Ressursbruk – kostnadsgrupper

⁶ Se oppstillingen Resultatregnskap i kap. 6.5.

Lønnskostnader var 572,7 mill. kroner, som utgjorde 30,3 % av samlede driftskostnader. Av dette utgjorde godtgjørelse til innkalte mannskaper og befal i Sivilforsvaret 19,8 mill. kroner. Øvrige lønnskostnader er lønn i faste og midlertidige stillinger, diverse tillegg og overtidsgodtgjørelse, feriepenger, pensjonsinnskudd og arbeidsgiveravgift. Innbetalte syke- og foreldrepenger og andre refusjoner er fratrukket i lønnskostnadene med 11,8 mill. kroner.

Driftskostnader til Nødnett utgjorde 460,7 mill. kroner, som tilsvarer 24,4 % av samlede driftskostnader. Kostnadene gjelder leie og strøm for basestasjoner, vedlikehold og drift av nettverk og kontrollrom, samt tilleggskostnader som dekkes av Nødnett-brukerne.

Avskrivningskostnader for infrastruktur i Nødnett utgjorde 342,1 mill. kroner, som tilsvarte 18,1 % av samlede driftskostnader. Avskrivning på andre eiendeler utgjorde 91,4 mill. kroner, hvorav immaterielle eiendeler (i hovedsak programvare) ble avskrevet med 53,6 mill. kroner og utstyr og materiell i Sivilforsvaret ble avskrevet med 19,2 mill. kroner.

Kostnader til lokaler var 90,6 mill. kroner (4,8 % av total), hvorav husleie utgjorde 65,9 mill. kroner. Kjøp av konsulenttjenester utgjorde 57,8 mill. kroner, som tilsvarer 3,1 % av samlede driftskostnader. Kostnaden bestod av konsulenttjenester til bl.a. IKT-utvikling, utredninger, kurs og undervisning.

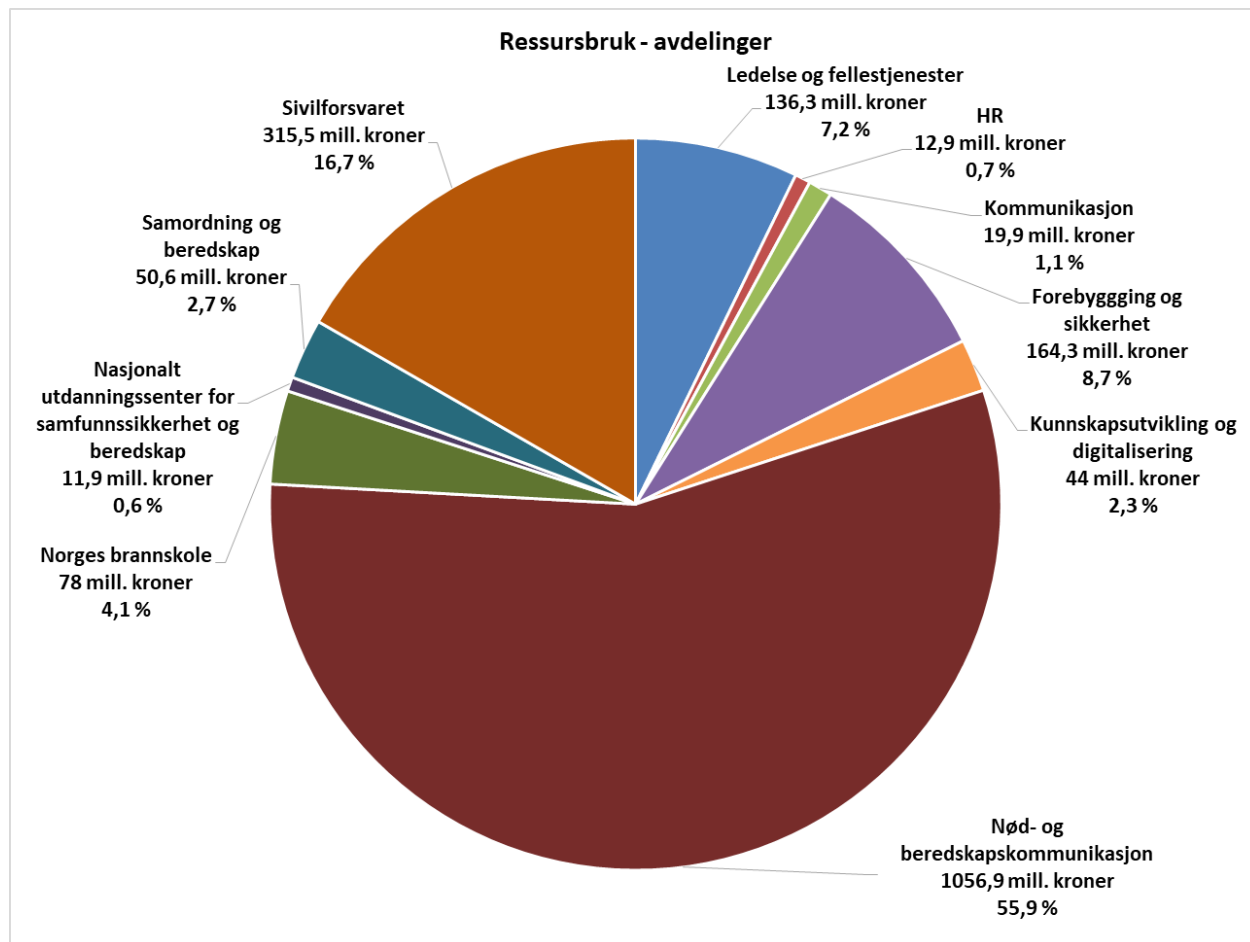
3.4.2

AVDELINGER – HVILKE OPPGAVER OG ANSVARSOMRÅDER RESSURSENE HAR BLITT BENYTTET TIL

DSB har en sammensatt oppgaveportefølje innen samfunnssikkerhets- og beredskapsområdet. Virksomheten er organisert etter ansvars- og fagområder, med enkelte virksomhetsovergrepene funksjoner. Avdeling for kunnskapsutvikling og digitalisering er en slik funksjon, og det samme er virksomhetsledelse og fellestjenester, HR- og kommunikasjonsavdeling.

Diagrammet viser hvordan samlede kostnader i året (1,890 mrd. kroner) fordelte seg på de avdelinger og enkelte andre driftsenheter. Dette gir et uttrykk for hvordan ressursene ble brukt til ulike oppgaver og ansvarsområder.

Figur 19: Ressursbruk – avdelinger

Nød- og beredskapskommunikasjon stod for over halvparten av årets driftskostnader (55,9 %). Avskrivningskostnader og driftskostnader relatert til Nødnett utgjorde ca. tre fjerdedeler av disse kostnadene. Sivilforsvaret utgjorde 16,7 % av samlede kostnader, og virksomheten i distrikter og kompetansesenter var omkring tre fjerdedeler dette. Samlede kostnader til ansvarsområdene innen forebygging og sikkerhet utgjorde 8,7 %. Grafen viser dessuten andre avdelinger, driftsenheter og fellestjenester.

3.4.3

EFFEKTIVISERINGSTILTAK

Systematisk effektivisering av virksomheten er både et virkemiddel og en målsetting i DSB. Det vil si at direktoratet både iverksetter effektiviseringstiltak for å kunne balansere driften og for å kunne skape et nødvendig handlingsrom til fremtidige investeringer og forvaltningskostnader. Direktoratet har i perioden fra 2017 lagt til grunn de forventningene som er uttalt i fellesføringer for statlige virksomheter. Spesielt gjelder det føringen om å utnytte tildelte ressurser på en bedre måte. I DSB har dette konkretisert seg i tiltak knyttet til både digitalisering, omorganisering og prosessforbedring. I 2019 ble seksjonen Prosjekt og Porteføljestyling (PPO) etablert under avdelingen Kunnskapsutvikling og digitalisering (KDI). Seksjonen skal bidra til at DSB får en mer helhetlig tilnærming til prosjektområdet, herunder digitaliseringsprosjekter, og at DSB håndterer prosjektporteføljen utfra bestemte prioriteringer. Et sentralt element vil her være å vurdere hvilke prosjekt som gir effektiviseringsgevinster.

I 2019 har flere av DSBs større digitaliseringsprosjekter blitt ferdigstilt eller nærmet seg ferdigstilling. Sivildforsvarets nye løsning PLIS har passert akseptansetest, og det skal nå gjennomføres nødvendige aktiviteter knyttet til å ta løsningen i bruk. PLIS er på mange områder en forutsetning for Sivildforsvarets fremtidige omstillingsaktiviteter.

Det må prioriteres initiativ og tiltak som gir budsjettmessig effekt. Flere større digitaliseringsprosjekter med samarbeidsflater mot andre offentlige myndigheter og aktører i næringslivet har pågått gjennom 2018 og 2019. Her nevnes brannstatistikk.no, Kunnskapsbanken og digital læringsarena for brannvesenet (Branntavla). Et fellestrekk ved disse tre prosjektene er brukerfokus og høy grad av digitalt innhold i løsningen.

Se også kapittel 4.5 side 90 om arbeid med kontinuerlig forbedring av prosesser, rapporter og styringsdokumenter.

KAPITTEL

4

Styring og
kontroll i
virksomheten

4.1

DSBS OVERORDNEDE VURDERING AV STYRING OG KONTROLL I VIRKSOMHETEN

I henhold til det grunnleggende prinsippet om mål og resultatstyring retter DSB oppmerksomheten mot de positive effektene vi ønsker å oppnå for brukere og samfunn. Det inkluderer et kontinuerlig arbeid med å utvikle og forbedre virksomhetsstyringen i direktoratet. For å understøtte styringen samt følge opp og rapportere på direktoratets mål- og resultatkrav, økonomi, risiko, forvaltning av regelverk og nøkkeltall, anvender DSB et digitalt ledelses- og styringssystem.

DSBs virksomhetsstrategi (2018 – 2020) synliggjør hvilke områder DSB skal prioritere og ønsker å ha særlig oppmerksomhet på, slik at våre samfunns- og brukermål nås. Høsten 2019 startet arbeidet med å identifisere og prioritere nye fokusområder og strategiske initiativ. Den nye virksomhetsstrategien for perioden 2020-2021 er nok en gang satt til to år som følge av at endringene i samfunnet skjer stadig raskere og fordi DSB må være forberedt for fremtiden og de utfordringer som allerede er her.

DSBs avdelinger rapporterer tertialvis på økonomi og status på resultatkrav og oppgaver i JDs tildelingsbrev og månedlig på status på fokusområdene i virksomhetsstrategien. De ulike rapportene blir gjennomgått og diskutert i direktørgruppen.

4.2

RISIKOSTYRING OG INTERNKONTROLL

DSB mener at samlet måloppnåelse er god. Se nærmere omtale under kapittel 3.

DSBs overordnede risikovurderinger tar utgangspunkt i målene i tildelingsbrevet. De overordnede risikovurderingene blir oppdatert og legges frem for ledelsen hvert tertial. Direktoratets risikovurderinger blir rapportert til departementet, enten i form av egne brev eller som omtale i den tertialvise rapporteringen. Risikovurderinger med risikoreducerende tiltak knyttet opp til de ulike målene registreres og følges opp i direktoratets ledelses- og styringssystem. I 2019 har direktoratet også startet med å risikovurdere direktoratets øvrige oppdrag beskrevet i dokumentet Hovedinstruks for økonomiforvaltningen og virksomhetsstyringen i DSB.

Direktoratet har i 2019 fortsatt arbeidet med å utvikle og styrke den helhetlige internkontrollen i DSB. Et tiltak i den forbindelse var etableringen av en internrevisjonsfunksjon i virksomheten, se nærmere beskrivelse i eget avsnitt under. Et annet tiltak for å effektivisere og styrke internkontrollen i DSB har vært anskaffelsen av et internkontrollsystem med ulike moduler.

Verktøyet vil blant annet bidra til å systematisere, dokumentere og effektivisere virksomhetens arbeid med å forebygge, avdekke, behandle og korrigere avvik i virksomheten. Den første modulen, forbedrings- og avviksregistrering og håndtering, ble implementert juni 2019. Samtlige medarbeidere i DSB inkludert tjenestepliktige i Sivilforsvaret er gitt tilgang til verktøyet. Alle med tilgang kan registrere avvik/observasjoner digitalt ved å anvende enten PC, nettbrett eller mobil. Dette underletter registrering av hendelser under innsatser, øvelser eller på reiser. Det er mulig å registrere hendelser innenfor blant annet følgende områder:

- HMS
- Brudd på eksternt regelverk som Sikkerhetsloven, Arbeidsmiljøloven, personvernregelverket o.l.
- Brudd på interne styrende dokumenter
- Funn fra undersøkelser som eksterne myndigheter foretar av DSB
- Samt gi den enkelte medarbeider mulighet til å registrere forbedringsforslag

I løpet av fjoråret ble det registrert 92 saker i verktøyet siden oppstart i juni 2019. Dette er en vesentlig økning fra de 38 sakene som ble meldt inn manuelt til DSB for hele 2018.

De registrerte avvikene og forbedringsforslag blir så håndtert av behandlingsansvarlige i verktøyet. I verktøyet iverksettes forebyggende og korrigerende tiltak der ansvarlig person blir utpekt med en gitt tidsfrist. Saken kan ikke lukkes før alle tiltakene er ferdigstilt og konklusjon er skrevet.

4.2.1

INTERNREVISJON

Finansdepartementets rundskriv nr. 117 pålegger offentlige virksomheter med inntekter- eller utgifter over 300 millioner kroner å vurdere om den har behov for internrevisjon. Som følge av at Direktoratet for nødkommunikasjon ble en del av DSB i 2017 er virksomheten vurdert som så kompleks og stor at en internrevisjonsfunksjon ble vurdert som hensiktsmessig. Internrevisjonsfunksjonen ble etablert høsten 2019.

Internrevisjonssjefen skal gjennom risikobaserte bekreftelses- og rådgivningsoppdrag bidra til merverdi og økt måloppnåelse for DSB. Det skal i all hovedsak benyttes interne ressurser til gjennomføring av revisjonsoppdrag, og dette er løst ved at det er opprettet et internrevisjonsnettverk bestående av ansatte fra ulike avdelinger.

Internrevisjonsfunksjonen var i 2019 i en oppstartsfase, og prioriterte fastsetting av en instruks for funksjonen, utarbeidelse av styrende dokumenter og gjøre seg kjent i organisasjonen.

4.3

NÆRMERE OMTALE AV FORHOLD KNYTTET TIL STYRING OG KONTROLL I DIREKTORATET

I arbeidet med å utvikle helhetlig internkontroll i DSB har vi sett at det kan være utfordrende for den enkelte medarbeider å finne frem til virksomhetens interne styrende dokumenter som bestemmelser, instruksjer, rutiner på en effektiv måte. De interne styrende dokumentene er samlet på ulike områder/steder i virksomheten noe som fører til at den enkelte medarbeider bruker unødvendig lang tid for å finne siste versjon av slik dokumentasjon.

Gjennom dette arbeidet har vi også avdekket at virksomheten har et forbedringspotensial når det gjelder utvikling av rutiner og effektiv og likeartet saksbehandling på enkelte områder. Dette ble spesielt synlig etter den interne omorganiseringen av DSB der flere fagområder nå er samlet i en avdeling.

DSB har vært klar over denne svakheten i en lengre periode og vi startet i fjor høst arbeidet med å etablere rutiner som sikrer lik behandling av likeartede saker samt implementere modul 2 av det nye

internkontrollsystemet – dokumentbehandler med egen eHåndbok. Vi har ved årsskiftet 2019/2020 fått godkjent de første dokumentene i den nye eHåndboken og vi ser at dette arbeidet kommer til å foregå gjennom hele 2020.

4.3.1

SIKKERHETSARBEID I DSB

Det ble i 2019 gjennomført sluttarbeid knyttet til håndtering av funn og gjennomføring av tiltak som ble identifisert av NSM tilsynet. Arbeidet med tilsynet har vært meget ressurskrevende, men er nå avsluttet og ble rapportert til NSM medio januar 2020. I tillegg har DSB vurdert og levert forslag til grunnleggende nasjonale funksjoner (GNF) og avventer tilbakemelding på operasjonalisering av dette.

Hovedsatsningsområder 2019 har vært:

1. Sikkerhetsstyring og implementering av ny sikkerhetslov

Ny sikkerhetslov har bidratt til et behov for å oppdatere dokumentasjon og rutiner samt å implementere dette i både styringssystemet og nytt internkontrollsystem. Styringssystemet har blitt videreutviklet for å bidra til helhetlig virksomhetsstyring og er sentralt i utøvelsen av forsvarlig forebyggende sikkerhetstjeneste, dokumentasjon og håndtering av sikkerhetshendelser. Styringssystemet er under kontinuerlig utvikling og har en god plattform for det videre sikkerhetsarbeidet for å tilfredsstille kravene i ny sikkerhetslov, tilhørende forskrifter og i ISO standarden 27001. DSB har i tillegg etablert et internt, lokalt nettverk av sikkerhetskontakter både i sivilforsvarsdistriktene (LSA) og i hver avdeling (ASK).

2. Tilsyn av underlagte virksomheter

Det er gjennomført tilsyn med 4 sivilforsvarsdistrikter i 2019. Dette er en pålagt aktivitet hvis formål er både kontrollerende og rådgivende. Tilsynene viser at det er flere forbedringsområder lokalt, noe overnevnte nettverk av sikkerhetskontakter vil bidra til å styrke, samt lukke eventuelle avvik som ble identifisert i forbindelse med tilsynene.

3. Øvelser

Det har ikke vært gjennomført noen større øvelser i 2019. I 2020 vil DSB delta i Digital 2020 og bidra med ressurser inn i gjennomføringen av denne.

4. Personellsikkerhet

Økende sikkerhetskrav har påvirket antall klareringsanmodninger og dette har blitt fulgt opp av sikkerhetsleder i samarbeid med fagavdelingene. Etableringen av Sivil Klareringsmyndighet (SKM) har bidratt til noe lengre saksbehandlingstid og etterslep. Det forventes at denne situasjonen vil bedre seg i 2020.

4.3.2

FORMÅL MED OG EFFEKTEN AV OMORGANISERINGEN AV DSB OG VIRKSOMHETSOVERDRAGELSEN AV TIDLIGERE DNK.

De faglige gevinstene og synergieffektene med den interne omorganiseringen og virksomhetsoverdragelsen av tidligere DNK, selv om det er noe tidlig, ser i hovedsak ut til å gå i positiv retning og i tråd med hva det ble planlagt med. Men de økonomiske effektene ser det ut til at man ikke har realisert fullt ut ennå. Hovedgrunnen til dette er at lønnsutgiftene til DSB ikke er redusert i perioden i tillegg til at det med virksomhetsoverdragelsen også fulgte store investeringskostnader som måtte tas over DSBs egen ramme. I tillegg er det en del andre forhold som sammenfaller med endringene og som skaper utfordringer med å konkludere på årsakssammenhengene.

Organisasjonsendringen som ble gjennomført fra 1. mars 2018 var en del av “**Omstillingsprogrammet DSB 2016-2018**”. Målområdene til omstillingsprogrammet var:

- Økonomi og handlingsrom *Ikke oppnådd*
- Organisering og forenkling *Delvis oppnådd*
- Kultur og ledelse *Delvis oppnådd*
- Omdømme og synlighet *Oppnådd*
- Digitalisering og effektivisering *Delvis oppnådd*
- Bemanning og kompetanse *Delvis oppnådd*
- Virksomhetsstyring og strategi *Delvis oppnådd*

Prosjektet for organisering av fagfunksjonene tok utgangspunkt i målområdene og viser i sin rapport til at prosjektet fikk aksept fra styringsgruppen for å revidere disse. Antall mål ble definert som følger:

- Bidra til et økt økonomisk handlingsrom ved å ivareta behovet for ca. 4 % reduksjon i bemanning primært ved 30% reduksjon av antall ledere. *Delvis oppnådd*
- Etablere avdelinger og enheter med tydelige roller og ansvarsområder ved å tydeliggjøre vårt ansvar for tverrsektoriell koordinering, vårt operative ansvar i store og kompliserte hendelser og ansvar som nasjonal myndighet for brannsikkerhet, farlig stoff, elsikkerhet og produktsikkerhet. *Delvis oppnådd*
- Samle fagmiljøer og etablere enheter med størrelse på 15+/-5 ansatte. (Ble fraveket underveis i arbeidet og seksjoner med flere ansatte enn 20 ble etablert). *Delvis oppnådd*
- Forsterke DSBs evne til utvikling ved å samle ressurser innen metode, analyse, prosess, prosjektarbeid og digitalisering i en avdeling. *Delvis oppnådd*
- Prosjektet kom også frem til at det var behov for å styrke arbeidet med strategi, virksomhetsplanlegging og oppfølging. *Delvis oppnådd*

Virksomhetsoverdragelsen av tidligere DNK (1. mars 2017) definerte følgende faglige merverdier, i tillegg til de økonomiske synergieffektene:

- Hovedområde 1 – Sammenslåingen kan være positiv for sikkerhet, bruk, drift og videreutvikling av Nødnett som kritisk infrastruktur. *Delvis oppnådd*
- Hovedområde 2 – Økt kompetanse kan legge til rette for mer strategisk tilnærming til IKT-utvikling på samfunnssikkerhetsfeltet, herunder nød- og beredskapskommunikasjon. *Delvis oppnådd*
- Hovedområde 3 – Samlet beredskapsansvar i en organisasjon kan være positivt for DSBs samordningsrolle og det tverrsektorielle samfunnssikkerhetsarbeidet. *Delvis oppnådd*

4.4

ØKONOMISTYRING

For å sikre effektiv ressursutnyttelse er god økonomistyring sentralt i direktoratet. Økonomien følges opp på seksjons- og avdelingsnivå, og det sammenstilles månedlige rapporter til ledelsen med overordnet økonomistatus. Mer omfattende økonomirapportering utarbeides tertieltvis med avviksforklaringer, analyser, nøkkeltall og årsprognose. I tillegg avlegges eksternt regnskapsrapportering tertieltvis til departementet.

DSB har bygd inn internkontroll i lønn- og økonomisystemene. I tillegg har DSB et god og dokumentert internkontroll med kontroller som gjennomføres regelmessig.

DSB gikk over til nytt regnskapsprinsipp med virkning fra 1. januar 2018, og avlegger virksomhetsregnskapet etter periodiseringsprinsippet i tråd med de statlige regnskapsstandardene (SRS). Overgangen til nytt regnskapsprinsipp, med etablering av åpningsbalanse med oversikt over samlede eiendeler og gjeld, har gitt virksomheten innsikt som grunnlag for bedre styring. DSB balansefører varige driftsmidler og immaterielle eiendeler i henhold til statlig regnskapsstandard (SRS) 17 Anleggsmidler. Rutiner for aktivering, avhending og utrangering av anlegg sikrer oversikt, oppfølging og ajourhold av anleggsregisteret. Utover dette legger egne forsystemer til rette for oversikt og oppfølging av Materiell og utstyr i Sivilforsvaret, biler og maskiner og varige driftsmidler knyttet til Nødnett.

Beskrivelse av forvaltningen knyttet til varige driftsmidler er nærmere beskrevet under nøkkeltall i kapittel 2.

4.5

OPPFØLGING AV RIKSREVISJONENS REVISJONSMERKNADER

Treårsoppfølgingen av funn og anbefalinger fra Riksrevisjonens undersøkelse av JD sitt arbeid med samfunnssikkerhet og beredskap

Nedenfor følger omtale av iverksatte tiltak, en vurdering av effekten av disse samt ev. nye planlagte tiltak for følge opp funnene fra ovennevnte undersøkelse.

Funn 1: Oppfølgingen av tilsynet med departementene er styrket, men kravgrunnlaget er fortsatt uklart på viktige områder

Iverksatte tiltak:

Ny instruks og veileder

Jf. Kgl. res 10. mars 2017 er Justis- og beredskapsdepartementet (JD) gitt fullmakt til å fastsette krav til departementenes arbeid med samfunnssikkerhet i sivil sektor. Instruks av 1. september 2017 (Instruks for departementenes arbeid med samfunnssikkerhet – "Samfunnssikkerhetsinstruksen") inneholder de kravene som settes til departementenes arbeid med samfunnssikkerhet. Disse kravene erstatter tidligere krav til departementene gitt i kgl.res. 15. juni 2012.

Til Samfunnssikkerhetsinstruksen er det utarbeidet en veileder (september 2019). I veilederen redegjøres det for hvert enkelt krav i instruksen, og det gis anbefalinger og forslag til hvordan kravene kan oppfylles.

Instruks og veileder danner grunnlaget for fremtidige tilsyn med departementene. Det er JDs intensjon å tydeliggjøre kravgrunnlaget. Jf. veilederen (s. 7) er det beskrevet hvordan kravene er tydeliggjort, på hvilke områder instruksen er utvidet og hvor det er foretatt endringer i tilsynsordningen.

Tilsyn med departementene

Ordningen for tilsyn med departementene ble evaluert i 2017. DIFI gjennomførte en evaluering på oppdrag fra JD, og DSB gjennomførte sin egen evaluering. Funn i evalueringen viste at det var behov for endringer i ordningen. Bl.a. ble det vurdert at slik tilsynene hadde vært gjennomført, var det en lite

effektiv måte å skaffe oversikt over det samlede arbeidet med samfunnssikkerhet. Det var også behov for å endre ordningen fra frekvensbasert til risikobasert tilsyn. Begge disse endringene er fulgt opp i ny samfunnssikkerhetsinstruks.

Basert på evalueringene har JD i samarbeid med DSB arbeidet med innretningen på ny tilsynsordning med departementene. JD har lagt frem rammene for ny tilsynsordning for bl.a. Kriserådet. Ny tilsynsordning startet opp høsten 2019.

Effekt av iverksatte tiltak:

Både ny tilsynsordning, ny instruks og veileder skal bidra til god kvalitet på departementenes arbeid med samfunnssikkerhet og et helhetlig arbeid med samfunnssikkerhet på tvers av departements- og sektoransvar.

Funn 2: Det gjennomføres mer systematisk evaluering og oppfølging etter øvelser og hendelser, men det er utfordringer med å følge opp tiltak på tvers av sektorer

Gjennom det siste tiåret har DSB opparbeidet seg en betydelig kunnskap om øvelsesvirksomhet, både med hensyn til planlegging, gjennomføring, evaluering og oppfølging av læringspunkter etter øvelser. Når det gjelder evaluering og oppfølging av læringspunkter etter hendelser gjelder langt på vei den samme metodikken og krav til oppfølging.

Iverksatte tiltak:

DSB har samlet og systematisert evalueringsrapporter fra større øvelser og hendelser siden 2006. Her ligger et godt grunnlag for ulike typer analyser til ulike formål. Det fremkommer bl.a. at virksomhetene de siste årene har erkjent og tatt inn over seg at metodekompetanse er avgjørende for evaluering og læring.

Bl.a. basert på denne systematiseringen etablerte vi i 2015 et oppfølgingsregime for funn og læringspunkter. Prosessen knyttet til oppfølging har vi kalt "veien videre". Prosessen involverer øvelsesplanleggere, evaluatore og ledere fra deltakende virksomheter. Denne prosessen har siden 2015 vært praksis for alle større tverrsektorielle øvelser. Et viktig premiss for modellen er lederforankring av funn og oppfølgings tiltak.

I korte trekk består det i at evalueringen gjennomgås og det utarbeides tiltak og planer for implementering, samt ansvars- og arbeidsgrupper på tvers av sektorer. Deretter følges tiltakene opp i regi av NØEF. Dette er forankret i Meld. St. 10 (2016-2017) Risiko i et trygt samfunn. Modellen er også beskrevet i DSBs veiledningsmaterieell for øvelser.

I forbindelse med evalueringen av TRJE 2018 ble modellen for "veien videre" benyttet. DSB arrangerte i samarbeid med FOH et nasjonalt evalueringsseminar (NES) knyttet til øvelsen, hvor de sentrale aktørene fra sivil og militær side deltok. Basert på god planlegging og gjennomføring av seminaret, ble det tilrettelagt for at konklusjoner fra NES kunne behandles i et påfølgende møte i Sentralt totalforsvarsforum, (STF). I STF deltok toppledere fra virksomheter med beredskapsansvar på sivil og militær side.

Effekt av iverksatte tiltak:

Samlet sett ser vi at funn og læringspunkter - med tilhørende tiltak for oppfølging bl.a. har ført til at aktørene har økt kunnskap om hverandres planverk, en felles plattform for liaisonarbeid (nasjonal veileder), økt kompetanse og bedre rutiner innen vertsnasjonstøtte, felles forståelse for øvelsesplanlegging, gjennomføring og evaluering (veiledningsmaterieell) og betydelig økt kommunikasjon mellom direktoratene (bl.a. gjennom samvirkekonferanser).

Se for øvrig omtale i DSBs årsrapport når det gjelder effekter.

Planlagte tiltak:

Veileder for fylkesmannens evaluering av hendelser i lys av samordningsrollen – for å sikre kvalitet og enhetlig gjennomføring av evalueringen og inngang for enklere systematisering, sammenstilling og tilgjengeliggjøring.

Funn 3: Balansen mellom fylkesmennenes oppgaver og ressurser er bedre enn tidligere, men det er store forskjeller i utøvelsen av beredskapsarbeidet mellom fylkene og fortsatt utfordringer ved styringen

Fylkesmannen er statens representant på regionalt nivå og har en viktig rolle i å sikre at regelverk og mål som er fastsatt innen samfunnssikkerhet og beredskap blir fulgt opp i fylker og kommuner. Fylkesmannens samordningsansvar innebærer å bidra til at aktører med ulike ansvarsområder møtes i aktiviteter og på møtearenaer for å styrke samfunnssikkerhetsarbeidet lokalt og regionalt.

Iverksatte tiltak:

Ny styringsmodell

KMD har de siste årene tydeliggjort krav og forventinger i lys av regjeringens overordnede målsettinger og fylkesmannens ulike roller. På denne måten samles samfunnssikkerhetskravene på nye måter, og det er lettere å få oversikt ikke bare over JDs forventinger til FM som samordner, men også andre departementer og fagmyndigheters forventinger til FMs samfunnssikkerhetsarbeid.

KMD har den overordnede styringen med statlige tilsyn i kommunene. Dette følges opp gjennom kommunelov og kommuneproposisjon til Stortinget. I tillegg har KMD samlet de statlige myndighetene som legger til rette for tilsyn i kommunene i en statlig tilsynsarena. Dermed kommer vi i dialog med andre myndigheter som fører tilsyn med beredskap i kommunene som Mattilsynet og Helsetilsynet. Dette har medført nye samarbeidsarenaer, utvikling av felles tilsynskalender og diskusjoner om felles begreper og metoder.

Varig økt bevilgning

Med ødret utfordringsbilde er det viktig at fylkesmannens og kommunenes samfunnssikkerhets- og beredskapsarbeid blir prioritert og at tilstrekkelige ressurser er tilgjengelige. Embetene har fra 2016 fått tildelt en varig økt bevilgning på ca. 600 000 per embete. Dette har hatt en positiv effekt gjennom blant annet økt aktivitet ut mot kommunene, men fylkesmannens oppfølging av kommunene på samfunnssikkerhetsområdet kan med fordel styrkes ytterligere. I tillegg har fylkesmennene fått mange nye oppgaver de seinere år og disse skal ivaretas i betydelig større fylker enn før. Dette gir både faglige og ressursmessige utfordringer for embetene.

Arenaer

DSB samordner styringssignaler som gjelder samfunnssikkerhet med andre fagdirektorater, og styrer fylkesmennene på samfunnssikkerhetsområdet gjennom årlige styrende dokumenter og faste styringsmøter. Videre gjennomfører DSB beredskapsgjennomganger med embetene som gir kunnskap om utfordringer i utøvelsen av beredskap- og krisehåndteringsdelen av samordningsoppdraget. DSB veileder også fylkesmennene og tilrettelegger for en rekke møtearenaer mellom embetene og direktoratet for å bygge kompetanse, dele erfaringer og følge opp styringssignaler.

Veiledninger og analyseprodukter

DSB har utarbeidet en rekke veiledere for å gi råd om hvordan kommunene som planmyndighet kan ivareta hensynet til samfunnssikkerhet i kommunale utbyggingsplaner. Det samme veiledningsmateriellet er også viktig for fylkesmannens veiledningsansvar overfor kommunene på området.

DSB har utarbeidet en Veileder til helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyse i kommunen (2014), som gir kommunene en grundig metodebeskrivelse for gjennomføring og oppfølging av helhetlig ROS i kommunal beredskapsplikt. Denne veilederen skal revideres blant annet med sikte på å tydeliggjøre kommunenes rolle i totalforsvaret.

I 2017 utga DSB veilederen Samfunnssikkerhet i kommunens arealplanlegging, med bistand fra fylkesmennene i Troms og Rogaland og NVE. Videre har DSB utarbeidet en Veileder om sikkerhet rundt storulykkevirksomheter (2017) som beskriver hvordan kommunene kan bruke virkemidler i plan- og bygningsloven for sikker sameksistens mellom virksomheter med farlig stoff og annen aktivitet.

DSB laget i 2016 en egen veileder som gir råd om prosess og metodisk tilnærming for fylkesROS.

DSB utga i 2018 en ny Veileder til forskrift om kommunal beredskapsplikt.

DSB har utarbeidet veiledningsmaterieell (2015) for fylkesmannens tilsyn med kommunal beredskapsplikt.

DSB har i samarbeid med Helsetilsynet utarbeidet en felles veileder for fylkesmannens beredskapstilsyn. Hensikten er å bidra til at kommunene i større grad ser sitt beredskapsansvar i sammenheng, gjennom koblinger av krav til kommunal beredskapsplikt og krav til helseberedskap i kommunen. Felles tilsynsseminar gjennomføres i februar 2020.

DSB er i gang med å utarbeide en veileder for evaluering av hendelser. Fylkesmennene er målgruppe for denne veilederen.

DSBs analyser av krisescenarioer (AKS) benyttes også både av fylkesmenn og kommuner som kunnskapsgrunnlag for arbeid med oversikt over risiko og sårbarhet regionalt og lokalt. I 2016 ga DSB ut rapporten "Samfunnets kritiske funksjoner", som gir en god oversikt over aktører som bør involveres i samordningsaktiviteter i regi av kommuner og fylkesmenn.

DSB utarbeidet i 2016 en veileder i planlegging, gjennomføring og evaluering av øvelser. Fylkesmennene er blant målgruppene for veilederen.

DSB har utarbeidet en egen Retningslinje for fylkesmannens bruk av innsigelse. Denne gir føringer og kriterier for fylkesmannens innsigelsesmyndighet på samfunnssikkerhetsområdet.

Som et vesentlig bidrag til å styrke samfunnssikkerheten lokalt og regionalt driver Nasjonalt utdanningscenter for samfunnssikkerhet og beredskap (NUSB) kompetanseheving via kurs som primært er rettet mot ansatte hos kommuner og fylkesmenn.

Ved hendelser

Under hendelser planlegger og gjennomfører DSB samvirkekonferanser for å bidra til oversikt og felles situasjonsforståelse mellom aktører og nivåer. I samvirkekonferansene deltar relevante aktører fra direktoratsnivå og enkelte ganger fylkesmannsembeter. Samvirkekonferansene har vist seg å være et godt virkemiddel i etablering av felles situasjonsbilde. Den tette dialogen DSB har med embetene både før, under og etter hendelser har bl.a. resultert i å bygge ut denne arenaen.

DSB har for øvrig utarbeidet en egen Retningslinje for varsling og rapportering på samordningskanal med formål om å etablere enhetlige rutiner under hendelser.

Kunnskapsbanken

For å gjøre informasjon om risiko og sårbarhet lettere tilgjengelig for kommunene i deres arbeid med risiko- og sårbarhetsanalyser, utvikler nå DSB en teknisk løsning (Kunnskapsbanken) for innhentning,

sammenstilling og tilgjengeliggjøring av data, samt støtte til analyseprosesser på samfunnssikkerhetsområdet. I første omgang vil det være data knyttet til naturhendelser som skal sammenstilles og tilgjengeliggjøres.

Det hentes data fra DSBs interne systemer og fra andre offentlige og private aktører, deriblant Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE), Meteorologisk institutt (MET), Norsk klimaservicesenter (KSS), Landbruksdirektoratet (Ldir), Statens vegvesen og Finans Norge på vegne av forsikringsbransjen. Dataene sammenstilles etter et felles begrepsrammeverk og gjøres tilgjengelig som statistikk og i kart.

Formålet med Kunnskapsbanken er økt kunnskap om naturhendelser og konsekvenser av disse, og med det styrket forebyggende samfunnssikkerhetsarbeid lokalt, regionalt og nasjonalt. Kunnskapsbanken inneholder i første omgang hovedsakelig data om naturfare og naturhendelser, men kan videreutvikles for å dekke hele samfunnssikkerhetsfeltet.

Totalforsvaret

Totalforsvarsarbeidet i DSB skal i 2019-2020 ha oppmerksomhet mot regionalt og lokalt nivå, for å øke forståelse og kompetanse om totalforsvaret hos kommuner og fylkesmenn, og konkretisere forventninger til totalforsvarsarbeidet. DSB har derfor utarbeidet et strategi med en handlingsplan for å følge opp det lokale og regionale leddet i totalforsvaret.

Øvelse Digital 2020

Planleggingen og gjennomføringen av øvelsen Digital 2020 vil bl.a. ha oppmerksomhet på det regionale og lokale nivået (se oppgave 6).

Effekt av iverksatte tiltak:

KMDs arbeid med styringen av fylkesmennene og koordinering av statlige kontrollfunksjoner i kommunene som tilsyn og innsigelsesmyndighet har hatt positiv effekt på det regionale samfunnssikkerhetsarbeidet.

Den økte bevilgningen til FM har gitt en positiv effekt gjennom bl.a. økt aktivitet ut mot kommunene og en bedre kvalitet på arbeidet som gjøres innen kommunalt samfunnssikkerhets- og beredskapsarbeid. Samtidig er samfunnet i endring og det er et større søkelys på tema som klimaendringer og totalforsvaret. Dette gir nye utfordringer både på lokalt og regionalt nivå.

Varig økt bevilgning på ca. 600 000 per embete har hatt en positivt effekt gjennom blant annet økt aktivitet ut mot kommunene, men fylkesmannens oppfølging av kommunene på samfunnssikkerhetsområdet kan med fordel styrkes ytterligere.

Se for øvrig DSBs årsrapport når det gjelder effekter.

Planlagte tiltak:

Se under funn 2.

Eksisterende veiledningsmateriell revideres jevnlig.

Funn 4: Både etats- og virksomhetsstyringen er bedret

Iverksatte tiltak:

Tydligere tildelingsbrev

Det er innført virksomhetsspesifikke delmål i JDs tildelingsbrev til DSB. Delmålene understøtter de nasjonale beredskapsmålene slik at det går klarere frem hva DSB skal oppnå og bidra til under de nasjonale beredskapsmålene. Videre er tildelingsbrevet redusert i omfang for å redusere

aktivitetsstyringen, og det er innført resultatkrav under styringsparametere for å klargjøre ansvar og derigjennom forbedre både etatsstyring fra JD og virksomhetsstyringen internt i DSB.

Omorganisering

DSB har også gjennomført en omorganisering av direktoratet for å gjøre direktoratet mer tydelig, synlig og relevant. Videre hadde prosessen som mål å bidra til et økt økonomisk handlingsrom og forsterke DSBs evne til utvikling, samt styrke arbeidet med strategi, virksomhetsplanlegging og oppfølging.

Kontinuerlig forbedring av prosesser, rapporter og styringsdokumenter

DSB har fokus på kontinuerlig forbedring av både styringsprosesser og styringsdokumenter. Samtidig har evaluering av rapporteringsrutiner og interne styringsdialoger vært prioritert. I sum har dette forbedret den interne virksomhetsstyringen i DSB.

Lederkurs i virksomhets- og sikkerhetsstyring

Det første lederkurset i virksomhetsstyring og sikkerhetsstyring ble gjennomført oktober 2019. Kurset vil bli gjentatt på vår- og høstparten i 2020 slik at alle lederne i DSB får anledning til å delta på kurset. Formålet med kurset er å gi alle ledere i DSB en god forståelse for de prosessene som inngår i statlig virksomhetsstyring, og hva det betyr for utøvelse av lederrollen.

Innføring av nytt forbedrings- og avvikssystem

Første modul av det nye internkontrollsystemet, forbedrings- og avviksregistrering, ble implementert før sommeren 2019. Se nærmere omtale ovenfor om det nye systemet ovenfor.

Styringsdialogen med JD er god og blir jevnlig evaluert.

Effekt av iverksatte tiltak:

Effekten av iverksatte tiltak knyttet til virksomhetsstyring viser seg i forbedret styringsdialog internt, et mer effektivt rapporteringsregime og tydeligere forankring i styringsprosessene, på alle ledernivåer.

4.6

PERSONALPOLITIKK OG LIKESTILLING

Regjeringens inkluderingsdugnad

Fra og med 2018 har DSB innarbeidet kravene i inkluderingsdugnaden i rekrutteringsrutinene i lederhåndboka i direktoratets HR-portal. Dette er tema i alle oppstartsmøter i forkant av rekruttering. Informasjon om inkluderingsdugnaden er tatt inn i alle utlysningstekster på stillinger i virksomheten. Det gjennomføres møter med representanter fra arbeidslivssenteret for å få oppdatert oversikt over hvilke tilbud og tiltak de har med hensyn til tilrettelegging for personer med nedsatt funksjonsevne.

For å bidra til vår egen kompetanseutvikling deltar DSB på fagdager i regi av departementer og direktorater der mangfold er tema.

DSB har erfart at det har vært en viss økning i antall kandidater som krysser av for nedsatt funksjonsevne når de søker på stillinger hos oss. Vi opplever at det er en underrapportering på dette området, kandidater opplyser at de ikke ønsker særbehandling.

DSB har utarbeidet en mangfoldstrategi, gjeldende fra 2020, som også ivaretar rapportering knyttet til inkluderingsdugnaden.

Resultatet av iverksatte tiltak

Fra starttidspunktet for målingen har DSB ikke ansatt personer med hull i CV så langt vi har kunnet avdekke, og heller ikke personer med nedsatt funksjonsevne. Vi jobber med holdningsskapende arbeid og tiltak som forhåpentligvis vil gi resultater på sikt.

Hva er planlagt av nye tiltak for at målet om 5% skal nås

- a) Opplæring av ledere i DSB innenfor mangfoldsledelse.
- b) Retningslinjene for rekruttering skal utformes slik at de i større grad åpner for å ansette flere personer med innvandrerbakgrunn, nedsatt funksjonsevne og personer med hull i CV. DSB legger opp til å prøve ut andre måter for utvelgelse av kandidater til intervjuer, utfordre kravene til norsk muntlig og skriftlig for enkelte stillinger.
- c) I forbindelse med jobbanalysen ved oppstart av en rekruttering skal det gjøres en nøye vurdering på hva som skal være absolutte krav i kunngjøringsteksten. Dette for å imøtekomme nye regler for moderat kvotering i staten knyttet til personer med hull i CV og nedsatt funksjonsevne.
- d) Søke å redusere antall sikkerhetsklareringer for å åpne for større mangfold.
- e) For kandidater som faller inn under definisjonen mangfold skal det, dersom de ikke kommer til intervju, gis en skriftlig begrunnelse som legges inn som en del av innstillingen til ansettelsesrådet.
- f) DIFIs veileder for mangfoldsrekruttering skal ligge til grunn for revisjon av DSBs rekrutteringspolitikk.

4.7

ANSKAFFELSER OG MOTVIRKNING AV ARBEIDSLIVSKRIMINALITET

Motvirkning av arbeidslivskriminalitet er et prioritert område for regjeringen, og har vært en fellesføring i årets tildelingsbrev.

Lov og forskrift om offentlige anskaffelser (heretter LOA og FOA) inneholder bestemmelser som skal motvirke arbeidslivskriminalitet, som vi er pålagt å følge i alle anskaffelsesprosesser. LOA og FOA stiller krav til at disse bestemmelsene følges både ved inngåelse av kontrakter (i konkurransefasen), samt i fasen etter at kontrakt er inngått. Dette innebærer at vi for alle anskaffelser over EØS-terskelverdi benytter avvisningsgrunnlagene som fremgår av FOA § 24-2. Videre er en bestemmelse om lønns- og arbeidsvilkår standard i våre kontrakter, herunder både i Statens standardavtaler og i virksomhetens egne standardavtaler. Nevnte bestemmelse skal sikre at leverandører vi inngår kontrakt med ikke benytter personell som har dårligere lønns- og arbeidsvilkår enn det som følger av forskrift om lønns- og arbeidsvilkår i offentlige kontrakter.

Kontraktsbestemmelsen gir oss rett til å be om innsyn i dokumentasjon om de lønns- og arbeidsvilkår som blir benyttet. I anskaffelsesstrategien for perioden 2018-2022 er en av satsingene å opprettholde

fokus på arbeid med systematisk oppfølging av kontrakter for å sikre god etterlevelse av DSB og avtalepartens rettigheter og forpliktelser.

KAPITTEL

5

Vurdering av
framtidssutsikter

Samfunnssikkerhet handler om samfunnets evne til å verne seg mot og håndtere hendelser som truer grunnleggende verdier og funksjoner og setter liv og helse i fare. Slike hendelser kan være utløst av naturen, være et utslag av tekniske eller menneskelige feil eller bevisste handlinger.

Risikobildet er i kontinuerlig endring. Dette skyldes både samfunnsutviklingen her i landet og utviklingen i ytre forhold som påvirker oss. Klimaendringer, globalisering, urbanisering, digitalisering og endringer i det sikkerhetspolitiske har stor betydning for arbeidet med samfunnssikkerheten. Spesialisering, sektorisering og fragmentering er også forhold som påvirker sammenhenger og avhengigheter.

Endringene i klima bidrar også til større uforutsigbarhet ved at det er vanskeligere enn før å si hvor hendelser vil treffe. Den mest umiddelbare utfordringen i Norge er økt nedbør og nedbørintensitet med tilhørende økt fare for flom og skred. Mange lokalsamfunn har de senere årene blitt påført betydelige skader på grunn av plutselig flom i mindre vassdrag.

Som følge av klimaendringer vil det grønne skiftet med fokus på bruk av mer fornybar energi påvirke DSBs oppgaver og prioriteringer som direktorat og nasjonal elsikkerhetsmyndighet herunder blant annet regelverksarbeid og tilsyn.

Samfunnets økte spesialisering har også økt avhengighetene mellom sivil og militær side. Flere kritiske samfunnsfunksjoner på sivil side har derfor også betydning for nasjonale sikkerhetsinteresser og landets forsvarsevne.

Den gjensidige avhengigheten mellom de kritiske samfunnsfunksjonene gir økt kompleksitet og større tverrsektorielle utfordringer. I dette bildet er ansvarsprinsippet sentralt, samtidig som samfunnssikkerhetsutfordringene ikke kan løses sektorvis, men vil kreve tverrsektorielle løsninger. DSBs samordningsfunksjon er sentral i å utvikle tverrsektorielle analyser, øvelser og arenaer for å løfte tverrsektorielle problemstillinger.

Digitalisering

Norge er et av de landene som er kommet lengst i å ta i bruk ny teknologi og digitalisering av samfunnsfunksjoner, og utviklingen fortsetter med uforminsket styrke. Digitaliseringen medfører imidlertid nye sårbarheter og avhengigheter på tvers av ansvarsområder, sektorer og nasjoner.

En stadig økende grad av digitalisering i alle deler av samfunnet, gir oss som aktør innenfor samfunnssikkerhetsområdet spennende muligheter. Samtidig oppstår nye utfordringer, og trusselbildet blir mer og mer komplekst. Det som er riktig og nødvendig i dag er ikke nødvendigvis det i morgen, og forandringen skjer fort. For å møte denne utviklingen er vi nødt til å etablere en kultur som støtter opp om kreativitet, innovasjon, endringsvilje og effektivitet. Vi må også, i enda større grad enn i dag, møte fremtiden i tett samarbeid med virksomheter i andre sektorer og på andre forvaltningsnivåer nasjonalt og internasjonalt. Vi må dele våre data, vår kunnskap og våre ressurser.

DSBs kunnskapsbank er et eksempel på en løsning der vi utnytter digitale, rettslige virkemidler og gjennom informasjons- og datadeling, på en helt ny måte, formidler kunnskap til samfunnets beste. Større fokus på innovasjon og styring gjennom strukturelle organisatoriske grep gir DSB muligheter til å møte fremtiden på en mer offensiv måte. Det å holde fokus på både innovasjon og forvaltning er helt sentralt skal man fremover klare å ta de riktige grepene for å fornye, forenkle og forbedre samfunnssikkerheten.

6

Årsregnskap DSB 2019

DSB legger frem regnskap etter to finansielle rammeverk: Kontantregnskap etter kravene for statsregnskapet, og periodisert virksomhetsregnskap i samsvar med de statlige regnskapsstandardene (SRS). DSBs årsregnskapet omfatter disse kapitlene i statsbudsjettet:

451/3451 Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap

Budsjettkapitlene omfatter driftsutgifter og investeringer for direktoratet med underliggende driftsenheter, inkludert Sivilforsvaret, skoler og regionskontorer, samt inntekter fra gebyrer, kurs- og skolevirksomhet m.m., men eksklusive området nød- og beredskapskommunikasjon.

456/3456 Nød og beredskapskommunikasjon

Budsjettkapitlene omfatter driftsutgifter og investeringer knyttet til drift av avdeling for nød- og beredskapskommunikasjon (NBK), inkludert driftsorganisasjon for støtte og drift av kommunikasjonsentraler og radioterminaler for brann- og redningstjeneste og andre brukere, samt inntekter og refusjoner knyttet til Nødnett.).

6.1

LEDELSESKOMMENTARER

Formål

Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB) er underlagt Justis- og beredskapsdepartementet (JD) og har hovedkontor i Tønsberg. DSB er et ordinært forvaltningsorgan som fører virksomhetsregnskapet etter periodiseringsprinsippet, slik det fremgår av prinsippnoten til virksomhetsregnskapet.

DSB er på vegne av departementet et fag- og tilsynsorgan på samfunnssikkerhets- og beredskapsområdet. Direktoratet skal ha oversikt over risiko og sårbarhet i samfunnet, være pådriver i arbeidet med å forebygge ulykker, kriser og andre uønskede hendelser, og sørge for god beredskap og effektiv ulykkes- og krisehåndtering. DSB er statens kompetanseorgan for nød- og beredskapskommunikasjon, systemansvarlig myndighet og eier av samfunnskritisk infrastruktur, samt tjenesteleverandør for Nødnett. DSB understøtter Justis- og beredskapsdepartementets samordningsrolle og fører tilsyn med departementenes beredskapsarbeid.

Bekreftelse

Virksomhetsregnskapet er avlagt i henhold til reglene i de statlige regnskapsstandardene (SRS), fastsatt av Finansdepartementet i desember 2018 som obligatoriske, med virkning fra 1. januar 2019.

Regnskapet er også avlagt etter bestemmelsene om økonomistyring i staten, rundskriv R-115 fra Finansdepartementet og overordnede krav fra Justis- og beredskapsdepartementet. DSB følger standard kontoplan, fastsatt som obligatorisk for statlige virksomheter.

Vi mener regnskapet gir et dekkende bilde av DSBs disponible bevilgninger, kostnader, inntekter, eiendeler og gjeld.

Vurdering av vesentlige forhold ved årsregnskapet

Kontantregnskapet

Tildeling av bevilgninger

DSBs samlede tildeling fra saldert budsjett 2019 og overført bevilgning fra 2018, er på kr 1,7 mrd. på utgiftssiden og 760 mill. kroner på inntektssiden, jf. note A. DSB fikk tildelt belastningsfullmakter i 2019 på til sammen 79 mill. kroner og avga belastningsfullmakt på 12 mill. kroner. Bevilgningen inneholder øremerkede midler til etablering av fagskole for brann- og redningspersonell, samlokalisering av 110-sentralene og politiets operasjonssentraler (SAMLOK) og etterslep av materiell i Siviltforsvaret.

Artskontorrapportering

Artskontorrapportering for 2019 viser netto rapportert til bevilgningsregnskapet, og hvilke eiendeler og gjeld mellomværende består av. Sum innbetalinger (fra drift) er 772,3 mill. kroner, utbetalinger (til drift) er 1 396,2 mill. kroner, netto investerings- og finansutgifter er 192,7 mill. kroner, utbetaling av tilskudd er 6,5 mill. kroner og netto på statens felleskapitler, som arbeidsgiveravgift, gruppeliv og nettoføringsordningen for merverdiavgift utgjør -19,2 mill. kroner.

Mellomværende med statskassen

Mellomværende med statskassen per 31.12.2019 utgjorde netto -2,7 mill. kroner, hvorav fordringer med 28,2 mill. kroner, skyldig skattetrekk og offentlige avgifter med 23,1 mill. kroner og annen gjeld

med 7,8 mill. kroner. Det er en netto endring på -3,5 mill. kroner i mellomværende sammenlignet med 1. januar 2019, som skyldes økning i fordringer, reduksjon i skyldige offentlige avgifter og økning i annen gjeld. Det vises til oppstillingen i artskontorrapporten.

Virksomhetsregnskapet

Driftskostnader

Samlede driftskostnader utgjør i 2019 1,9 mrd. kroner og består av lønnskostnader (inkludert pensjonspremie og andre ytelser), på til sammen 573 mill. kroner. Av- og nedskrivninger på anleggsmidler utgjør 438 mill. kroner, hvorav 346 mill. kroner gjelder Nødnett. Andre driftskostnader er på 820 mill. kroner, hvorav 461 mill. kroner er knyttet til Nødnett. Varekostnaden knyttet til varelager i Sivilforsvaret og Nødnett utgjør 59 mill. kroner.

Kostnadene knyttet til ekstra beredskap og nødvendig innsats for slokking av branner utgjorde 18,4 mill. kroner, som tilsvarer 13 mill. kroner mer enn opprinnelig bevilgning på kapittel 0451, post 21. DSBs overskridelsesfullmakt knyttet til ekstra beredskap og flytimer ble benyttet og formalisert med tildeling i nysalderingen høsten 2019.

De øremerkede midlene til etablering av fagskole for brann- og redningspersonell og til SAMLOK er ikke benyttet i henhold til bevilgningen i år. Dette skyldes at arbeidet med å prosjektere ny infrastruktur til ny fagskole for brann- og redningspersonell er litt forsinket og forutsettes ferdigstilt i 2020. Planlagte prosesser knyttet til Troms og Finnmark for SAMLOK er også forsinket men vil gjennomføres i 2020.

Gjennomsnittlig antall årsverk i 2019 er 576, med en lønnsandel av driftskostnader på 30,3 %.

Driftsinntekter

Samlede driftsinntekter ved utgangen av 2019 utgjør 1,9 mrd. kroner. Av dette utgjør 1,1 mrd. kroner inntekt fra bevilgning. Abonnementsinntekter Nødnett, refusjoner driftsutgifter og refusjoner større utstyrsanskaffelser i Nødnett, samt inntekter fra salg og leie utgjør 637 mill. kroner. Videre har DSB driftsinntekter fra avgifter og gebyrer på til sammen 147 mill. kroner og andre inntekter og tilskudd på 20 mill. kroner.

Anleggsmidler

DSB har i 2019 foretatt investeringer for til sammen 241 mill. kroner. Av dette utgjør investeringer i Immaterielle eiendeler 37,5 mill. kroner. Investeringer i materiell og utstyr i Sivilforsvaret utgjør 8,4 mill. kroner. Videre er det investert for 140,6 mill. kroner i nettverkseideler og 30,4 mill. kroner i radioterminaler og kontrollromutstyr til Nødnett, 14,7 mill. kroner i inventar og fast bygningsinventar leide bygg, og 9,4 mill. kroner i maskiner og transportmidler.

Sum anleggsmidler er redusert i løpet av perioden fra 2,4 mrd. kroner til 2,2 mrd. kroner pga. mindre reinvesteringer enn avskrivninger. For flere av anleggsgruppene er opprettholdelsesgraden under 100% og viser at kapitalslitet er større enn investeringene. Anleggsgruppen maskiner og transportmidler har imidlertid opprettholdelsesgrad på 216 % som viser at DSB har prioritert særskilt å skifte ut eldre kjøretøyer i Sivilforsvaret. For Nødnett er avskrivningsandelen for anleggsgruppene Nettverkseideler og Radioterminaler og kontrollromsutstyr høy og i samsvar med forutsetningene om at det ikke skal reinvesteres i dagens Nødnett.

Det er i 2019 avhendet 2 alarmplasser som har vært benyttet av Sivilforsvaret. Verdien i Anleggsgruppene Tomter og Bygninger og annen fast eiendom er redusert med bokført verdi av de solgte anleggene, 10,9 mill. kroner.

Revisjon

Riksrevisjonen er ekstern revisor for DSB. For regnskapsåret 2018 var revisjonsberetningen uten merknader.

Tønsberg, 14. februar 2020

Per Kristen Brekke
Fungerende direktør

Direktoratet for samfunnsikkerhet og beredskap

6.2

KONTANTREGNSKAPET 2019

Regnskapsprinsipper

Oppstillingen av bevilgningsrapporteringen og artskontorrapporteringen er utarbeidet med utgangspunkt i bestemmelsene punkt 3.4.2 - de grunnleggende prinsippene for årsregnskapet:

- a) Regnskapet følger kalenderåret
- b) Regnskapet inneholder alle rapporterte utgifter og inntekter for regnskapsåret
- c) Utgifter og inntekter er ført i regnskapet med brutto beløp
- d) Regnskapet er utarbeidet i tråd med kontantprinsippet

Oppstillingene av bevilgnings- og artskontorrapportering er utarbeidet etter de samme prinsippene, men gruppert etter ulike kontoplaner. Prinsippene samsvarer med krav i bestemmelsene punkt 3.5 til hvordan virksomhetene skal rapportere til statsregnskapet. Sumlinjen "Netto rapportert til bevilgningsregnskapet" er lik i begge oppstillingene.

Bevilgningsrapporteringen

Bevilgningsrapporteringen viser regnskapstall som DSB har rapportert til statsregnskapet. Det stilles opp etter de kapitler og poster i bevilgningsregnskapet DSB har fullmakt til å disponere. Kolonnen samlet tildeling viser hva DSB har fått stilt til disposisjon i tildelingsbrev for hver statskonto (kapittel/post). Oppstillingen viser i tillegg alle finansielle eiendeler og forpliktelser DSB står oppført med i statens kapitalregnskap.

Mottatte fullmakter til å belaste en annen virksomhets kapittel/post (belastningsfullmakter) vises ikke i kolonnen for samlet tildeling, men er omtalt i note B til bevilgningsoppstillingen. Utgiftene knyttet til mottatte belastningsfullmakter er bokført og rapportert til statsregnskapet, og vises i kolonnen for regnskap.

Avgitte belastningsfullmakter er inkludert i kolonnen for samlet tildeling, men bokføres og rapporteres ikke til statsregnskapet fra DSB selv. Avgitte belastningsfullmakter bokføres og rapporteres av virksomheten som har mottatt belastningsfullmakten og vises derfor ikke i kolonnen for regnskap.

DSB har avgitt belastningsfullmakt på kapittel 3451 post 01 til Statens innkrevingsentral (SI) til å inntektsføre kravtype 119 DSB bot-refselsesordre. DSB har også avgitt belastningsfullmakt til Politidirektoratet på kapittel 0456 post 45. Beløpet for 2019 er 12 mill. kroner.

Artskontorrapporteringen

Artskontorrapporteringen viser regnskapstall virksomheten har rapportert til statsregnskapet etter standard kontoplan for statlige virksomheter.

Statlige rammebetingelser

Selvassurandørprinsippet

Staten opererer som selvassurandør. Det er følgelig ikke inkludert poster i balanse eller resultatregnskap som søker å reflektere alternative netto forsikringskostnader eller forpliktelser.

Statens konsernkontoordning

DSB er tilknyttet statens konsernkontoordning i Norges Bank i henhold til krav i bestemmelsene pkt. 3.7.1. DSB tilføres ikke likviditet gjennom året men har en trekkrettighet på konsernkonto som tilsvarende årets samlede bevilgning. Saldo på oppgjørskonto i Norges Bank nullstilles ved overgangen til nytt regnskapsår.

Merverdiavgift

DSB er registrert i merverdiavgiftsregisteret etter Merverdiavgiftslovens § 2-1. Det gjøres fradrag for inngående avgift på varer og tjenester som omsettes til andre, som bla Nødnett og skolevirksomheten. For resten av sin virksomhet er DSB omfattet av nettoføringsordningen for staten.

6.3

OPPSTILLING AV BEVILGNINGSRAPPORTERING 2019

Utgifts-kapittel	Kapittelnavn	Post	Postekst	Note	Samlet tildeling	Regnskap 2019	Merutgift (-) og mindreutgift
0451	Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap	01	Driftsutgifter	A	777 918 000	787 503 143	-9 585 143
0451	Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap	21	Spesielle driftsutgifter	A	20 407 000	20 407 000	0
0451	Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap	70	Overføringer til private	A	6 498 000	6 480 000	18 000
0456	Nød- og beredskapskommunikasjon	01	Driftsutgifter	A	146 012 000	142 550 661	3 461 339
0456	Nød- og beredskapskommunikasjon	21	Spesielle driftsutgifter-infrastruktur Nødnett	A	354 422 000	346 456 003	7 965 997
0456	Nød- og beredskapskommunikasjon	22	Spesielle driftsutgifter-tjenester og produkter	A	101 837 000	109 526 168	-7 689 168
0456	Nød- og beredskapskommunikasjon	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold	A	295 962 000	139 306 790	156 655 210
0400	Justis- og beredskapsdepartementet	23	Spesielle driftsutgifter, forskning, evaluering og kunnsk.innh.	A	500 000	0	500 000
0150	Utenriksdepartementet-nødhjelp og humanitær bistand	70	Tilskudd	B		15 643 428	
0163	Utenriksdepartementet-miljø og klima	70	Tilskudd	B		344 894	
0440	Politidirektoratet	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold	B		21 270 850	
0540	Direktoratet for forvaltning og ikt	25	Diverse	B		5 645 375	
1633	Netto-ordning, statlig betalt merverdiavgift	01	Driftsutgifter			46 533 202	
Sum utgiftsført					1 703 556 000	1 641 667 514	

Inntekts-kapittel	Kapittelnavn	Post	Postekst		Samlet tildeling	Regnskap 2019	Merinntekt(-) og mindreinntekt
3451	Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap	01	Gebyr	A	150 472 000	149 932 948	539 052
3451	Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap	03	Diverse inntekter	A	26 750 000	31 953 960	-5 203 960
3451	Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap	06	Refusjoner	A	2 236 000	25 808 338	-23 572 338
3451	Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap	40	Inntekter ved salg av eiendom	A		4 572 646	-4 572 646
3456	Nød- og beredskapskommunikasjon	01	Abonnementsinntekter	A	353 605 000	357 052 765	-3 447 765
3456	Nød- og beredskapskommunikasjon	02	Refusjoner driftsutgifter	A	24 228 000	23 689 446	538 554
3456	Nød- og beredskapskommunikasjon	03	Refusjoner spesielle driftsutgifter-tjenester og produkter	A	97 723 000	102 697 911	-4 974 911
3456	Nød- og beredskapskommunikasjon	04	Refusjoner større utstyrsanskaffelser og vedlikehold	A	104 623 000	76 425 128	28 197 872
5309	Tilfeldige inntekter i sin alminnelighet	29	Ymse			1 020 074	
5700	Arbeidsgiveravgift	72	Arbeidsgiveravgift			64 900 421	
Sum inntektsført					759 637 000	838 053 639	

Netto rapportert til bevilgningsregnskapet						803 613 875	
Kapitalkontoer							
60046201	Norges Bank KK /innbetalinger					990 921 089	
60046202	Norges Bank KK/utbetalinger					-1 791 039 549	
704100	Endring i mellomværende med statskassen					-3 495 415	
Sum rapportert						0	
Beholdninger rapportert til kapitalregnskapet (31.12)							
Konto	Tekst				2019	2018	Endring
704100	Mellomværende med statskassen				-2 698 677	796 738	-3 495 415

NOTE A
 FORKLARING AV SAMLET TILDELING

Kapittel og post	Overført fra i fjor	Årets tildelinger	Annet	Samlet tildeling
0451 01 Driftsutgifter		777 918 000		777 918 000
0451 21 Spesielle driftsutgifter		20 407 000		20 407 000
0451 70 Overføringer til private		6 498 000		6 498 000
0456 01 Driftsutgifter	7 491 000	138 521 000		146 012 000
0456 21 Spesielle driftsutgifter - infrastruktur Nødnett	16 905 000	337 517 000		354 422 000
0456 22 Spesielle driftsutgifter - tjenester og produkter	4 742 000	97 095 000		101 837 000
0456 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold	152 786 000	143 176 000		295 962 000
3451 01 Gebyrer		150 472 000		150 472 000
3451 03 Diverse inntekter		26 750 000		26 750 000
3451 06 Refusjoner		2 236 000		2 236 000
3456 01 Abonnementsinntekter etatsbrukere og andre		353 605 000		353 605 000
3456 02 Refusjoner driftsutgifter		24 228 000		24 228 000
3456 03 Refusjoner spesielle driftsutgifter		97 723 000		97 723 000
3456 04 Refusjoner større utstyrsanskaffelser og vedlikehold		104 623 000		104 623 000
0400 23 Spesielle driftsutgifter, forskning, evaluering og kunnskapsinnhenting			500 000	500 000

Årets tildeling til DSB for 2019 inneholder bevilgning gitt i tildelingsbrev fra Justis- og beredskapsdepartementet 31.12.2018. I tillegg har DSB i 2019 mottatt supplerende tildelingsbrev som gir fullmakt til å benytte overført mindreforbruk fra 2018 på utgiftspostene på kapittel 0456 og supplerende tildelingsbrev med kompensasjon for lønnsoppjøret 2019.

Det har i løpet av 2019 vært gjort endringer i bevilgningene til DSB ved justeringer etter Revidert Nasjonalbudsjett (RNB) for 2019. De vesentlige endringene i RNB omfattet ekstra tildeling til gjennomføring av forprosjekt for ny infrastruktur ved Norges Brannskole, parallelljustering knyttet til midler for tilleggs kjøp for brukere av Nødnett, Konseptutvalgsutredning for fremtidig løsning for nød- og beredskapskommunikasjon og kontrollromstilknytning for andre brukere av nødnett. I tillegg ble det gjort endringer knyttet til bevilgninger på enkelte poster under kapittel 0456.

I nysalderingen høsten 2019 ble det parallelljustert bevilgning på kapittel 0456 knyttet til brukerbetalingen for å dekke utgiftene til Fellesfunksjonen for brukere av Nødnett som først blir innført i 2020, justert bevilgning for lavere utgifter i Nødnett til site-leie og transmisjon, økt bevilgningen knyttet til beredskapen for skogbrannhelikopter, samt justert enkelte andre poster knyttet til oppdrag som ikke ble gjennomført i 2019 eller som ble prioritert på slutten av året.

NOTE B

FORKLARING TIL BRUKTE FULLMAKTER OG BEREKNING AV OVERFØRBART BELØP

Kapittel og post	Stikkord	Merutgift(-)/ mindreutgift	Utgiftsført av andre iht. avgitte belastnings- fullmakter	Merutgift(-)/ mindreutgift etter avgitte belastnings- fullmakter	Mer-/mindre(-) inntekter iht merinntekts- fullmakt på inntekts- posten	Sum grunnlag for overføring	Maks. overførbart beløp ¹	Mulig overførbart beløp
0451 01 Driftsutgifter ²	"kan nyttes under kap 456, post 01"	-9 585 143		-9 585 143	32 205 783	22 620 640	38 895 900	22 620 640
0451 21 Spesielle driftsutgifter		0		0		0	1 020 350	0
0451 70 Tilskudd		18 000		18 000		18 000		0
0456 01 Driftsutgifter ³	"kan nyttes under kap. 451, post 01"	3 461 339		3 461 339	-538 554	2 922 785	6 926 050	2 922 785
0456 21 Spesielle driftsutg. infrastruktur Nødnett		7 965 997		7 965 997		7 965 997	16 875 850	7 965 997
0456 22 Spesielle driftsutg. tjenester og produkter ⁴		-7 689 168		-7 689 168	4 974 911	-2 714 257	4 854 750	0
0456 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold ⁵	"kan overføres"	156 655 210	12 000 000	144 655 210	-28 197 872	116 457 338	227 928 000	116 457 338

¹ Maksimalt beløp som kan overføres er: 5 % av årets bevilgning på post 01, 21 og 22, og sum bevilgning 2 siste år for post 21 og 45 med stikkord "kan overføres"

² Merinntekter av kapittel 3451 post 03, post 06, og 75 % av post 40 (Overskridelsesfullmakten til utskifting av Sivilforsvarets forvaltningssystem utnyttes ikke)

³ Merinntekter av kapittel 3456 post 02

⁴ Merinntekter av kapittel 3456 post 03

⁵ Merinntekter av kapittel 3456 post 04

FORKLARING TIL BRUK AV BUDSJETTFULLMAKTER

Fullmakter for beregning av overføring

Tildelte beløp spesifisert i bevilgningsrapporten, note A og note B er iht. mottatte tildelingsbrev fra JD, og er sammenstilt mot det som er bokført i DSBs kontant regnskap.

DSB har i 2019 fått fullmakt med stikkordet «kan nyttes under» på post 01 på begge kapitlene 451 og 456. Det er også gitt fullmakt til å omdisponere inntil 5 % av bevilgningen under kapittel 456 post 01 til kapittel 456 post 45. I tillegg er det gitt fullmakt til å overskride driftsbevilgningen med inntil 5 % under kapittel 451 post 01 til utskifting av Sivilforsvarets forvaltningssystemer (PLIS). Det har ikke vært behov for å benytte fullmaktene i 2019.

Kapittel 451/3451 - øremerkede midler fra JD

Etterslep materiell Sivilforsvaret

Tildelingen på 13,3 mill. kroner til materiell i Sivilforsvaret er benyttet til å dekke etterslep på materiell i Sivilforsvaret. Investeringene er gjort med bakgrunn i risikovurderinger og det har vært prioritert å anskaffe kjøretøy samt kritisk materiell som, sambandsutstyr, brannpumper og verneutstyr.

Etablering av fagskole for brann- og redningspersonell

Regjeringen besluttet i 2015 å opprette en offentlig 2-årig fagskole for utdanning av brann- og redningspersonell. Av 32,1 mill. kroner disponibelt i 2018 ble 13,3 mill. kroner overført til 2019. I tillegg er det bevilget 10 mill. kroner i 2019, og prosjektet har totalt hatt 23,3 mill. kroner til disposisjon i 2019. For å etablere fagskoleutdanning kreves omfattende endringer og etablering av ny infrastruktur med undervisningsbygg og øvingsfelt. Statsbygg er ansvarlig for arbeidet på oppdrag fra JD, og i budsjettet for 2019 var det satt av 18 mill. kroner til betaling av Statsbygg for arbeid de utfører i forprosjektfasen. Det er utbetalt omkring 4,8 mill. kroner av disse i 2019, slik at det for Statsbyggs prosjektutgifter er et mindreforbruk på 13,2 mill. kroner. Samlet mindreforbruk er 13,7 mill. kroner. Gjennomføring av fagskoleaktiviteter, som overføres til 2020 forutsettes finansiert av ubrukte midler.

Samlokalisering av 110-sentralene og politiets operasjonssentraler (SAMLOK)

Totalt bevilgning for 2019 er 21 mill. kroner som er overførte midler fra 2018. Planlagte prosesser i Troms og Finnmark i 2019 er forsinket og vil ikke kunne bli gjennomført før i 2020. Forbruket på prosjektet i 2019 er på ca. 1,7 mill. kroner, hvorav ca. 1 mill. kroner av dette er utbetaling til Statsbygg for arbeide med prosjektering og forberedende aktiviteter med samlokalisering i Finnmark. Mindreforbruket er på 19,3 mill. kroner i 2019. Slutføring av samlokaliseringsaktivitetene i 2020 forutsettes finansiert av ubrukte midler.

Nytt forvaltningssystem i Sivilforsvaret (PLIS)

DSB har fått godkjent søknad om å finansiere nytt forvaltningssystem i Sivilforsvaret (PLIS) med overskridelsesfullmakt i 2019. Fordi det er netto mindreutgift på kapittel 451 post 01 i 2019 vil ikke overskridelsesfullmakten bli benyttet. Det gjenstår aktiviteter som vil bli avsluttet i 2020, hvor utgiftene på ca. 3 mill. kroner vil bli dekket av ordinær driftsramme.

Avhending i Sivilforsvaret

Inntekter fra avhending i 2019 er på 4,8 mill. kroner og gjelder salg av Kalkovnen og Blåbærasen kommandoplasser. Utgiftene knyttet til avhendingen av anleggene som restoppgjør til megler og andre salgskostnader beløp seg til 0,2 mill. kroner. Det har i 2019 også påløpt utgifter til oppstart av arbeidet med å avhende Grorud leir, men disse er ikke betalt i 2019 og vil bli belastet inntektene fra avhending av nye eiendommer i 2020.

Inntekter og utgifter ved avhending føres i regnskapet på kapittel 3451 post 40. DSB har fått fullmakt til å benytte 75 % av netto salgsinntekt. Netto inntekt fra avhending i 2019 beløper seg til 4,6 mill. kroner og vil gi DSB, etter føringer i merinntektsfullmakten på eiendom, en merinntekt på 3,4 mill. kroner.

Kapittel 456/3456

Kapittel 456 post 01

Bevilgningen på kapittel 456 post 01 dekker statens kostnader forbundet med drift av avdelingen, inkludert driftsorganisasjon for support og drift av brann og andre brukeres kommunikasjonsentraler og radioterminaler (BTS/BDO). Deler av tjenestene avdelingen utfører, finansieres av brukerne. Dette er kostnader knyttet til BTS/BDO og fellesfunksjonen. Brukerbetalingene inntektsføres på kapittel 3456 post 02. Det er totalt et mindreforbruk på post 01, justert for mindreinntekt på kapittel 3456 post 02, på 2,9 mill. kroner. Mindreforbruket skyldes forskyvninger i arbeidet med KVU (neste generasjons nødnett), forskyvninger i prosjektbetaling og andre driftsutbetalinger. Mindreforbruket på 2,9 mill. kroner søkes overført til 2020 på nytt kapittel 451 post 01.

Øvrige utgiftsbevilgninger på kapittel 456 (post 21, 22 og 45) gjelder drift og investeringer i Nødnett. Driftsutgiftene dekkes i hovedsak av brukerne gjennom abonnementsinntekter og refusjoner.

Kapittel 456 post 21

Bevilgning på kapittel 456 post 21 dekker utgifter til drift av sentral infrastruktur for Nødnett. På bakgrunn av Stortingets vedtak om landsdekkende Nødnett, skal utgiftene i prinsippet dekkes inn av brukerbetaling gjennom abonnementsordningen i Nødnett. Abonnementsavgiften faktureres løpende kundene i Nødnett, og inntektene føres på kapittel 3456 post 01 Abonnementsinntekter. Post 21 har et mindreforbruk på 8,0 mill. kroner i 2019, som bl.a. skyldes restavregning for maksimal utgift relatert til strøm, siteleie og transmisjon fra 2018, og bøter relatert til SLA for drift av Nødnett. Mindreforbruket på 8,0 mill. kroner søkes overført til 2020 på nytt kapittel 451 post 22.

Kapittel 456 post 22

Bevilgningen på kapittel 456 post 22 dekker utgifter for tjenester og produkter som tilbys brukerne gjennom DSBs avtaler med leverandører i Nødnett. Utgiftene refunderes i sin helhet av brukerne på kapittel 3456 post 03. Det er et merforbruk i 2019 justert for merinntekt på 2,7 mill. kroner. Merforbruket skyldes bl.a. utgifter for linjeleie i 2018 som er betalt i 2019.

Kapittel 456 post 45

Bevilgningen på kapittel 456 post 45 dekker utgifter til større utstysaktiviteter og avsluttede aktiviteter og investeringer knyttet til utbygging av trinn 2 av Nødnett. Bevilgningen dekker videre utgifter for tilleggs kjøp av utstyr og funksjonalitet som bestilles av Nødnett-brukerne og anskaffes gjennom DSBs avtaler med leverandør av Nødnett. Utgifter til tilleggs kjøp dekkes inn av refusjoner fra brukerne på kapittel 3456 post 04. Det totale mindreforbruket er på 116,5 mill. kroner etter korreksjon for mindreinntekt på kapittel 3456 post 04. I 2019 var det forventet utbetalt 67 mill. kroner knyttet til restleveranser i forbindelse med utbyggingsprosjektet. Restleveransene i siste milepæl i utbyggingsprosjektet (DC FAC) ble i utgangspunktet oppnådd i 2018, men pga. nødvendig teknologiutvikling er det utarbeidet tilleggsavtale som skal sikre restleveransen som ble tatt ut av DC FAC. Leveransene fra Motorola er forsinket og det er kun utbetalt 18 mill. kroner i 2019. Prosjekter har en total portefølje på 75,2 mill. kroner. En stor del av disse vil videreføres i 2020. Mindreforbruket på 116,5 mill. kroner søkes overført til 2019 på nytt kapittel 451 post 45.

Kapittel 400 post 23

DSB er i supplerende tildelingsbrev fra JD gitt anledning til å belaste kapittel 400 post 23 med 0,5 mill. kroner i 2019, som er knyttet til oppdrag i tildelingsbrevet om *utvikling av øvingspakker for bedre informasjonssikkerhet*. Midlene skal i hovedsak brukes til kjøp av tjenester fra forskningsmiljø. Avtalene og prosjektbeskrivelsene med forskningsmiljøene er fremdeles ikke ferdigstilt og det er dermed ikke utbetalinger på denne tildelingen i 2019, og midlene søkes derfor overført til 2020.

MOTTATTE OG AVGITTE BELASTNINGSFULLMAKTER

Mottatte belastningsfullmakter

Kapittel og post	Fullmaktsbeløp	Utgifter	Ubrukt
0150 70 UD - nødhjelp og humanitær bistand	16 626 021	15 643 428	982 593
0163 70 UD - miljø og klima	515 000	344 894	170 106
0440 45 Politidirektoratet	54 400 000	21 270 850	33 129 150
0540 25 Difi - medfinansieringsordning for lønnsomme IKT prosjekter	7 451 146	5 645 375	1 805 771
Sum	78 992 167	42 904 547	36 087 620

Utenriksdepartementet (UD) internasjonal virksomhet omfatter drift av Norwegian Support Team (NST), samarbeidet med UNDAC og internasjonalt arbeid med katastroforebygging og klimatilpasning. Fullmakten er fordelt på to kapitler 150 og 163. Fullmakten inkluderer delkontingent på 2,919 mill. kroner til EUs samordningsmekanisme. I tillegg er Sivilforsvarets nasjonale kompetansesenter Starum benyttet av FN til gjennomføring av kurs, samlinger og øvelser. Dette

faktureres UD direkte, og er ikke inkludert i tabellen. Budsjettet for internasjonale kurs/øvelser hos Sivilforsvaret på Starum er 2,79 mill. kroner.

Direktoratet for forvaltning og IKT (DIFI) har gitt belastningsfullmakt i forbindelse med "medfinansieringsordningen for lønnsomme IKT-prosjekter", til dekning av utgifter til Kunnskapsbanken i 2017, 2018 og 2019. DIFI finansierer inntil 7,45 mill. kroner i 2019. DSBs egenfinansiering til Kunnskapsbanken dekkes gjennom interne arbeidstimer.

Avgitte belastningsfullmakter

Kapittel og post	Fullmaktsbeløp	Utgifter	Ubrukt
0456 45 Politidirektoratet	12 000 000	12 000 000	-
Sum	12 000 000	12 000 000	-

DSB har i tillegg avgitt belastningsfullmakt på kapittel 3451 post 01 til Statens innkrevingsentral (SI) til å inntektsføre kravtype 119 DSB bot-refselsesordre.

6.4

ARTSKONTORAPPORTERING

	2019	2018
Driftsinntekter rapportert til bevilgningsregnskapet		
Innbetalinger fra gebyrer	149 932 948	146 894 705
Innbetalinger fra tilskudd og overføringer	10 679 110	30 005 996
Salgs- og leieinnbetalinger	604 381 314	607 784 628
Andre innbetalinger	7 337 306	22 584 400
Sum innbetalinger fra drift	772 330 678	807 269 729
Driftsutgifter rapportert til bevilgningsregnskapet		
Utbetalinger til lønn	573 502 864	573 131 878
Andre utbetalinger til drift	822 673 061	833 205 462
Sum utbetalinger til drift	1 396 175 925	1 406 337 340
Netto rapporterte driftsutgifter	623 845 246	599 067 611
Investerings- og finansinntekter rapportert til bevilgningsregnskapet		
Innbetaling av finansinntekter	12 319	51 149
Sum investerings- og finansinntekter	12 319	51 149
Investerings- og finansutgifter rapportert til bevilgningsregnskapet		
Utbetaling til investeringer	192 591 242	217 655 607
Utbetaling av finansutgifter	96 999	191 163
Sum investerings- og finansutgifter	192 688 241	217 846 770
Netto rapporterte investerings- og finansutgifter	192 675 922	217 795 621
Innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten		
Innbetaling av skatter, avgifter, gebyrer m,m,	233 817	487 800
Sum innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten	233 817	487 800
Tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten		
Utbetalinger av tilskudd og stønader	6 480 000	6 498 000
Sum tilskuddsforvaltning og andre overføringer til andre	6 480 000	6 498 000
Inntekter og utgifter rapportert på felleskapitler		
Gruppelivsforsikring konto 1985 (ref. kap. 5309 inntekt)	786 257	875 764
Arbeidsgiveravgift konto 1986 (ref. kap. 5700 inntekt)	64 900 421	64 191 589
Nettoføringsordningen for merverdiavgift konto 1987 (ref. kap. 1633, utgift)	46 533 202	67 534 561
Sum inntekter og utgifter rapportert på felleskapitler	-19 153 477	2 467 208
Netto utgifter rapportert til bevilgningsregnskapet	803 613 874	825 340 640
Oversikt over mellomværende med statskassen		
Eiendeler og gjeld	31.12.2019	31.12.2018
Fordringer	28 424 291	26 774 593
Skyldig skattetrekk	-23 301 324	-23 299 755
Skyldige offentlige avgifter	0	-2 640 995
Annen gjeld	-7 821 644	-37 106
Sum mellomværende med statskassen	-2 698 677	796 738

6.5

VIRKSOMHETSREGNSKAPET 2019

REGNSKAPSPRINSIPPER

Virksomhetsregnskapet er satt opp i samsvar med de statlige regnskapsstandardene (SRS) av desember 2018 og SRS 25 ytelser til ansatte av desember 2019. DSB har tatt i bruk alle de oppdaterte standardene, også oppdaterte SRS 1 Presentasjon av virksomhetsregnskapet og SRS 10 Inntekt fra bevilgninger, tilskudd og overføringer, samt overføringer til og fra staten.

Som følge av forenklinger i de oppdaterte statlige regnskapsstandardene er det gjort enkelte endringer i presentasjon av regnskapet og i presentasjon av fjorårets regnskapstall.

Regnskapslinjen Statens finansiering av immaterielle eiendeler og varige driftsmidler i balansen er fjernet som følge av forenkling av inntektsføring av bevilging i SRS 10. Saldoen er overført til regnskapslinjen Avregnet med statskassen, med unntak av eksternfinansiert reservedelslager og enkelte anleggsmidler knyttet til Nødnett. Reservedelslageret og eksternfinansierte anleggsmidler er fra 2019 bokført under langsiktige forpliktelser, se eget punkt under for mer detaljer. Sammenligningstallene for 2018 er endret tilsvarende.

Presentasjonen av inntekt fra bevilgning i note er også forenklet som følge av denne endringen.

Åpningsbalansen 1.1.2018

Ved utarbeidelse av åpningsbalansen er metodikken for verdsettelse basert på prinsippene i SRS og tolkning av disse. Justis- og beredskapsdepartementet godkjente DSBs åpningsbalanse 20. november 2018, og den ble godkjent av Riksrevisjonen i forbindelse med avleggelse av årsregnskapet for 2018.

Immaterielle eiendeler og varige driftsmidler er verdsatt til gjenanskaffelsesverdi eller virkelig verdi. Finansielle anleggsmidler er verdsatt til virkelig verdi. Virksomhetsoverdragelser i staten gjøres normalt til kontinuitet. Tidligere DNKs inngående balanse fra 2017 var revidert ved konsolideringen, slik at denne dannet grunnlag for den konsoliderte åpningsbalansen for den samlede virksomheten.

For tomter, bygg og anlegg ble gjenanskaffelsesverdien dels basert på estimer utarbeidet og dokumentert fra DSB og dels på kvalitetssikring fra, og verddivurderinger utarbeidet av uavhengige tekniske miljøer.

Gjenanskaffelsesverdi for en eiendel er det beløp det vil koste dersom eiendelen skulle anskaffes i dag, vurdert til samme kvalitet, standard og funksjonalitet som eksisterende eiendel.

Omløpsmidler er verdsatt til gjenanskaffelsesverdi eller virkelig verdi. Kortsiktig gjeld er verdsatt til pålydende. Omløpsmidler, fratrukket kortsiktig gjeld og eventuelle øvrige avsetninger, fremkommer som avregninger.

Transaksjonsbaserte inntekter

Transaksjoner resultatføres til verdien av vederlaget på transaksjonstidspunktet. Inntekt resultatføres når den er opptjent. Inntektsføring ved salg av varer skjer på leveringstidspunktet hvor risiko og kontroll er overført til kjøper. Salg av tjenester inntektsføres i takt med utførelsen.

Inntekter fra bevilgninger og inntekt fra tilskudd og overføringer

Inntekt fra bevilgninger og inntekt fra tilskudd og overføringer resultatføres etter prinsippet om motsatt sammenstilling. Dette innebærer at inntekt fra bevilgninger og inntekt fra tilskudd og overføringer resultatføres i takt med at aktivitetene som finansieres av disse inntektene utføres, det vil si i samme periode som kostnadene påløper (motsatt sammenstilling).

Bruttobudsjetterte virksomheter har en forenklet praktisering av prinsippet om motsatt sammenstilling ved at inntekt fra bevilgninger beregnes som differansen mellom periodens kostnader og opptjente transaksjonsbaserte inntekter og eventuelle inntekter fra tilskudd og overføringer til virksomheten. En konsekvens av dette er at resultat av periodens aktiviteter blir null.

Kostnader

Kostnader som gjelder transaksjonsbaserte inntekter kostnadsføres i samme periode som tilhørende inntekt.

Kostnader som finansieres med inntekt fra bevilgning og inntekt fra tilskudd og overføringer, kostnadsføres i samme periode som aktivitetene er gjennomført og ressursene er forbrukt.

Pensjoner

SRS 25 Ytelser til ansatte legger til grunn en forenklet regnskapsmessig tilnærming til pensjoner. Statlige virksomheter skal ikke balanseføre netto pensjonsforpliktelse for ordninger til Statens pensjonskasse (SPK).

DSB resultatfører arbeidsgiverandel av pensjonspremien som pensjonskostnad. Pensjon kostnadsføres som om pensjonsordningen i SPK var basert på en innskuddsplan.

Leieavtaler

DSB har valgt å videreføre klassifisering av leieavtaler og har derfor ikke benyttet forenklet metode i SRS 13 om leieavtaler og klassifisere alle leieavtaler som operasjonelle leieavtaler. Virksomheten har én gjeldende finansiell avtale knyttet til leasing av transmisjonsutstyr i Nødnett, se note 17. Denne utløper 2. kvartal 2020. For øvrig er alle andre avtaler operasjonelle leieavtaler.

Klassifisering og vurdering av anleggsmidler

Anleggsmidler er varige og betydelige eiendeler som disponeres av DSB. Med varig menes utnyttbar levetid på 3 år eller mer. Med betydelig menes enkeltstående anskaffelser (kjøp) med anskaffelseskost på kr 30 000 eller mer. Anleggsmidler er balanseført til anskaffelseskost fratrukket avskrivninger.

Inventar, IKT-utstyr, transportmidler samt en del materiell og utstyr i Sivilforsvaret med levetid på 3 år eller mer er balanseført selv om de enkeltvis har en verdi på under kr 30 000 da samlet verdi er vesentlig.

Varige driftsmidler nedskrives til virkelig verdi ved bruksendring, dersom virkelig verdi er lavere enn balanseført verdi.

Egenutvikling av programvare

Egenutviklet programvare som anses å være sentralt i DSBs drift blir balanseført med anskaffelseskost. I anskaffelseskost inngår bruk av egne ansatte til utvikling, der anskaffelseskosten kan måles pålitelig, jfr. SRS 17. DSB har valgt å videreføre denne praksisen selv om det fra 2019 er valgfritt å balanseføre egne timer.

Klassifisering og vurdering av omløpsmidler og kortsiktig gjeld

Omløpsmidler og kortsiktig gjeld omfatter poster som forfaller til betaling innen ett år etter anskaffelsestidspunktet. Øvrige poster er klassifisert som anleggsmidler/langsiktig gjeld.

Omløpsmidler vurderes til det laveste av anskaffelseskost og virkelig verdi. Kortsiktig gjeld balanseføres til nominelt beløp på opptakstidspunktet.

Beholdning av varer og driftsmateriell

Beholdninger omfatter driftsmateriell som benyttes i eller utgjør en integrert del av DSBs offentlige tjenesteyting. Dette består av materiell og utstyr i Sivilforsvaret og reservedeler for Nødnett. Beholdninger av driftsmateriell er i all hovedsak verdsatt til anskaffelseskost. Reservedelslageret til Nødnett er eksterntfinansiert og har motpost som langsiktig forpliktelse. Se eget punkt under for mer detaljer.

Fordringer

Kundefordringer og andre fordringer er oppført i balansen til pålydende etter fradrag for avsetning til forventet tap. Avsetning til tap gjøres på grunnlag av individuelle vurderinger av de enkelte fordringene.

Valuta

Pengeposter i utenlandsk valuta er vurdert til kursen ved regnskapsperiodens slutt. Her er Norges Banks spotkurs per 31.12 lagt til grunn.

Statens kapital

Statens kapital utgjør nettobeløpet av virksomhetens eiendeler og gjeld, og fremgår i regnskapslinjen for avregninger i balanseoppstillingen. Bruttobudsjetterte virksomheter presenterer ikke konsernkontoene i Norges Bank som bankinnskudd. Konsernkontoene inngår i regnskapslinjen avregnet med statskassen.

Innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten

Innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten presenteres etter samme prinsipper som de er bokført.

Dette er en prinsippendring fra tidligere år da innkrevingsvirksomhet tidligere ble presentert etter kontantprinsippet. Prinsippendringer er en følge av endring i SRS 10 Inntekt fra bevilgninger, tilskudd og overføringer til virksomheten, samt overføringer til og fra staten. I avsnittet for omløpsmidler er det opprettet en ny overskrift Fordringer vedrørende innkrevingsvirksomhet og andre overføringer (del B, punkt IV). Sammenligningstallene for 2018 er omarbeidet.

Tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten

Tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten presenteres etter samme prinsipper som de er bokført.

Dette er en prinsippendring fra tidligere år da tilskuddsforvaltning tidligere ble presentert etter kontantprinsippet. Prinsippendringer er en følge av endring i SRS 10 Inntekt fra bevilgninger, tilskudd og overføringer til virksomheten, samt overføringer til og fra staten. I avsnittet for gjeld er det opprettet en ny overskrift Gjeld vedrørende tilskuddsforvaltning og andre overføringer (del D, punkt IV). Sammenligningstallene for 2018 er omarbeidet.

Avsetning for langsiktige forpliktelser

Fjerningsforpliktelser

Langsiktige forpliktelser som med sannsynlighetsovervekt (>50%) vil komme til oppgjør, og som har vært mulig å estimere pålitelig er balanseført. Dette omfatter bla. brudd- og damvarslingsanlegg for Sivilforsvaret og kostnader til opprydding av et fjellanlegg. Fjellanlegget ble ferdig ryddet i 2019 og er ikke medregnet fjerningsforpliktelsene ved utløpet av året.

Fjerningsforpliktelsen knyttet til Nødnett (videreført ved overtagelse av Direktoratet for nødkommunikasjon i 2017) er behandlet i henhold til SRS 19, punkt 37 og er balanseført som en del av anskaffelseskost på nettverkseideler og avskrives sammen med denne. Beløpet er bokført i balansen under avsetning langsiktige forpliktelser.

Reservedelslager Nødnett

Reservedelslageret til Nødnett er eksterntfinansiert og er fra 2019 avsatt som en langsiktig forpliktelse. Før prinsippendringen (endring i SRS 10), hadde lageret motpost under statens finansiering/kapital. Sammenligningstallene for 2018 er derfor omarbeidet.

Eksterntfinansierte anleggsmidler Nødnett

Enkelte av anleggsmidlene i Nødnett er finansiert av andre og er fra 2019 avsatt som en langsiktig forpliktelse. Forpliktelsen vil reduseres i takt med avskrivningene. Før prinsippendringen (endring i SRS 10) hadde disse anleggsmidlene motpost under statens finansiering/kapital. Sammenligningstallene for 2018 er derfor omarbeidet.

RESULTATREGNSKAP

	Note	2019	2018
Driftsinntekter			
Inntekt fra bevilgninger	1	1 086 462 697	1 136 691 099
Inntekt fra tilskudd og overføringer	1	15 355 318	24 158 322
Inntekt fra avgifter og gebyrer	1	146 710 605	150 303 358
Salgs- og leieinntekter	1	637 250 617	570 422 236
Andre driftsinntekter	1	4 532 509	3 271 893
Sum driftsinntekter		1 890 311 746	1 884 846 908
Driftskostnader			
Varekostnader		58 879 379	77 094 044
Lønnskostnader	2	572 746 642	571 786 311
Avskrivninger på varige driftsmidler og immaterielle eiendeler	3,4	433 478 614	408 453 998
Nedskrivninger på varige driftsmidler og immaterielle eiendeler	3,4	4 921 480	0
Andre driftskostnader	5	820 263 679	822 106 653
Sum driftskostnader		1 890 289 794	1 879 441 006
Driftsresultat		21 952	5 405 902
Finansinntekter og finanskostnader			
Finansinntekter	6	80 924	322 771
Finanskostnader	6	102 876	5 728 673
Sum finansinntekter og finanskostnader		-21 952	-5 405 902
Resultat av periodens aktiviteter		0	0
Avregninger og disponeringer			
Avregning med statskassen (bruttobudsjettet)	7	0	0
Sum avregninger og disponeringer		0	0
Innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten			
Avgifter og gebyrer direkte til statskassen	8	366 000	486 500
Avregning med statskassen innkrevingsvirksomhet		366 000	486 500
Sum innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten		0	0
Tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten			
Utbetalinger av tilskudd til andre	9	6 480 000	6 498 000
Avregning med statskassen tilskuddsforvaltning		6 480 000	6 498 000
Sum tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten		0	0

BALANSE

	Note	31.12.2019	31.12.2018
EIENDELER			
A. Anleggsmidler			
I Immaterielle eiendeler			
Programvare og lignende rettigheter	3	138 460 569	159 688 253
Immaterielle eiendeler under utførelse	3	40 631 860	36 821 568
Sum immaterielle eiendeler		179 092 429	196 509 821
II Varige driftsmidler			
Tomter	4	101 490 796	110 100 719
Bygninger og annen fast eiendom	4	262 466 039	270 257 569
Maskiner og transportmidler	4	41 823 852	37 174 633
Driftsløsøre, inventar, verktøy og lignende	4	53 864 609	47 895 820
Materiell og utstyr (Sivilt forsvaret)	4	164 190 991	176 083 628
Nettverkseiendeler (Nødnett)	4	1 323 560 724	1 501 637 703
Radioterminaler og kontrollromsutstyr (Nødnett)	4	16 471 188	13 033 818
Sum varige driftsmidler		1 963 868 199	2 156 183 890
III Finansielle anleggsmidler			
Langsiktige fordringer	15	77 202 816	46 375 509
Sum finansielle anleggsmidler		77 202 816	46 375 509
Sum anleggsmidler		2 220 163 444	2 399 069 220
B. Omløpsmidler			
I Beholdning av varer og driftsmateriell			
Beholdninger av varer og driftsmateriell	11	117 076 636	112 145 717
Sum beholdning av varer og driftsmateriell		117 076 636	112 145 717
II Fordringer			
Kundefordringer	12	14 234 834	14 230 359
Opptjente, ikke fakturerte inntekter	13	11 752 895	6 530 664
Andre kortsiktige fordringer	14	261 512 569	382 322 280
Sum fordringer		287 500 298	403 083 303
III Bankinnskudd, kontanter og lignende			
Sum bankinnskudd, kontanter og lignende		0	0
Sum omløpsmidler		404 576 935	515 229 020
Sum eiendeler drift		2 624 740 379	2 914 298 240
IV Fordringer vedrørende innkreivingsvirksomhet og andre overføringer			
Fordringer vedr. innkreivingsvirksomhet og andre overføringer til staten	8	186 000	0
Sum fordringer vedr. innkreivingsvirksomhet og andre overføringer		186 000	0
Sum eiendeler		2 624 926 379	2 914 298 240

BALANSE

	Note	31.12.2019	31.12.2018
STATENS KAPITAL OG GJELD			
C. Statens kapital			
I Virksomhetskaptial			
Virksomhetskaptial		0	0
Sum virksomhetskaptial		0	0
II Avregninger			
Avregnet med statskassen (bruttobudsjetterte) ^{1 2}	7a	2 181 261 459	2 456 189 351
Sum avregninger		2 181 261 459	2 456 189 351
Sum statens kapital		2 181 261 459	2 456 189 351
D. Gjeld			
I Avsetning for langsiktige forpliktelseser			
Avsetninger langsiktige fjerningsforpliktelseser	10a	130 760 999	130 927 916
Eksternfinansierte anleggsmidler ¹	10b	90 081 480	82 612 561
Eksternfinansierte reservelager Nødnett ²	10b	14 129 099	14 038 051
Sum avsetninger for langsiktige forpliktelseser		234 971 579	227 578 528
II Annen langsiktig gjeld			
Øvrig langsiktig gjeld	17	298 506	1 647 500
Sum annen langsiktig gjeld		298 506	1 647 500
III Kortsiktig gjeld			
Leverandørgjeld		47 830 486	41 557 799
Skyldig skattetrekk		23 301 324	23 299 755
Skyldige offentlige avgifter		10 023 291	9 893 620
Avsatte feriepengeser		48 336 008	47 783 798
Mottatt forskuddsbetaling	13	9 036 773	3 868 751
Annen kortsiktig gjeld	16	69 866 954	102 479 138
Sum kortsiktig gjeld		208 394 835	228 882 861
Sum gjeld		443 664 920	458 108 889
Sum statens kapital og gjeld drift		2 624 926 379	2 914 298 240
IV Gjeld vedrørende tilskuddsforvaltning og andre overføringer			
Gjeld vedrørende tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten		0	0
Sum gjeld vedrørende tilskuddsforvaltning og andre overføringer		0	0
Sum statens kapital og gjeld		2 624 926 379	2 914 298 240

Fra regnskapsåret 2019 er Statens finansiering av eiendeler slått sammen med avregnet med Statskassen, med unntak av to poster.

¹ Varelageret til Nødnett er finansiert av andre. Bokført verdi er fra 2019 flyttet fra statens finansiering av eiendeler til langsiktig gjeld. Tallene pr 31.12.18 er derfor omarbeidet.

² Noen av anleggsmidlene tilknyttet Nødnett er finansiert av andre. Bokført verdi er fra 2019 flyttet fra statens finansiering av eiendeler til langsiktig gjeld. Tallene pr 31.12.18 er derfor omarbeidet.

NOTE 1 DRIFTSINNTEKTER

	2019	2018
Inntekt fra bevilgninger		
Inntekt fra bevilgninger	1 086 462 697	1 136 691 099
Sum inntekt fra bevilgninger	1 086 462 697	1 136 691 099
Inntekt fra tilskudd og overføringer		
Tilskudd fra EU	838 780	8 399 069
Tilskudd fra Gjensidigestiftelsen	10 690 532	13 206 557
Andre tilskudd og overføringer	3 826 006	2 552 696
Sum inntekt fra tilskudd og overføringer	15 355 318	24 158 322
Inntekt fra avgifter og gebyrer		
Avgift på farlige stoffer	68 878 778	66 916 404
Gebyrer/tilsynsavgifter	77 831 826	83 386 954
Sum inntekt fra avgifter og gebyrer	146 710 605	150 303 358
Salgs- og leieinntekter		
Abonnementsinntekter Nødnett	545 160 220	503 426 602
Øvrige salgsinntekter, avgiftspliktig	53 687 572	32 998 023
Salgs- og driftsinntekter oppdrag og undervisning mm.	37 392 694	32 785 111
Leieinntekter	1 010 131	1 212 500
Sum salgs- og leieinntekter	637 250 617	570 422 236
Andre driftsinntekter		
Gevinst ved avgang av anleggsmidler	3 828 561	2 100 662
Andre inntekter	703 948	1 171 231
Sum andre driftsinntekter	4 532 509	3 271 893
Sum driftsinntekter	1 890 311 746	1 884 846 908

NOTE 2
LØNSKOSTNADER

	2019	2018
Lønn	394 733 405	393 317 184
Feriepenger	49 462 844	49 215 795
Arbeidsgiveravgift	65 030 092	64 183 521
Pensjonskostnader	48 878 481	46 822 639
Lønn balanseført ved egenutvikling av anleggsmidler ¹	-2 051 071	-1 842 429
Sykepenger og andre refusjoner	-11 823 470	-11 801 871
Lønn og tillegg til befall og mannskap mm. i Sivilforsvaret	12 011 159	11 803 037
Godtgjørelse til mannskap i Sivilforsvaret	7 817 651	12 297 750
Andre ytelser	8 687 552	7 790 685
Sum lønnskostnader	572 746 642	571 786 311
Antall årsverk	568	582

¹Inneholder lønn og sosiale kostnader, herunder feriepenge, arbeidsgiveravgift og pensjonskostnader.

NOTE 3
IMMATERIELLE EIENDELER

	Programvare og lignende rettigheter	Immaterielle eiendeler under utførelse	Sum
Anskaffelseskost 01.01.	303 122 614	36 821 568	339 944 182
Tilgang i året	24 326 929	13 178 046	37 504 975
Avgang anskaffelseskost i året (-)	-697 203	0	-697 203
Fra immaterielle eiendeler under utførelse til annen gruppe i året ¹	9 367 754	-9 367 754	0
Anskaffelseskost	336 120 094	40 631 860	376 751 954
Akkumulerte nedskrivninger 01.01.	0	0	0
Nedskrivninger i året	1 339 206	0	1 339 206
Akkumulerte avskrivninger 01.01.	143 434 360	0	143 434 360
Ordinære avskrivninger i året	53 583 162	0	53 583 162
Akkumulerte avskrivninger avgang i året (-)	-697 203	0	-697 203
Balanseført verdi 31.12.2019	138 460 569	40 631 860	179 092 429
Avskrivningssatser (levetider)	5 -10 år / lineært	Ingen avskrivning	
Avhendelse av immaterielle eiendeler i 2019:			
Salgssum ved avgang anleggsmidler	0	0	0
- Bokført verdi avhendede anleggsmidler	0	0	0
= Regnskapsmessig gevinst/tap	0	0	0

¹ Endringen på kr. 9 367 754 fra immaterielle eiendeler under utførelse til programvare og lignende rettigheter er verdien på "Nasjonal løsning for farlige produkter" som fra mai 2019 er ferdig utviklet og overført til drift. Systemet har en økonomisk levetid på 10 år.

Total balanseført verdi for immaterielle eiendeler pr 31.12.2019 utgjør kr. 179 092 429. Tilgang i 2019 er kr. 37 504 975, avskrivninger kr. 53 583 162 og nedskrivninger kr. 1 339 206. Dette gir netto reduksjon av verdien på immaterielle eiendeler på til sammen kr. 17 417 393. Tilgangen i 2019 omfatter bla vesentlige investeringer i utvikling av fagsystemene BRIS (7 mill. kroner), Kunnskapsbanken (9,5 mill. kroner) og PLIS (3,3 mill. kroner). I tillegg er det tilgang på 15,3 mill. kroner for anlegg tilhørende Nødnett.

NOTE 4 VARIGE DRIFTSMIDLER

	Tomter	Bygninger og annen fast eiendom	Maskiner og transportmidler	Driftsløsøre, inventar, verktøy o.l.
Anskaffelseskost 01.01.	110 100 719	275 858 974	41 337 732	65 264 942
Tilgang i året	0		9 360 550	14 716 065
Avgang anskaffelseskost i året (-)	-8 609 923	-2 312 000	-855 311	-9 680
Fra anlegg under utførelse til annen gruppe i året	0	0	0	0
Anskaffelseskost	101 490 796	273 546 974	49 842 972	79 971 327
Akkumulerte nedskrivninger 01.01	0	0	0	1 243 640
Nedskrivninger i året	0	0	0	0
Akkumulerte avskrivninger 01.01.	0	5 601 404	4 163 099	16 125 482
Ordinære avskrivninger i året	0	5 520 906	4 332 068	8 738 060
Akkumulerte avskrivninger avgang i året (-)	0	-41 376	-476 048	-464
Balanseført verdi 31.12.2019	101 490 796	262 466 039	41 823 852	53 864 609
Avskrivningssatser (levetider)	Ingen avskrivning	10-60 år lineært	5-20 år lineært	3-50 år lineært
Avhendelse av varige driftsmidler i 2019:				
Salgssum ved avgang anleggsmidler	0	4 780 000	1 506 700	0
- Bokført verdi avhendede anleggsmidler	-8 609 923	-2 270 624	-379 263	0
= Regnskapsmessig gevinst/tap	-8 609 923	2 509 376	1 127 437	0

	Materiell og utstyr (Sivilforsvaret) ¹	Nettverks- eiendeler (nødnett) ¹	Radioterminaler og kontrollromsutstyr (nødnett)	Sum varige driftsmidler
Anskaffelseskost 01.01.	194 587 009	2 774 023 178	174 987 313	3 636 159 867
Tilgang i året	8 396 227	140 645 257	30 401 560	203 519 659
Avgang anskaffelseskost i året (-)	-1 339 683	0	-2 144 473	-15 271 069
Fra anlegg under utførelse til annen gruppe i året		0	0	0
Anskaffelseskost	201 643 553	2 914 668 435	203 244 400	3 824 408 456
Akkumulerte nedskrivninger 01.01	0	0	330 549	1 574 189
Nedskrivninger i året	0	3 498 800	83 474	3 582 274
Akkumulerte avskrivninger 01.01.	18 503 381	1 272 385 475	161 622 946	1 478 401 787
Ordinære avskrivninger i året	19 200 266	315 223 436	26 880 716	379 895 452
Akkumulerte avskrivninger avgang i året (-)	-251 085	0	-2 144 473	-2 913 446
Balansført verdi 31.12.2019	164 190 991	1 323 560 724	16 471 188	1 963 868 199
Avskrivningssatser (levetider)	10- 50 år lineært	3-15 år lineært	3-15 år lineært	
Avhendelse av varige driftsmidler i 2019:				
Salgssum ved avgang anleggsmidler	0	0	0	6 286 700
- Bokført verdi avhendede anleggsmidler	0	0	0	-11 259 810
= Regnskapsmessig gevinst/tap	0	0	0	-4 973 110

¹ Verdsatt fjerningsforpliktelse er redegjort for i note 10A.

Varige driftsmidler har pr 31.12.2019 en bokført verdi på kr. 1 963 868 199. Investeringer i 2019 utgjør kr. 203 519 659, og det er avhendet anleggsmidler med bokført verdi på kr. 11 259 810. Avskrivninger i 2019 beløper seg til kr. 379 895 452. Vesentlige investeringer i 2019 er gjort i kritisk materiell til Sivilforsvaret som biler, tilhengere, personlig utrustning og brannmateriell Videre er det gjort vesentlige investeringer i driftsløsoøre, inventar og påkostninger leide bygg.

Tilgangen på nettverkseiendeler, radioterminaler og kontrollromsutstyr nødnett på kr. 171 046 817 skyldes i det vesentlige at investeringer som er gjort i 2017 til 2019, og som tidligere fremkom under "Forskuddsbetalte kostnader til leverandør Nødnett" i 2019 vises som tilgang i anleggsgruppen.

NOTE 5
ANDRE DRIFTSKOSTNADER

	2019	2018
Husleie	65 928 221	61 988 995
Siteleie inkl strøm Nødnett	86 963 855	85 996 245
Vedlikehold egne bygg og anlegg	3 899 110	1 734 386
Vedlikehold og ombygging av leide lokaler	674 006	497 333
Andre kostnader til drift av eiendom og lokaler	20 081 334	19 785 847
Leie maskiner, inventar og lignende	9 757 158	6 063 585
Mindre utstyrsanskaffelser	27 029 264	33 544 436
Reparasjon og vedlikehold av maskiner, utstyr mv.	6 399 532	7 490 078
Vedlikehold av nettverk/kontrollrom Nødnett	176 573 869	168 459 607
Kjøp av konsulenttenester ¹	57 759 871	12 996 830
Kjøp av andre fremmede tjenester ¹	32 900 567	71 380 264
Drift av nettverk/kontrollrom Nødnett	39 501 892	35 757 329
Operatørtjenester/nettverk Nødnett	73 484 695	71 332 097
Brannhelikopter - beredskap/flytid	21 743 470	55 908 001
Nødnett - Kommunikasjon nødnett (transmisjon)	84 189 945	86 405 797
Reiser og diett	34 498 643	34 304 270
Tap ved avgang anleggsmidler	9 786 095	5 783 181
Øvrige driftskostnader	69 092 152	62 678 372
Sum andre driftskostnader	820 263 679	822 106 653

¹Fra og med 01.01.2019 er det krav om at kjøp av konsulenttenester og andre fremmede tjenester skal spesifiseres ytterligere. Kjøp av konsulenttenester og kjøp av andre fremmede tjenester er derfor delt inn på nytt med et tydeligere skille på hva som er et rent konsulentkjøp og hva som er fremmede tjenester. For sammenligning mot 2018 må kjøp av konsulenttenester og kjøp av andre fremmede tjenester ses samlet.

Kjøp av konsulenttenester er knyttet til	2019
Konsulenttenester til utvikling av programvare og IKT-løsninger	8 033 403
Kurs og undervisning (konsulenttenester), hovedsakelig Norges Brannskole	8 221 773
Andre konsulenttenester til utredning og analyser samt annet	27 124 119
Andre konsulenttenester som revisjon, juridisk bistand, kommunikasjon, rekruttering	14 380 576
Sum kjøp av konsulenttenester	57 759 871

Kjøp av fremmede tjenester er knyttet til	2019
Tjenester knyttet til IKT drift	15 403 704
Økonomiske bidrag	7 994 404
Andre fremmede tjenester	9 502 459
Sum kjøp av fremmede tjenester	32 900 567

Tilleggsinformasjon om operasjonelle leieavtaler:

	Tomter, bygninger og annen fast eiendom ¹	Maskiner og transportmidler	Infrastruktur-eiendeler ²	Sum
Varighet inntil 1 år	0	0	0	0
Varighet 1-5 år	42 554 776	2 939 841	0	45 494 617
Varighet over 5 år	17 248 208	0	169 491 847	186 740 055
Kostnadsført leiebetaling for perioden	59 802 984	2 939 841	169 491 847	232 234 672

¹Avtaler vedrørende husleie på lokasjoner DSB ikke eier selv.

²Avtaler vedrørende Site-leie og transmisjon/linjer knyttet til nødnett.

NOTE 6 FINANSINNTEKTER OG –KOSTNADER

	2019	2018
Finansinntekter		
Renteinntekter	12 074	51 149
Valutagevinst (agio)	42 259	214 008
Annen finansinntekt	26 591	57 614
Sum finansinntekter	80 924	322 771
Finanskostnader		
Rentekostnad fjerningsforpliktelse ¹	13 083	4 990 304
Andre rentekostnader	81 675	202 000
Valutatap (disagio)	8 118	536 369
Sum finanskostnader	102 876	5 728 673

¹Fjerningsforpliktelsen rentejusteres årlig.

NOTE 7A SAMMENHENG MELLOM AVREGNET MED STATSKASSEN OG MELLOMVÆRENDE MED STATSKASSEN

Forklaring til at periodens resultat ikke er lik endring i avregnet med statskassen i balansen	31.12.2019	31.12.2018	Endring ¹
Avregnet med statskassen i balansen	2 181 261 459	2 456 189 351	-274 927 892
Endring i avregnet med statskassen			
Konsernkontoer i Norges Bank			
Konsernkonto utbetaling			-1 791 039 549
Konsernkonto innbetaling			990 921 089
Netto trekk konsernkonto			-800 118 460
Innbetalinger og utbetalinger som ikke inngår i virksomheten drift (er gjennomstrømningsposter)			
- Innbetaling innkrevingsvirksomhet og andre overføringer			-366 000
+ Utbetaling tilskuddsforvaltning og andre overføringer			6 480 000
Bokføringer som ikke går over bankkonto, men direkte mot avregning med statskassen			
+ Inntektsført fra bevilgning (underkonto 1991 og 1992)			1 086 462 697
- Gruppeliv/arbeidsgiveravgift (underkonto 1985 og 1986)			-65 686 679
+ Nettoordning, statlig betalt merverdiavgift (underkonto 1987)			48 156 334
Andre avstemmingsposter (spesifiseres)**			0
Forskjell mellom resultatført og netto trekk på konsernkonto			274 927 892
Resultat av periodens aktiviteter før avregning mot statskassen			0
Sum endring i avregnet med statskassen¹			274 927 892

¹ Sum endring i avregnet med statskassen skal stemme med periodens endring ovenfor.

Bakgrunnen for at periodens resultat ikke er lik endring i avregnet med statskassen i balansen for bruttobudsjetterte virksomheter, er at konsernkontoene i Norges Bank inngår som en del av avregnet med

statskassen i balansen. I tillegg må det tas hensyn til enkelte transaksjoner som ikke er knyttet til virksomhetens drift og transaksjoner som ikke medfører ut- eller innbetaling. Nedenfor vises de ulike postene som er grunnen til at endring i avregnet med statskassen i balansen ikke er lik balansens resultat.

NOTE 7B

SAMMENHENG MELLOM AVREGNET MED STATSKASSEN OG MELLOMVÆRENDE MED STATSKASSEN

Forskjellen mellom avregnet med statskassen og mellomværende med statskassen			
	31.12.2019	31.12.2019	
	Spesifisering av bokført avregning med statskassen	Spesifisering av rapportert mellomværende med statskassen	Forskjell
Immaterielle eiendeler, varige driftsmidler og finansiering av disse			
Immaterielle eiendeler	179 092 429		179 092 429
Varige driftsmidler	1 963 868 199		1 963 868 199
Sum	2 142 960 628	0	2 142 960 628
Finansielle anleggsmidler			
Andre fordringer	77 202 816	27 003	77 175 813
Sum ¹	77 202 816	27 003	77 175 813
Omløpsmidler			
Beholdninger av varer og driftsmateriell	117 076 637	0	117 076 637
Kundefordringer	14 234 834	0	14 234 834
Opptjente, ikke fakturerte inntekter	11 752 895	0	11 752 895
Andre fordringer	261 512 569	28 187 265	233 325 304
Fordringer vedrørende innkrevingsvirksomhet	186 000	0	0
Sum	404 762 935	28 187 265	376 389 670
Langsiktige forpliktelser og gjeld			
Avsetninger langsiktige forpliktelser	-234 971 579	0	-234 971 579
Øvrig langsiktig gjeld	-298 506	0	-298 506
Sum	-235 270 085	0	-235 270 085
Kortsiktig gjeld			
Leverandørgjeld	-47 830 486	0	-47 830 486
Skyldig skattetrekk	-23 301 324	-23 301 324	0
Skyldige offentlige avgifter	-10 023 291	210 023	-10 233 314
Avsatte feriepenger	-48 336 008	0	-48 336 008
Mottatt forskuddsbetaling	-9 036 772	-7 121 994	-1 914 778
Annen kortsiktig gjeld	-69 866 954	-699 650	-69 167 304
Sum	-208 394 835	-30 912 945	-177 481 890
Sum	2 181 261 459	-2 698 677	2 183 774 136

¹Se forklaring til note 7A

Mellomværende med statskassen består av kortsiktige fordringer og gjeld som etter økonomiregelverket er rapportert til statsregnskapet (S-rapport). Avregnet med statskassen viser finansieringen av virksomhetens netto omløpsmidler. Netto omløpsmidler består av kortsiktige eiendeler som beholdninger og kundefordringer, redusert for kortsiktig gjeld som leverandørgjeld og skyldige skatter og avgifter. Dersom virksomheten har finansielle anleggsmidler eller langsiktige forpliktelser inngår disse i beregningen av avregnet med statskassen.

NOTE 8

INNKREVINGSVIRKSOMHET OG ANDRE OVERFØRINGER TIL STATEN

	2019	2018
Avgifter og gebyrer direkte til statskassen		
Tvangsmulkt (produkter og kjemikalier)	270 000	236 500
Tvangsmulkt/vedtak fra Næringslivets sikkerhetsorganisasjon (NSO)	21 000	0
Overtredelsesgebyr (el-installasjoner)	75 000	100 000
Kompensasjon leasing brannbiler	0	150 000
Sum avgifter og gebyrer direkte til statskassen	366 000	486 500

Fordringer vedrørende innkrevingsvirksomhet og andre overføringer	31.12.2019	31.12.2018
Fordringer til pålydende	186 000	0
Avsatt til forventet tap(-)	0	0
Sum fordringer vedrørende innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten	186 000	0

NOTE 9

TILSKUDDSFORVALTNING OG ANDRE OVERFØRINGER FRA STATEN

	2019	2018
Tilskudd til andre		
Norsk Elektroteknisk Komite (NEK)	4 302 000	4 181 000
Norsk Brannvernforening	2 178 000	2 117 000
Norges Sivilforsvarsforbund	0	200 000
Sum utbetalinger av tilskudd til andre	6 480 000	6 498 000

NOTE 10 A

SPESIFISERING AV EIENDELER MED FJERNINGSFORPLIKTELSE

	31.12.2019	31.12.2018
Avsetning for langsiktige fjerningsforpliktelser		
IB avsetning for fremtidig fjerningsforpliktelser	130 927 916	130 927 916
Tilgang/avgang i 2019 ¹	-166 917	0
Sum avsetninger for forpliktelser	130 760 999	130 927 916
Varige driftsmidler med fjerningsforpliktelser		
Eiendeler med fjerningsforpliktelser (eiendelene er også inkludert i note 4) ²	65 840 845	75 913 585
Sum eiendeler med fjerningsforpliktelser	65 840 845	75 913 585

¹Endring skyldes nedjustering av avsetning for et anlegg som ble solgt desember 2018 og årlig renteberegning fjerningsforpliktelse i nødnettet

²Endring skyldes avskrivninger på anleggene

Fjerningsforpliktelser Nødnett

Ved en eventuell terminering av nettverket i Nødnett er DSB forpliktet til å fjerne installasjoner på basestasjoner og bringe lokasjoner tilbake til sin opprinnelig stand. DSB vurderer det med en sannsynlighetsovervekt at installasjonene på et framtidig tidspunkt må fjernes (mer enn 50 % sannsynlighet). Beløpet rentejusteres årlig.

Fjerningsforpliktelser Sivilforsvaret

Ved Sivilforsvarets to dambrudd varslingsanlegg i hhv Sirdal og Hallingdal har DSB en forpliktelse ved en eventuell nedleggelse. Dette gjelder tetting av tak og vegg gjennomganger. DSB vurderer at det er sannsynlig at arbeidet må utføres.

Fjerningsforpliktelse Norges Brannskole

DSB har kartlagt hvilke mulige miljøforpliktelser som finnes knyttet til øvingsfeltet ved Norges Brannskole, men det er ikke gjort noen økonomiske vurderinger knyttet til opprydding og eventuelle tiltak. Det har ikke vært mulig å estimere en pålitelig verdi for det økonomiske oppgjøret knyttet til forpliktelsen. Dette er basert på usikkerheten knyttet til omfanget av forurensing, estimering av kostnader knyttet til håndtering av farlig avfall, samt at DSB ikke har noen estimater knyttet til miljørydding av kjente miljøforpliktelser ved øvingsfeltet. Med bakgrunn i dette inngår ikke forpliktelsen i balanseoppstillingen.

NOTE 10 B

SPESIFISERING AV ØVRIGE FORPLIKTELSER

	31.12.2019	31.12.2018
Avsetning for øvrige forpliktelser		
Forpliktelser knyttet til varelager Nødnett ¹	14 129 099	14 038 051
Forpliktelser knyttet til anleggsmidler Nødnett ²	90 081 480	82 612 561
Sum avsetninger for øvrige forpliktelser	104 210 579	96 650 612
Eiendeler med forpliktelser		
Omløpsmidler med forpliktelser- varelager Nødnett ¹	14 129 099	14 038 051
Anleggsmidler Nødnett (eiendelene er også inkludert i note 4) ²	90 081 480	82 612 561
Sum eiendeler med øvrige forpliktelser	104 210 579	96 650 612

¹Varelageret til Nødnett er finansiert av andre. Bokført verdi er fra 2019 flyttet fra statens finansiering av eiendeler til langsiktig gjeld. Beløpene pr 31.12.18 er derfor omarbeidet.

²Noen av anleggsmidlene tilknyttet Nødnett er finansiert av andre. Bokført verdi er fra 2019 flyttet fra statens finansiering av eiendeler til langsiktig gjeld. Beløpene pr 31.12.18 er derfor omarbeidet.

NOTE 11

SPESIFISERING AV BEHOLDNING AV VARER OG DRIFTSMATERIELL

	31.12.2019	31.12.2018
Anskaffelseskost		
Beholdninger anskaffet til bruk i Nødnett-reservedeler	14 129 099	14 038 051
Varelager Siviltforsvaret	102 947 537	98 107 666
Sum anskaffelseskost	117 076 636	112 145 717
Ukurans	0	0
Sum ukurans	0	0
Sum beholdning av varer og driftsmateriell	117 076 636	112 145 717

NOTE 12

KUNDEFORDRINGER

	31.12.2019	31.12.2018
Kundefordringer til pålydende	15 728 159	15 405 864
Avsatt til forventet tap (-)	-1 493 325	-1 175 505
Sum kundefordringer	14 234 834	14 230 359

Kundefordringer vedrørende nødnett utgjør kr. 7 255 712 hvor avsetningen til forventet tap utgjør kr. 1 009 005.
Øvrige kundefordringer utgjør kr. 8 472 447 hvor avsetningen til forventet tap utgjør kr. 484 320.

NOTE 13

OPPTJENTE, IKKE FAKTURERTE INNTEKTER/MOTTATT FORSKUDDSBETALING

	31.12.2019	31.12.2018
Opptjente, ikke fakturerte inntekter (fordring)		
Fordring mot nødetatene og andre kunder	11 752 895	6 530 664
Sum opptjente, ikke fakturerte inntekter	11 752 895	6 530 664
Mottatt forskuddsbetaling (gjeld)		
Gjensidigestiftelsen (Brannløftet)	954 877	2 067 409
EU-midler	8 081 896	1 798 681
Øvrig	0	2 660
Sum mottatt forskuddsbetaling	9 036 773	3 868 751

NOTE 14
ANDRE KORTSIKTIGE FORDRINGER

	31.12.2019	31.12.2018
Personallån	281 341	96 947
Reiseforskudd	102 840	0
Forskuddsbetalte kostnader til leverandør Nødnett ¹	212 522 323	340 476 002
Forskuddsbetalt leie ²	15 045 694	0
Andre forskuddsbetalte kostnader ²	4 703 461	14 176 350
Andre fordringer (NAV-refusjoner, MVA-oppgjør)	28 856 909	27 572 981
Sum andre kortsiktige fordringer	261 512 569	382 322 280

¹DSBs avtaler med leverandør av Nødnett og utstyr til bruk i nettet, medfører milepælsutbetalinger uten at eierskapet til driftsmidlene overtas.

²Fra regnskapsåret 2019 blir forskuddsbetalt leie spesifisert på egen linje.

For sammenligning med 2018 må forskuddsbetalt leie og andre forskuddsbetalte kostnader sees samlet.

NOTE 15
LANGSIKTIGE FORDRINGER

	31.12.2019	31.12.2018
Amortiserte kostnader ¹	75 527 175	44 696 459
Andel lager Kopstad (Sivilforsvaret) ²	1 648 638	1 622 047
Depositum	27 003	57 003
Sum langsiktig fordringer	77 202 816	46 375 509

¹Dette er bl.a. etableringskostnader for transmisjonslinjer til basestasjoner og kontrollrom. Levetiden på linjene skal følge kontraktens varighet, og kostnaden fordeles derfor over kontraktens levetid. Beløpet som skal fordeles over levetiden er balanseført og kostnadsføres fortløpende hver måned.

²DSB har en langsiktig fordring knyttet til et makeskifte med Tønsberg kommune fra 2008. Beløpet rentejusteres årlig.

NOTE 16
ANNEN KORTSIKTIG GJELD

	31.12.2019	31.12.2018
Skyldig lønn	-2 844	-38 557
Annen gjeld til ansatte ¹	29 605 841	28 801 715
Påløpte kostnader ²	8 447 681	19 823 195
Annen kortsiktig gjeld	764 993	34 446
Gjeld til kunder Nødnett ³	31 051 283	53 858 339
Sum annen kortsiktig gjeld	69 866 954	102 479 138

¹Påløpt fleksitid, reisetid, feriedager, overtid og vakter.

²Påløpte kostnader leverandører.

³Ses i sammenheng med forskuddsbetalte kostnader til leverandører Nødnett i note 14.

NOTE 17
ANNEN LANGSIKTIG GJELD

	31.12.2019	31.12.2018
Leasing av transmisjonsutstyr nødnett, inngående balanse	1 647 500	3 709 111
Nedbetaling av gjeld nødnett i regnskapsåret	-1 348 994	-2 061 611
Sum annen langsiktig gjeld	298 506	1 647 500

Avtalen gjelder finansiell leasing og utløper 2. kvartal 2020.

**Direktoratet for
samfunnssikkerhet
og beredskap**

Rambergveien 9
3115 Tønsberg

Telefon 33 41 25 00
Faks 33 31 06 60

postmottak@dsb.no
www.dsb.no

